

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CXII П'ЯТНИЦЯ, 6 ТРАВНЯ 2005 РОКУ ЧИСЛО 18 VOL. CXII FRIDAY, MAY 6, 2005 No. 18

„Особливе ставлення" до України

МІНСЬК. – Мінський суд 3 травня відмовився звільнити п'ятьох українців, які перебувають під адміністративним арештом у столиці Білорусі. Українців затримали у Мінську 26 квітня як учасників акції білоруської опозиції – ходи „Чорнобильський шлях" – біля будинку адміністрації Олександра Лукашенка, присвяченій 19-ій річниці аварії на Чорнобильської АЕС. Правоохоронні органи затримали 13 громадян Білорусі, 14 – Росії і 5 – України. 27 квітня білоруський суд засудив трьох з п'яти громадян України до адміністративного арешту від 10 до 15 діб. На вияв протесту вони оголосили голодування. Дозвіл на зустріч з консулом затриманим українцям дали лише 28 квітня.

29 квітня Міністерство закордонних справ України звернулося в МЗС Білорусі з пропозицією розглянути можливість звільнення громадян України з-під арешту. 30 квітня рішенням Мінського міського суду з-під варти було звільнено всіх 14 росіян, затриманих у Мінську 26 квітня, і того ж дня вони відбули на батьківщину. 30 квітня МЗС України знов звернулося до білоруської сторони з приводу звільнення українців з-під арешту. Міністер закордонних справ України Борис Тарасюк 1 травня заявив, що Білорусь відмовляється випустити затриманих українських громадян через „особливе ставлення до України". У відповідь заступник начальника управління інформації МЗС Білорусі Руслан Єсін 2 травня заявив, що у Мінська немає ніякої особливої позиції щодо України, і закликав Київ відмовитися від „псевдодемократичних методів" побудови двосторонніх взаємин.

У зв'язку зі затриманням українських громадян у Мінську Україна надіслала вже три ноти білоруській стороні і має намір оскаржити рішення Мінського міського суду у Верховному суді Республіки Білорусь.

Посол Білорусі в Україні Валентин Величко сказав 3 травня, що Посол України Петро Шаповал, на відміну від російського колеги, нібито не звернувся з проханням звільнити співвітчизників. „Нинішній інцидент – це провокація, спрямована на те, щоб убити клин у наші добросусідські білорусько-

(Закінчення на стор. 18)

Голоси цих сміливих жінок почули їхні суспільства

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – Базована у Вашінґтоні правозахисна організація „Vital Voices" – „Життєво важливі голоси" 26 квітня у відомому мистецькому центрі ім Дж. Ф. Кенеді відзначила своєю нагородою групу жінок з різних країн світу за їхню активну діяльність у різних галузях захисту прав людини загалом та жінок зокрема. Понад 500 осіб, включно з такими діячами, як сенатор Гіларі Клінтон, колишній губернатор штату Ню-Джерзі Томас Кін, колишній секретар Державного департаменту Меделин Олбрайт, колишній керівник адміністрації Першої леді Гіларі Клінтон Мелан Вервір, актриса Салі Філд та інші були присутні під час відзначення спеціяльною нагородою чотирьох українських жінок за їхню ролю у Помаранчевій революції та утвердженні громадянського суспільства.

Були нагороджені: Наталія Дмитрик, яка з екрану телевізійного каналу УТ-1 розповідала глухонімим глядачам правду про результати виборів. Перекладаючи офіційні тексти мовою жестів, вона, замість повідомляти про нібито перемогу В. Януковича, мужньо стала на бік правди, стверджуючи, що сталася масова фальсифікація результатів виборів.

Розповідь про вчинок цієї сміливої українки викликала у присутніх на церемонії особливо гарячі оплески. „ Я приємно вражена реакцією американців і відчуваю велику гордість, що представляю нову Україну", -сказала Н. Дмитрик.

Нагороджені були також професор Оксана Ярош з Волинського державного університету ім. Лесі Українки – за організування луцького студентства для участи в Помаранчевій революції; Людмила Мерліян – голова Громадського парляменту українських жінок; і Оксана Горбунова – голова „Ла Стради", неприбуткової громадської організації, котра бореться з нелеґальною торгівлею жінками.

Оксана Горбунова на сцені одної з залів Мистецького центру ім. Кенеді була вже вдруге. У 2002 році організація „Життєво важ-

(Закінчення на стор. 3)

Справа Г. Ґонґадзе на тлі помаранчевих надій України

Петро Войцеховський

ВАШІНҐТОН. – Помаранчева революція була протестом людей проти суспільного ладу, заснованого на брехні. Від комуністичних часів українська влада успадкувала подвійність поведінки, розбіжність між словом і ділом, протилежність між офіційним законом та неофіційними правилами, якими насправді керувались можновладці (причому ті правила з часом набували все більше спільного з так званими „понятіями" кримінального світу). Пристосування, мімікрія, окозамилювальні маніпуляції, притворство – всілякі різновиди брехні стали нормою у різних сферах життя.

Саме відраза до цієї системи брехні була чи не найпотужнішим чинником, що мобілізував людей на підтримку Віктора Ющенка. У листівці, яку розповсюджувала студентська організація „ПОРА!" за кілька місяців до вирішального дня виборів, були такі слова: „ПОРА жити по-справжньому. Досить себе дурити. Все має бути справжнім: пиво і кава, радість і сум, слова, що ти говориш, друзі та Батьківщина. Справжнім має бути життя... Сучасна Україна – це „матриця," де все несправжнє: влада, закони, незалежність, президенти, вибори, зарплати, стипендії, знання та оцінки, права та свободи, зрештою – життя... Пора вчитися жити. Пора вибирати".

Мирослава Ґонґадзе під час зустрічі з Президентом України В. Ющенком 20 квітня в Києві.

У вирішальну годину на цей заклик відгукнулись мільйони українців, які з помаранчевими стрічками вийшли на вулиці й майдани. Їхній настрій найбільш виразно втілила знаменита тепер майданівська пісня: „Фальсифікаціям – ні! Махінаціям - ні! Понятіям- ні! Ні брехні! Ющенко - так! Це наш президент!".

Варто згадати, що попередником організації „ПОРА!" був рух під назвою „За правду!" Він виник у бурхливі дні січня 2001 року, коли Україна була приголомшена оприлюдненими авдіозаписами майора М.Мельниченка, що свідчили про причетність президента Л. Кучми до розправи над журналістом Георгієм Ґонгадзе. Вимога не приховувати правди про долю Георгія стала також вимогою сказати правду про всю українську політику і владу.

Трагічна доля Георгія Ґонґадзе сама по собі є яскравим свідченням лицемірної та підступної сутности тодішнього режиму: влада розправилася з ним жорстоко, але таємно, і при цьому продовжувала вдавати, ніби вона не причетна до його зникнення і смерти. За часів Сталіна опонентів режиму заарештовували й розстрілювали. Пізніше з дисидентами теж розправлялися офіційно й відкрито – для цього існували КДБ, суди, „психушки" та сибірські табори. Однак, незалежна Україна представляла себе демократичною державою, де немає політичної цензури і не переслідують дисидентів. Насправді ж Г. Ґонґадзе – людина мужня та відкрита – поплатився життям за те, що висловлювався більш відверто, ніж більшість його колег, стримуваних так званою „внутрішньою цензурою". Вбивство Ґонґадзе, як і декількох інших відомих журналістів, мало бути попередженням для решти.

Від самого початку за розслідуванням „справи Ґонґадзе" уважно стежили західні держави та міжнародні організації. Неодноразово Україні було заявлено на найвищому рівні, що за результатами цього розслідування світ судитиме про справжній стан її демократії та законности. І понад три роки Україна відповідала заявами про свої зусилля у цій справі, які, однак, не справляли бажаного враження. Один американський журналіст, що працював у Ки-

(Закінчення на стор. 5)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

В. Ющенко позитивно оцінив перші 100 днів нової влади

КИЇВ. – 3 травня, коли минуло 100 днів з дня інавгурації Президента України В. Ющенка, він позитивно оцінив перші 100 днів праці нової влади в інтерв'ю телеканалу УТ-1. „Ми не зрадили жодного гасла Майдану. Я можу сьогодні вийти до будь-якої частини суспільства – до ветерана, дитини, до будь-кого – і сказати, що ми працювали для вас", – підкреслив Президент. Команда В. Ющенка визначилася з головними пріоритетами праці на 2005 рік, зформувала управління в центрі і на місцях. В. Ющенко висловив упевненість у єдності „тріюмвірату Ющенко-Тимошенко-Литвин" і переконання, що політичні сили „Народний союз 'Наша Україна", БЮТ та Народна партія України підуть на парляментські вибори 2006 року єдиною командою.

Майдан імені Папи Івана Павла II

ЛЬВІВ. – Міська рада ухвалила назвати одну з площ іменем Папи Івана Павла II. Власне на цьому майдані у червні 2001 року Святіший Отець зустрічався з молоддю. Тоді понтифіка вітали понад мільйон молодих людей з усієї України та багатьох держав світу. З нагоди візити Папи в Україну перед храмом у 2002 році встановили його скульптуру, а у дні скорботи за Іваном Павлом II львівська молодь висадила парк біля храму. Як розповів настоятель церкви Різдва Пресвятої Богородиці о. Орест Фредина, місце довкола храму має стати улюбленим для львів'ян.

Влада відроджує Хортицю

КИЇВ. – Президент В. Ющенко підписав указ про розвиток Національного заповідника „Хортиця", за яким буде утворено координаційний комітет з проведення загальнонаціональної акції „Відродимо Хортицю!". До 1 вересня 2005 року має бути затверджено генеральний плян території Національного заповідника „Хортиця", а до 1 жовтня – Державна програма розвитку острова на 2006 – 2010 роки. Крім того, В. Ющенко підписав розпорядження про вшанування пам'яті великого князя Галицько-Волинської держави Романа Мстиславича, за яким у Володимирі-Волинському відбудеться вшанування пам'яті князя у зв'язку з 800-річчям від дня його загибелі. Окремим навчальним закладам, установам, військовим частинам, а також відповідного найменування вулицям та площам буде присвоєно ім'я Романа Мстиславича, який у 1199 році об'єднав під своєю владою Володимир-Волинську та Галицьку землі.

Лікарня еліти служитиме усім

КИЇВ. – Керівник Державного управління справами Ігор Тарасюк запропонував 3 травня зробити загальнодоступною закриту лікарню для керівників держави „Феофанія". Йдуть прорахунки навантаження лікарні, щоб до осені відкрити Феофанію для широкого загалу. На виставці „Експоцентр" плянується реконструкція і будівництво нових сучасних виставкових площ. Стосовно „Українського дому" є доручення Президента „привнести у це приміщення український дух, історію, традиції". Має відбутися суспільне обговорення, яким буде „Український дім". Столична влада має перевести музей Києва в інше місце, оскільки в „Українському домі" він повноцінно не функціонує.

Україна програла Росії у змаганні за туркменський газ

КИЇВ. – „Росія обіграла Україну у питанні купівлі туркменського газу", – так експерти оцінюють домовленість, досягнуту 28 квітня між туркменським президентом та російською компанією „Ґазпром". Згідно з нею, Росія, на відміну від України, купуватиме туркменський газ за старою ціною. Москва довела Ашгабатові, що може прожити і без туркменського газу, і нагадала, що вона все ще володіє монополією на експорт туркменського газу, бо контролює трубопровід на Захід. Завдяки цьому Росії вдалося переграти Україну. Не допомогла навіть особиста візита В. Ющенка до Туркменістану. Єдина поступка, на яку погодилася Росія – це перехід на повну оплату за газ готівкою. Раніше вона, як і Україна, сплачувала готівкою лише половину ціни на газ. У цій домовленості, як вважає експерт з Вашінґтонського інституту політичних досліджень Владимир Сокор, Росія „підставила Україні підніжку". Однак справжнє змагання за туркменський газ, на думку багатьох оглядачів, ще попереду.

Створили громадський рух „За Україну без Ющенка!"

ДОНЕЦЬК. – Громадський рух „За Україну без Ющенка!" ініціювали Донецький обласний „Союз народжених революцією" та реґіональна Спілка підприємців. 28 квітня провідники цих організацій представили журналістам свою програму, а також передали звернення до народних депутатів. Учасники руху домагатимуться „усунення від керівництва державою В. Ющенка та збереження незалежности України від чужоземних союзів, альянсів, бльоків", говориться у програмі донецького руху.

Безвізовий в'їзд громадян ЕС став чинним

КИЇВ. – 1 травня набрав чинності безвізовий режим, який запровадила Україна з країнами Евросоюзу до 1 вересня цього року. Таким чином українська влада намагається залучити якомога більшу кількість гостей до пісенного конкурсу Евробачення, який відбудеться 18-21 травня в Києві, і загалом привабити у країну більше інвестицій та туристів у літній період. Обговорюється можливість залишення безвізового режиму як постійного заходу приваблення туристів.

Неприємна новина з Росії

МОСКВА. – Експортне мито на нафту з 1 червня може бути встановлене на новому рекордному рівні – близько 136 доларів США за 1 тонну, заявив 29 квітня заступник начальника відділу митних платежів міністерства фінансів Росії О. Сакович. Експортне мито на нафту переглядається раз на два місяці. Його розмір розраховується за спеціяльною формулою на підставі вивчення цін на російську нафту на світовому ринку за попередні два місяці. З 1 квітня мито було підвищене до рекордного розміру в 102.6 доляра США за тонну.

Зміна миротворчого контингенту

КИЇВ. – 28 квітня українські військовики завершили ротацію особового складу та військової техніки 56-го окремого вертолітного загону Збройних Сил України, який виконує завдання у складі миротворчої Місії ООН в Ліберії. З 18 квітня на африканський континент прибуло 300 українських миротворців. Літаки Ан-124 „Руслан" перевезли 4 вертолеоти Мі-8 та близько 4 тонн технічного майна. До складу 56-го загону входить близько 300 військовослужбовців, 14 вертолетів (вісім - Мі-8, шість - Мі-24) та 95 одиниць автомобільної і спеціяльної техніки.

Студенти проти ректора

КИЇВ. – Ініціятори всеукраїнської студентської акції „Очисти свій університет" вимагають звільнення ректора Київського національного університету імені Т. Шевченка Володимира Скопенка та створення комісії з перевірки його діяльности на цій посаді. Учасники акції надіслали листи до Президента України В. Ющенка та прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко, у яких просять розглянути питання про звільнення ректора. Свою вимогу студенти мотивують тим, що В. Скопенко „тісно співпрацював з режимом екс-президента Л. Кучми, під час виконання своїх службових обов'язків використовував авторитарні методи управління, застосовував адміністративний тиск".

Конкурс кінопідприємців

КИЇВ. – Дирекція форуму „Кіно Експо" присудила національні нагороди кінопідприємництва. Форум і виставка „Кіно Експо", проходять другий рік поспіль у Києві наприкінці квітня і мають на меті стимулювання розвитку кіноіндустрії в Україні. 27 квітня найкасовішою кінострічкою в українському прокаті у 2004 році стала „Троя", яка зібрала в Україні 10.5 млн. грн. Приз за „Трою" отримала прокатна компанія „Кіноманія". Кращим вітчизняним фільмом визнано українсько-російську стрічку „Водій для Віри" Павла Чухрая. Фільм знімався в Україні, головну ролю грав Богдан Ступка. Актором року, за версією Національної нагороди кінопідприємництва, став Богдан Ступка. Лавреатом у номінації „Людина-легенда" став актор Микола Олялін. У номінації „Актриса року" лавреата не оголошено. Кращим кінотеатром столиці оголошена „Київська Русь", кращим регіональним кінотеатром – „Родина" у Дніпропетровську.

І. Бакай – в міждержавному розшуку

КИЇВ. – Міністерство внутрішніх справ України, згідно з постановою прокуратури Києва, 4 травня оголосило міждержавний розшук колишнього керівника Державного управління справами Ігоря Бакая. Печерський суд Києва санкціонував його затримання й доставлення під вартою в Україну. Подано відповідний запит до Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол). І. Бакай притягується до відповідальности як звинувачуваний за перевищення влади чи службових повноважень, які спричинили тяжкі наслідки, а також як особа, яка організувала вчинення злочинів або керувала їх підготуванням чи вчиненням. Скоєння цих злочинів карається позбавленням волі на термін від 7 до 10 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на термін до трьох років.

На честь ректора Володимира Сливки

УЖГОРОД. – Одну з нових вулиць мікрорайону „Кошицький" названо на честь загиблого ректора Ужгородського національного університету Володимира Сливки. Міська рада посмертно присвоїла В. Сливці звання почесного громадянина Ужгороду. 24 травня 2004 року В.Сливку було знайдено у власному будинку з ножем у серці та перерізаними венами на руках і ногах. Він був доставлений в реанімацію обласної клінічної лікарні, де помер. Слідчо-оперативні групи встановили, що смерть ректора настала внаслідок ножового поранення. 25 травня 2004 року правоохоронні органи Закарпатської области заявили, що вживають усіх заходів для встановлення мотивів самогубства ректора Ужгородського національного університету В.Сливки, оскільки, за попередніми даними, ознак насильницької смерти правоохоронці не виявили. Прокуратура Ужгорода відмовила в порушенні кримінальної справи стосовно справи В.Сливки. Потім прокуратура Закарпатської области скасувала цю постанову, але про результати розслідування нічого не повідомлялося.

За повідомленнями інформаційних аґентств

Міністер юстиції Роман Зварич - в облозі

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – В інтерв'ю Зеніна Завади для тижневика УНСоюзу „The Ukrainian Weekly" міністер юстиції України Роман Зварич визнав, що він не має ступеня маґістра філософії чи ступеня будь-якої іншої дисципліни з Колюмбійського університету, але має академічний рівень, який є „еквівалентом маґістерського ступеня" або „рівень вищої освіти", як він сам це визначив. Це часткове зізнання вдалося отримати від нього вже після того, як газета „The Ukrainian Weekly" отримала підтвердження від Колюмбійського університету, що Р. Зварич не одержав звідти жодного завершеного ступеня освіти.

Р. Зварич дав інтерв'ю 28 квітня, через 10 днів після того, як „The Ukrainian Weekly" вперше звернулася телефоном до Міністерства юстиції в намаганні почути думку з цієї справи. 28 квітня Міністерство юстиції вперше поширило реакцію на скандальну ситуацію довкола освіти Романа Зварича. До Інтернет-видання „Українська правда" було надіслано неофіційний переклад листа Роналда Рейні, якого представлено як „доктора філософії, головного викладача та директора Академічної ради і студентських послуг в рамках Загальноосвітньої програми Нюйоркського університету".

Роналд Рейні писав, що нинішній український міністер „викладав курси філософії в Нюйоркському університеті з середини до пізніх 1980-их років і що він мав репутацію талановитого і популярного викладача". Але сам Р. Зварич в інтерв'ю українській газеті„Факти" говорив, що в той час уже залишив науку: „Ми зі Світланою познайомилися в 1983 році в Польщі. (...) Справа в тому, що тоді я вже відійшов від науки й працював у Мюнхені особистим секретарем голови ОУН Ярослава Стецька".

„Щодо дипломів, – писав Р. Рейні у своєму листі, – – то я пам'ятаю, що він (Р. Зварич) мав маґістерський ступінь у філософії з Колюмбійського університету. У той час було типовим, щоб наші ад'юнкти вже мали ступінь доктора філософії, але деякі з нас були ще на завершальних стадіях в одержанні ступеня доктора філософії (наприклад, я одержав ступінь у Колюмбійському університеті у 1985 році, але почав викладати у 1984 році з маґістерським ступенем, що засвідчує завершення навчання перед докторантурою при незавершеності дисертації). Я переконаний, що Роман мав диплом маґістерського ступеня у філософії. Але я не знаю, чи закінчив він докторантуру", – зазначив Р. Рейні.

Починаючи від 1996 року, Р. Зварич заявляв у щорічних випусках довідника „Хто є хто в Україні", що він отримав ступінь маґістра філософії з Колюмбійського університету. Востаннє він повторив цю заяву 19 квітня ц.р.

„Я ніколи не закінчив докторантуру і ніколи не завершив свого навчання в Колюмбійському університеті, яке почав у 1976 році, – розповідає тепер Р. Зварич газеті „The Ukrainian Weekly. – Я також ніколи не завершив процес набуття будь-якого ступеня вищої освіти на рівні доктора наук".

Р. Зварич сказав, що він вчився у Мангетенському коледжі (Manhattan College) у Рівердейл, Н.Й., у 1971-1976 роках. Він починав з вивчення інженерних наук, а пізніше переключився на політологію та філософію і отримав ступінь бакалавра. Після навчання у Мангетенському коледжі він провів три роки у Колюмбійському університеті на факультеті міжнародних відносин.

Коли Р. Зваричу було представлено його власноручну автобіографічну анкету, яку він подавав у „Хто є хто в Україні", Р. Зварич виправив неточність своєї власної попередньої заяви про те, що він був доцентом (асистентом професора) в університеті. Він сказав газеті „The Ukrainian Weekly": „Я не мав титулу, я був асистентом, мав можливість протягом семи чи восьми років читати лекції. Ця робота не оплачувалась. Я від цього просто мав академічне задоволення, яке я отримував заради академічної підготовки для досягнення моєї мети в Колюмбійському університеті, якою була докторантура".

Потім Р. Зварич повторив твердження, що він ніколи не писав кандидатської чи докторської дисертації, описуючи свою письмову роботу радше як підготовчу працю після того, як він перейшов з вивчення міжнародних відносин до філософії. Однак всі студенти зверталися до нього як до професора і всі листи з університету було адресовано йому як „проф. Романові Зваричу".

Р. Зварич також сказав, що формально він не має юридичної освіти, але практикував право в Україні на підставі того, що протягом шести років був народним депутатом, що, як він сказав, надає йому кваліфікації бути міністром юстиції України. На посаді народного депутата Р. Зварич працював у кількох комітетах, що стосувалися кількох юридичних питань, він виступав автором і співавтором кількох законопроєктів.

„Якщо є юристи, які вважають, що я не маю достатньої кваліфікації, то, безперечно, це буде прерогативою президента – вирішувати й робити висновки щодо цієї ситуації", – сказав в інтерв'ю Р. Зварич.

27 квітня на прес-конференції Президент В. Ющенко відмовився коментувати скандал навколо міністра юстиції. Прем'єр-міністер Юлія Тимошенко запропонувала вивісити для загального ознайомлення дипломи й інші освітні документи міністрів у прес-центрі Кабінету міністрів.

Л. Хм.

Голоси...

(Закінчення зі стор. 1)

ливі голоси" нагородила її за активну боротьбу з торгівлею людьми. „Цього разу, – говорить вона, – зовсім інші відчуття. Коли ми приїхали з України після таких кардинальних змін, і особливо коли ці зміни відбувалися за нашої участи, то звичайно ж, ми й на цій сцені, на сцені 2005 року, зовсім по-іншому себе почуваємо, бо представляємо демократичну Україну".

Оксана Ярош нагороду від „Життєво важливих голосів" сприймає як заклик до подальшої праці – „як аванс, тобто я постійно підкреслюю, що нас ще чекає дуже тяжка праця – і це просто має бути поштовхом, щоб ми крок за кроком ішли до розбудови суспільства, яке б вартувало називатися демократичним"

А Людмила Мерлян після нагородження сказала: „До мене знову повернулися відчуття Помаранчевої революції. Коли ми бачили ці відео-матеріяли, знов відчули те, що переживали всі люди, я думаю, не тільки в Україні, а в усьому світі – ті люди, котрі хочуть змінити, покращити суспільство там, де вони живуть, і їх об'єднує ця ідея. І я знов відчула єдиний порив усіх людей, який, я певна, змінив наше буття, наше суспільство".

Нагороди „Життєво важливих голосів" також отримали цього року міністер у справах жінок та ветеранів Камбоджі Му Соуча, Латіфа Джабді - за активну участь у політичному житті Марокко, та Джая Аруначалам - за сприяння економічній незалежності жінок в Індії.

За матеріялами ЗМІ

Медія у постпомаранчевій Україні

Вахтанг Кіпіані

КИЇВ. – Зміна політичного режиму в Україні внаслідок фантастичної за маштабом та яскравістю вражень Помаранчевої революції стала першорядною подією 2004 року номер один в Европі та постсовєтському просторі Евразії.

Протягом перших 100 днів президентства Віктора Ющенка Україна продовжує викликати величезний інтерес у світі. Очікування зокрема пов'язані з обіцянками нового уряду докорінно змінити ставлення до свободи слова та засобів масової інформації. В інавгураційній промові президент В. Ющенко пообіцяв: „Ми будемо чути один одного, бо у нас буде свобода слова і незалежна преса".

Якщо коротко резюмувати ситуацію перших трьох місяців „помаранчевої влади", то можна ствердити – свободи в українських медіа стало більше. Але залишаються окремі рудименти авторитарної влади, яка протягом десяти років насаджувала цензуру, переслідувала та вбивала журналістів. І цілком виправдано носила на собі ярмо „ворога преси".

Особливістю ситуації є те, що протягом 2001-2004 років усі наймасовіші та найпопулярніші недержавні мас-медіа були підпорядковані адміністрації Президента Кучми. Цей вплив здійснювався через тиск силових та податкових органів держави, а також через такий чисто український феномен, як „темники" – секретні інструкції засобам масової інформації про те, як треба висвітлювати ті чи інші події й теми.

І це відбувалося на тлі шаленої монополізації національного телепростору та більшости впливових щоденних газет кількома олігархічними кланами. Це, по-перше, так звані „донецькі", представники промислового Сходу, асоційовані з іменем мільярдера Рината Ахметова. По-друге, зять екс-президента Віктор Пінчук, який володіє відразу чотирма загальнонаціональними телеканалами. І по-третє, група Віктора Медведчука та Григорія Суркіса, перший з яких був у 2004 році керівником Президентської адміністрації, а другий – президентом найпопулярнішого в Україні футбольного клюбу.

Численні звернення міжнародної спільноти до Л. Кучми та його міністрів з проханням не поборювати пресу та розслідувати злочини проти журналістів були безрезультатними. Саме тому відразу після обрання президентом В. Ющенка, базований у Ню-Йорку Комітет захисту журналістів звернувся з відкритим листом, закликаючи його вдатися до кроків для розслідування скоєних злочинів проти журналістів та для проведення реформ в медіапросторі країни. „У цій сфері, – йдеться у зверненні, – можна внести чимало коректив з започаткуванням вашою адміністрацією нової демократичної ери, на прихід якої так багато людей сподівається".

Перемога демократичних сил відбулася у значній мірі всупереч впливовим олігархічним медія. Під час революції вся Україна була заклеєна листівками з логотипами центральних телеканалів і газет з наліпкою „Вони брешуть!".

Команда Ющенка мала у своєму розпорядженні не дуже відомий і не надто поширений у регіонах „5 канал". Але, використовуючи досвід „оксамитових революцій" у Сербії та Грузії, опозиція вміло поєднала невеликі медійні можливості та величезний потенціял народу, який прагнув свободи. Це поєднання і стало запорукою успіху мирної революції. Деякі телеоглядачі та політологи припускають, що саме пряма телетрансляція „5 каналу" з мільйонного Майдану об'єднала опозицію і мінімізувала провладну брехню новин телеефіру.

Новій владі довелося починати в умовах надзвичайно завищених суспільних очікувань. Але у цій ситуації преса стала помічником Президента В. Ющенка та прем'єр-міністра Юлії Тимошенко, які ґарантували невтручання у діяльність медія, беззастережне виконання законів у стосунках зі ЗМІ та нові прозорі правила гри на ринку.

Дуже симптоматичним є останній (на час написання цього матеріялу) звіт авторитетної неурядової організації „Інститут масової інформації", який є водночас місцевим відділенням „Репортерів без кордонів". В опублікованих „Барометрах свободи слова" за лютий-березень 2005 року зафіксовані суттєві зміни у взаєминах держави та суспільства. Ці факти, настрої у журналістській спільноті та соціологічні дослідження дозволяють стверджувати, що ми є свідками початку фундаментальних змін у стосунках влади та медіа:

1. Протягом цих місяців жоден журналіст не був вбитий і не зник безвісти.

2. Арештів та затримань – теж не було.

3. Побиття, нападів, залякування – 0.

4. За цей час не було подано жодного нового судового позову представників центральної влади до ЗМІ. І лише один позов чиновника реґіональної влади – ця справа ще не розглядалася в суді.

Справа Ґонґадзе. 16 вересня 2000 року у Києві зник редактор опозиційного інтернет-видання „Українська правда" Георгій Ґонґадзе. Згодом у лісі було знайдено його обезголовлене тіло. А ще пізніше – керівник парляментської опозиції Олександер Мороз оприлюднив записи, нібито зроблені в кабінеті президента напередодні вбивства. Голос, подібний до голосу президента, обговорює з керівниками Служби безпеки, міліції та адміністрації гла-

(Закінчення на стор. 27)

АМЕРИКА І СВІТ

Північна Корея випробувала ракету „суша-корабель"

ТОКІО. – Японський державний телеканал „NHK" 1 травня підтвердив факт пуску ракети ближнього радіюсу дії (до 100 кілометрів) з території Північної Кореї до Японського моря. Токіо вважає цей пуск навчальним або випробовувальним, тобто таким, що не становить для Японії безпосередньої загрози. Факт пуску ракети міг би залишитися невідомим для широкої публіки, якби з попередженням про потенційну можливість ракетної атаки до японського керівництва не звернулися спецслужби США. Останніми днями Вашінгтон неодноразово попереджав про можливості проведення у КНДР випробовування ядерної зброї за допомогою підземного атомного вибуху, яке може відбутися вже в червні цього року. Північна Корея в 1998 році провела пуск балістичної ракети, яка перелетіла територію Японії й упала в Тихому океані. Тоді Пхеньян заявив, що це був невдалий пуск космічного корабля.

У Єгипті – надзвичайний стан

КАЇР. – 1 травня в Єгипті запроваджено надзвичайний стан – у зв'язку з низкою терористичних атак проти чужоземних туристів. Дві особи загинули і щонайменше 10 одержали поранення внаслідок вибуху й обстрілу, які сталися протягом декількох годин у популярних серед туристів районах єгипетської столиці Каїру 30 квітня. Усі постраждалі під час теракту поранені цвяхами і шматочками металу, якими було начинено саморобний вибуховий пристрій. Вибух у центрі Каїру, поруч з Єгипетським музеєм, улаштував смертник, якого переслідувала поліція. Цю особу розшукували у зв'язку з вибухом, який 7 квітня влаштував на каїрському базарі інший самогубець. Тоді загинули двоє французів і американець. Район суботньої події було негайно оточено поліцейськими, а вже через кілька годин в історичному центрі міста дві жінки в чадрах обстріляли автобус з туристами; одну з них убили місцеві охоронці. Влада побоюється, що суботні події свідчать про те, що нове покоління ісламістів вирішило відновити операції проти чужоземних туристів.

Усама бен Ладен помер?

КАЇР, Єгипет. – Арабський Інтернет-сайт „Манбар ас-сунна валь Джамаа", відомий своїми близькими зв'язками з екстремістами, повідомив у п'ятницю, 29 квітня, з позначкою „терміново", що голова міжнародної терористичної мережі „Аль-Кайда" Усама бен Ладен вмер. Інших доказів загибелі „терориста ч. 1" покищо нема. Прихильники бен Ладена, за голову якого уряд США призначив винагороду в 25 мільйонів долярів, сумніваються в правдивості цього повідомлення, вважаючи його зфабрикованим. Наприклад, єгипетський богослов Ясір ас-Сирі стверджує, що бен Ладен живий. Крім того, єгиптянин має відеозапис його нового звернення і незабаром передасть одному з арабських супутникових телевізійних каналів. „Він живий і здоровий", - підкреслив богослов, зазначивши, що фільмування проводили там, де наразі перебуває провідник „Аль-Кайди". За повідомленнями арабських ЗМІ, у бен Ладена хворі нирки, і він постійно потребує медичного догляду. Експерти нагадують, що останнім часом усі заяви „Аль-Кайди" передавалися саме через „Манбар ас-сунна валь Джамаа".

Активність смертників у Багдаді

БАГДАД, Ірак. – 29 квітня в одному з районів Багдаду смертники на замінованих автомобілях здійснили низку скоординованих вибухів, внаслідок яких загинули й одержали поранення понад 80 осіб. У районі Азамія іракської столиці близько 9 години ранку за місцевим часом практично водночас пролунали чотири вибухи. Усі вони були скоєні смертниками, які перебували за кермом начинених вибухівкою авт. Перше заміноване авто злетіло в повітря біля варти іракської армії, друге – біля поліцейської варти, третє і четверте – неподалік загороджувальних барикад штаб-квартири військ спецназу МВС Іраку. Загалом загинуло 20 іракців. Крім того, через атаки постраждали ще 65 осіб – 30 військовослужбовців і 35 випадкових перехожих. У той же час в іншому районі Багдаду бойовики поранили поліцейського, а також 10-літнього хлопчика. Того ж дня, 29 квітня, на півдні Іраку, де розквартировано британський миротворчий контингент, внаслідок вибуху бомби загинув один іракський солдат і двоє одержали поранення. День перед тим, в четвер, через подібний інцидент в місті Хавіджі, за 240 кілометрів на північ від Багдаду, загинув американський вояк, а 4 вояків одержали поранення.

В Італії назріває політична криза

РИМ. – 28 квітня більшість депутатів нижньої палати італійського парляменту висловили недовіру новому урядові прем'єр-міністра Сильвіо Берлусконі. У перебігу бурхливих дебатів Берлусконі звинуватив лівоцентристську опозицію у „недемократичності". До складу урядової коаліції увійшли ті ж самі партії, що і до відставки попереднього уряду. С. Берлусконі зробив лише деякі перестанови. Тепер голосування про довіру кабінету має відбутися у Сенаті.

Візита В. Путіна до Рамаллаху

РАМАЛЛАХ, Західній берег. – Російський президент Володимир Путін 28 квітня провів, як він висловився, плідні переговори з палестинським керівником Махмудом Аббасом щодо мирного врегулювання і можливого надання допомоги палестинським силам безпеки. М. Аббас назвав візиту В. Путіна символом внеску Росії в мир, стабільність і безпеку на Близькому Сході. Ця зустріч на Західньому березі відбулася одразу після візити В. Путіна до Ізраїлю - першої, яку будь-коли здійснювали керівники Росії. На його переговорах з ізраїльтянами позначилися розбіжності з приводу плянів Москви продавати ракети Сирії і надавати допомогу Іранові у його ядерній програмі. Ізраїльтяни також відкинули пропозицію В. Путіна провести конференцію з близько-східнього врегулювання в Москві. Росія є одним з чотирьох спонзорів пляну „дороговказ", що має сприяти мирному співіснуванню палестинської та ізраїльської держав. Кореспондент Бі-Бі-Сі Джонатан Маркус, коментуючи ці переговори, наголошує, що Росія хоче повернути собі колишній вплив. Президент В. Путін знову хоче, аби його країну вважали важливим гравцем на міжнародній арені. В часи холодної війни Близький Схід був ключовим реґіоном у зовнішній політиці Совєтського Союзу. Москва озброювала значну частину арабського світу і утримувала особливо тісні взаємини з Сирією та Єгиптом. Але відтоді вплив Росії майже розвіявся.

М. Саакашвілі ставить умови В. Путінові

ТБІЛІСІ, Грузія. – Президент Грузії Михайло Саакашвілі не поїде до Москви на святкування 60-річчя Перемоги, якщо на той час не буде узгоджено текст спільної заяви російського і грузинського провідників. Про це заявила у четвер, 28 квітня, міністер закордонних справ Грузії Саломе Зурабішвілі. За її словами, 3 травня до Тбілісі прибуде група російських експертів, яка представить свій проєкт заяви. У підсумковому документі мають бути визначені шляхи вирішення всіх основних проблем двосторонніх взаємин, підкреслила С.Зурабішвілі.

Натан Щаранський протестує

ЄРУСАЛИМ. – Ізраїльський міністр у справах Єрусалиму і діяспори Натан Щаранський вирішив залишити свою посаду на знак протесту проти здійснення пляну однобічного розмежування з палестинською автономією, зокрема проти виведення з сектору Газа ізраїльських військ і цивільних поселень. Н. Щаранський вважає, що ізраїльська сторона може йти на поступки палестинцям лише за умови реформування палестинської влади. У своєму проханні про відставку 2 травня Н. Щаранський відзначив, що ізраїльське суспільство стоїть на межі розколу, і що сам він не відчуває з боку уряду жодних зусиль запобігти цьому розколові.

Розшукують провідника БААС

БАГДАД, Ірак. – Уряд Іраку пропонує винагороду в розмірі мільйона долярів за інформацію про місце перебування колишнього керівника правлячої партії БААС Абделя Бакі Каріма Саадуна. Його звинувачують у жорстокому придушенні повстання шиїтів в Іраку в 1991 році, вважають відповідальним за убивство 600 іракських шиїтів і за фінансування повстанців в Іраку.

Сержанта армії США стратять за вбивство товаришів

ВАШІНҐТОН. – 28 квітня американського сержанта Гасана Акбара засуджено до смертної кари за вбивство і також спробу вбивства своїх бойових товаришів. На початку воєнної операції в Іраку сержант Х. Акбар розстріляв і закидав ґранатами своїх однополчан. У висліді загинули два офіцери – 27-річний капітан Кристофер Сейферт і 40-річний майор Ґреґорі Стовн, а 14 осіб були поранені. На суді, який відбувався в Північній Каролайні, представники прокуратури ствердили, що сержантом керувала ненависть до Америки. 15 військових присяжних визнали Х. Акбара винним. Суд встановив, що, як зізнався сам підсудний, він вирішив убивати своїх товаришів-американців, бо страждав, що в Іраку від їхніх рук гинуть мусульмани. Звинувачувач зачитав рядки зі щоденника Акбара з 1997 року: „Моє життя не буде мати змісту до того часу, поки Америка не буде знищена".

Фільтри для морального бруду

ВАШІНҐТОН. – Наприкінці квітня Президент Дж. Буш своїм підписом надав чинности затвердженому в Палаті представників і Сенаті законопроєктові під назвою „Акт про родинний перегляд і авторські права". Його практичне застосування може зменшити потік морального бруду у кіномистецтві, зокрема сцен жорстокости, сексу тощо. Згідно з законом, відеоіндустрія дістає право інсталювати у вироблювану нею апаратуру спеціяльні електронні фільтри, котрі не пропускатимуть аморальних, кривавих сцен та вульгарних висловів у фільмах під час їхнього перегляду родинним колом. Американська ґільдія режисерів виступила з критикою „незаконного втручання" в їхні кінотвори і подала позов до суду в цій справі.

За матеріялами інформаційних аґентств

Заклик до Дж. Буша засудити сталінізм

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – Відома американська публіцистка з газети „Вашінгтон Пост" Анна Аплебаум закликала Президента США Дж. Буша з нагоди відзначення 60-річчя Другої світової війни вшанувати пам'ять жертв сталінізму. Вона висловила побоювання, що московські урочистості стануть вихвалянням тоталітаризму. В коментарі вона звертає увагу на те, що Дж. Буш не святі перебуватиме в товаристві колишніх і нинішніх диктаторів, і назвала Олександра Лукашенка і Войцеха Ярузельського. Це викличе критику, тим більше, що торжества відбудуться біля поховань Леніна і Сталіна.

Анна Аплебаум нагадує, що закінчення Другої світової війни започаткувало масові злочини комуністичного режиму – поневолення ряду країн і народів, депортації і страти. „Кожен з американських президентів відвідав нацистські табори смерти. Настав час виявити шану пам'яті жертвам Сталіна. Це зробити нелегко за браком в Росії відповідних пам'ятників, але можна покласти квіти до каменя, привезеного зі Соловків і встановленого біля будинку колишнього НКВД, або відвідати одне з місць масових розстрілів у Підмосков'ї.

Вшанування тріюмфу тоталітаризму буде злим дороговказом для Росії і усього світу, вважає публіцистка. На її думку, Конгрес США повинен прийняти резолюцію, яка закликає Росію осудити пакт Гітлера – Сталіна і загарбання балтійських країн у 1940 році.

Анна Аплебаум пише, що Президент США для пом'якшення враження від його візити до Москви плянує відвідати Латвію і Грузію, але цього замало.

Л. Хм.

В пам'ять Чорнобиля

КОРК, Ірляндія

28 квітня у приміщенні мерії міста відбулись урочисті заходи з вшанування пам'яті загиблих на Чорнобильській АЕС. Участь у вшануванні взяли Посол України в Ірляндії Євген Перелигін, представники громадськости міста. Відбулося урочисте відрядження конвою з гуманітарною допомогою з міста Корк в Україну. Гуманітарний вантаж складається з ліків, харчових концентратів, одягу та медичного обладнання. Його одержать лікарні Києва та Харкова, сирітські притулки та доброчинні організації України, що опікуються дітьми, постраждалими від Чорнобильської катастрофи. Науковому центру радіяційної медицини АМН України безкоштовно відправлений переносний сонографічний сканер „Sono Site 180 Plus", який має широкі можливості ультразвукової діягностики хворих.

РИГА, Латвія

Посол України в Латвійській Республіці Мирон Янків взяв участь у церемонії вшанування пам'яті загиблих ліквідаторів, яка була організована Посольством та Латвійським республіканським союзом „Чорнобиль". Мирон Янків виступив на вічу біля меморіяльного знаку в Ризькій клінічній університетській лікарні ім. П. Страдиня. Відбулася зустріч посла з лікарями університетської лікарні, під час якої були обговорені питання дальшого пожвавлення співробітництва між медичними закладами України та Латвії, які займаються проблемами лікуваннязахворювань, пов'язаних з наслідками аварії на ЧАЕС.

ТОКІО, Японія

З нагоди 19-ої річниці аварії на Чорнобильській АЕС в Посольстві України в Японії пройшла Третя міжреґіональна конференція „За дружбу і співробітництво". Представники доброчинних організацій, фондів, асоціяцій, товариств із префектур Токіо, Кіото, Аіті, Сайтама та Окаяма обмінялися досвідом співпраці зі своїми українськими партнерами у подоланні наслідків аварії на ЧАЕС. Посол України в Японії Юрій Костенко висловив глибоку вдячність українського народу урядові Японії та її неурядовим організаціям за допомогу постраждалим від Чорнобильської катастрофи. Вже цього року уряд Японії надав фінансову допомогу на суму 75 тисяч долярів США для забезпечення Житомирським благодійним фондом „Заручники Чорнобиля" проєкту модернізації обладнання медичних закладів 27 сіл, де мешкають переселенці з Чорнобильської зони.

МОСКВА, Росія

Посол України в РФ Микола Білоблоцький і співробітники посольства взяли участь у Панахиді на Мітинському кладовищі у зв'язку з 19-ою річницею Чорнобильської трагедії і поклали вінок від Президента України до пам'ятника загиблим. Пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи 1986 року була присвячена 102-га зустріч традиційного Українського музичного сальону в Культурному центрі України в Москві. У концертній програмі взяли участь відомі виконавці та колективи Москви, зокрема заслужена артистка України та Росії, солістка Великого театру Росії Галина Чорноба, лавреат міжнародних конкурсів Марина Росі, дитячий хореографічний ансамбль „Мальва" Українського культурно-освітнього центру (художній керівник Ніна Шевельова). Українська народна хорова капеля Москви виконала твори українських композиторів-клясиків – М. Леонтовича, М. Ділецького.

ВІЛЬНЮС, Литва

Посол України в Литовській Республіці Борис Клімчук виступив з промовою на поминальному вічу з нагоди 19-ої річниці аварії на Чорнобильській АЕС, організованому Спілкою чорнобильців Вільнюського краю „Радіяті". Відкрито фотовиставку в Сеймі Литовської Республіки, присвячену аварії на Чорнобильській АЕС.

НЮ-ЙОРК

„Міжнародне співробітництво з подолання наслідків Чорнобильської катастрофи має вийти на якісно новий рівень", – наголосив Генеральний секретар ООН Кофі Анан у розповсюдженій 26 квітня спеціяльній заяві з нагоди 19-ої річниці Чорнобильської катастрофи. „Міжнародна спільнота має надати необхідну фінансову підтримку виконанню програм допомоги населенню, яке потерпає від довготермінових наслідків Чорнобильської аварії", - йдеться у заяві.

Генеральний секретар ООН також привітав наміри України прийняти навесні наступного року Міжнародну конференцію, приурочену 20-ій річниці трагедії.

Постійне представництво Білорусі при ООН у Ню-Йорку спільно з постійними представництвами Росії й України провело благодійний Чорнобильський базар з метою збору коштів для дітей, які потерпіли від катастрофи.

Білоруська місія організувала також демонстрацію стрічки японських кінематографістів „Олексій і джерело", що розповідає про життя білоруського села в чорнобильській зоні, виступила ініціятором проведення з 25 по 29 квітня в штаб-квартирі ООН виставки малюнків білоруських дітей, які потерпіли внаслідок катастрофи на ЧАЕС.

Посольство України в США

Справа...

(Закінчення зі стор. 1)

єві, якось саркастично зауважив: коли Кучма заявив, що бере розслідування „справи Ґонґадзе" під свою особисту контролю, стало зрозуміло, що він сам і стоїть за цим вбивством. А Роман Купчинський, колишній директор Української служби Радіо „Свобода" у Празі, виступаючи нещодавно на зустрічі з українською громадськістю у Вашінґтоні, згадав, як Україна тоді ж нібито погодилася скористатись допомогою ФБР у тому розслідуванні. Але фахівці з Америки безплідно просиділи в Києві, не отримавши доступу до матеріялів слідства – бо Л. Кучма лише робив вигляд, ніби хоче розібратися в цій справі.

Віктор Ющенко за перші місяці свого президентства дав поштовх багатьом змінам, яких очікувало суспільство. Зрушення, зокрема, відбулися і в „справі Ґонґадзе". Але саме стосовно цієї справи дії нової влади покищо викликають чи не найбільше критики та розчарувань серед її палких прихильників.

Першого березня Віктор Ющенко особисто зробив сенсаційну заяву для преси: справа Ґонґадзе, нарешті, розкрита, слідство незабаром буде завершено, виконавці вбивства затримані й зізналися, тепер на черзі - організатори й замовники цього злочину. В той же день Генеральний прокурор С. Піскун оголосив – знову ж на прес-конференції, – що викликає (через три дні!) на допит колишнього міністра внутрішніх справ Кравченка – того, хто на плівках Мельниченка обіцяв Кучмі, що за Ґонґадзе візьмуться його „орли". Проте допит не відбувся: через три дні вранці Кравченка знайшли застреленим; з пістолетом в руці, але вбитим двома пострілами...

Чи були ті заяви В. Ющенка і С. Піскуна спричинені лише політичною незграбністю та слідчою непрофесійністю? Чимало людей підозрюють, що за ними – цілеспрямоване бажання впливових осіб навколо В. Ющенка назавжди поховати правду в справі Ґонґадзе разом з усім причетним до неї компроматом. Першим серед таких можновладців називають голову Верховної Ради Литвина - бо на авдіоплівках записано, як він підбурював Л. Кучму, доповідаючи президентові про Г. Ґонґадзе (В. Литвин був на той час головою Президентської адміністрації). Разом з тим плівки М. Мельниченка, безперечно, загрожують і багатьом іншим високим посадовцям – тому що записані на них розмови з Л. Кучмою можуть стати офіційними доказами їхньої причетности до різних протиправних дій.

Після смерти Ю. Кравченка записи М.Мельниченка знову опинилися в центрі уваги – як останнє джерело свідчень щодо організаторів вбивства Г. Ґонґадзе. До недавнього часу офіційні органи України відмовлялися визнати справжність тих фонограм (незважаючи на те, що американські експертизи окремих фрагментів визнали їх непідробленими, а багато деталей записаних розмов точно збігаються з відомими тепер фактами). З іншого боку, Микола Мельниченко, який отримав політичний притулок в Америці, заявляв, що не довіряє українському слідству, та відмовлявся передати йому свої матеріяли – щоб вони не були знищені.

В березні ц. р. Україна зробила досі нечувані для неї кроки: офіційно закрила кримінальну справу проти М. Мельниченка, яка існувала з 2000 року (за звинуваченням в „розголошенні державної таємниці, перевищенні повноважень і підробці документів"), а також оголосила, що український президент особисто зустрінеться з ним у Вашінґтоні, а Генпрокурор одночасно прибуде туди для отримання мельниченкових показів та матеріялів.

Проте в останній момент держсекретар О.Зінченко оголосив, що заплановані зустрічі не відбудуться – нібито за браком часу в президентському розкладі. Посилаючись на інформацію „з джерел в оточенні президента", журналіст Олексій Ленський вказує, що відмовитись від зустрічі з М. Мельниченком В. Ющенка переконав його близький радник Петро Порошенко (за посадою – секретар Ради національної безпеки і оборони) – буцімто, щоб тема „справи Ґонґадзе" не перебрала на себе головну увагу преси під час візити В. Ющенка до Америки. Одночасно в українській пресі з'явилася сенсаційна інформація, що М. Мельниченко мав зв'язки з російською службою безпеки та навіть кілька разів, вже під час еміґрації, літав до Москви (вже пролунали натяки, що Мельниченко – мало не „агент Путіна").

Наразі навколо „плівок Мельниченка" розгортається новий виток складної інтриґи, де зіштовхнулися принаймні два різних інтереси. Перший – остаточно „поховати" записи, не допустити їх офіційного визнання. Наприклад, В. Литвин та О. Зінченко називають „плівочний" компромат проти них „провокаціями". Показово, що депутатська більшість у Верховній Раді вже тривалий час відмовляється заслуховувати звіт своєї ж слідчої комісії (очолюваної депутатом Григорієм Омельченком), яка ретельно вивчала ці плівки – останній раз безрезультатне голосування з цього приводу відбулося 19 квітня.

Другий інтерес – зберігати якомога довше невизначеність навколо цих записів, щоб вони могли бути засобом шантажування окремих політиків, а отже – закулісної влади над ними. Такі наміри приписують російському магнатові-політеміґрантові Борисові Березовському (і, на думку журналіста Ленського, пов'язаному з Березовським Порошенкові). Слід відзначити, що цьому інтересові довгий час сприяв своїми діями і сам Микола Мельниченко, погоджуючись оприлюднювати фраґменти записів вибірково і відповідно до конкретних кон'юнктурних обставин.

Але в цій справі має бути захищений і третій, найголовніший інтерес – суспільний. Він полягає в тому, щоб злочини, про які свідчать записи кучмівських розмов, були повністю та негайно розслідувані, щоб правда була встановлена й оприлюднена, і щоб злочинці були покарані. Саме на цьому наполягає вдова загиблого журналіста Мирослава Ґонґадзе, яка цими днями була у Києві, щоб дізнатись, як просувається розслідування справи про вбивство її чоловіка. Ця справа „є своєрідним лакмусовим папірцем, перевіркою влади", – відзначила вона в розмові з київським журналістом. Покищо, каже Мирослава, подібно до того, що слідство рухається „до логічного завершення", але кінцевий результат ще належить побачити. Якщо влада закінчить розслідування та назве імена замовників цього злочину, а також покарає їх – це буде перший крок на шляху до побудови демократичного суспільства".

Підтримавши Віктора Ющенка, українці висловили сподівання, що матрицю брехні й притворства буде зруйновано. Президент призначає на важливі посади нових людей і палко закликає своїх посадовців працювати й жити по-новому – але як водночас зруйнувати матрицю старої поведінки? Публіцист Микола Рябчук наголошує на необхідності „усвідомлення злочину та публічного каяття", а це, в першу чергу, означає „визнання злочинців злочинцями". Тільки тоді стане неможливим „відродження драконячих голів під жовтогарячими прапорами, - достоту, як повідроджувалися вони десять років тому під прапорами жовтоблакитними". А інакше, зазначає М. Рябчук, „є величезна небезпека, що Ющенка задушать у „помаранчевих обіймах" ті самі люди, які найбруднішими методами душили його останні чотири роки".

Усвідомлення злочину та каяття не здатне бути абстрактним. І перша конкретна справа, яку цей процес просто не може оминути – це справа загиблого журналіста Георгія Ґонґадзе. Ось чому її результат такий важливий для майбутнього всієї України.

Час тріюмфу чи жалоби?

8 травня 1945 року Президент США Г. Труман проголосив капітуляцію нацистської Німеччини і її союзників та закінчення бойових дій у Европі. Наступного дня наша „Свобода" вийшла з великим заголовком на першій сторінці – „Війна в Европі закінчена". Але водночас газета УНСоюзу почала вміщувати матеріяли, які привертали увагу до становища України. Степан Шумейко, голова відділу УККА в Мейплвуді, Н. Дж., 16 травня 1945 року писав у „Свободі", що Україна не стане вільною, доки перебуватиме під гнітом комуністичної диктатури.

Причини для тривоги не були безпідставними. Ще від 1943 року, коли німецьке військо почало відходити з України, на її населення впала хвиля репресій. Корінних мешканців Криму – кримських татар – взагалі усіх вивезли в Сибір, українці заповнили табори ГУЛагу, тисячі їх були страчені за вироками військових трибуналів. У 1945 році до цих репресій додалося примусове вивезення втікачів до Европи за колючі дроти в СССР. Величезне число колишніх мешканців західніх теренів України було позбавлене рідної домівки і доробку батьків, приречене на злидні біженського життя.

Ці дії уряду Сталіна були критично сприйняті громадськістю світу, тому закінчення війни тривалий час в СССР не відзначалося, аж Л. Брежнєв використав цю дату для посилення ідеологічного впливу на населення СССР – було встановлене нове свято – День перемоги.

Тепер провід Російської Федерації, продовжуючи політику своїх попередників, намагається використати річницю закінчення бойових дій для пропаганди ідеологем минулого устрою – ніби усі народи СССР згуртувалися довкола Москви і під проводом Комуністичної партії і російського народу на чолі зі Сталіним героїчно відбили напад свого недавнього союзника. Цій меті служить і помпезне святкування річниці у Москві, на яке запрошено провідників держав і міжнародних організацій світу.

Далеко не всі погодилися з ідеологічним змістом влашовуваного свята. Їхати до Москви відмовилися президенти Литви і Естонії, президент Грузії поставив свій приїзд у залежність від дотримання Росією певних угод. Міністер закордонних справ Латвії Артис Пабрікс, виступаючи у квітні в Данії з промовою про підсумки Другої світової війни, сказав: „Історія потребує очищення від мітів, брехні і пропаганди, зфабрикованих тоталітаризмом". В складному становищі опинився Президент України В. Ющенко, який намагається зустріти цей день серед українських ветеранів війни.

Історичні річниці варто відзначати, але при цьому наголошувати на правді про минуле. Чи не мав рації Президент США Г. Труман, який 3 травня 1945 року закликав американців утриматися від парадів і зосередитися на ще невирішених проблемах. Тоді в США було проголошене 13 травня Днем молитви за тих, хто віддав життя за перемогу. Варто б пригадати цей заклик у наші дні, в незалежній Україні...

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз – SVOBODA – Published by the Ukrainian National Association

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу $45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор – Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич, Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (дод. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осціславська (973) 292-9800 (дод. 3040)
Передплата - Марійка Пенджола (973) 292-9800 (дод. 3042)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про мандрівки великоднього перекладанця

Різні є традиції, пов'язані із святами Великодня, а деякі із них продовжують пильні звеличники української традиції й сьогодні. У мене їх особливо багато та, здається, буду вже їх продовжувати незалежно від віку та обставин О[illegible]нією з таких традицій є готування та печення великоднього перекладанця (а не паски, як це загально прийняте у народних звичаях).

Цей перекладанець увійшов у мій звичай від зовсім молодих років, коли мене навчили його пекти бабуня та її вірна Ганя, що виконувала усі вказівки своєї улюбленої „пані", коли тільки для цього зайшла потреба.

Отож в осередку уваги перед святами Великодня був у бабуні саме перекладанець, а паски чи „баби" поставали так автоматично випестувані та підготовані руками вірної куховарки Гані. Але оцей перекладанець з усіма численними „додатками", що треба було приставати задовго ще перед Великоднем – це була довголітня „традиція" нашої родини, яка просто від моєї улюбленої бабуні дісталася мені – а може, я її перехопила таки з бажання чи охоти? В кожному випадку традиція підготування і печення перекладанця у кожний Великдень дісталася мені, і я старалася її аж до сьогодні вірно плекати, незважаючи на зміну обставин, життя та інших родинних звичаїв, що вимагали уваги та праці.

Ось так рік за роком приходив час підготовляти усі численні складники до „традиційного перекладанця", і як довго моя пам'ять сягає, я не покидала цього для мене „святого" звичаю, навіть у воєнні роки, якщо на це місце перебування і обставини дозволяли. Розуміється, що і цього року усе ішло звичним порядком, і я вже довший час перед нашим Великоднем шукала та підготовляла усі ті численні складники, що входять у зміст того традиційного печива.

У Велику п'ятницю я взялася до роботи і, готуючи усі численні додатки, що у мене „мусять" входити до цього печива, як завжди зі сантиментом та десятками спомин[illegible] подібні приготування, [illegible] оцей перекладанець [illegible] думок, скільки споминів подібних днів, скільки картин стало перед очами...

Але чи могло бути інакше? Чи наші традиційні родинні і народні звичаї не є частиною нашого „я", що звичайно стараємося передати наступному поколінні? Перед моїми очами стала, як жива, улюблена бабуня, як укладає на тісто усі „приписані" сушені овочі та інші додатки, здавалося, що за вікном не сусідна сіра нюйоркська кам'яниця, а густі, зелені дерева приходства у Мшані – одне слово, усе було як кожного року, коли підготовлено оцей перекладанець.

Коли він вже добре „підріс" завдяки дріжджам, і я хотіла вкласти його до печі – показалося, що моя піч „застрайкувала" та не хотіла запалитися. Чи уявляєте мою розпуку? Ніякі зусилля, спроби не помагали. І ось я стала з „готовим" перекладанцем в нюйоркському помешканні зовсім безсильна. Не було іншої ради – я „сіла" на телефон та почала видзвонювати по всіх знайомих. Одних не було вдома, у других не було відповідної печі... а мій перекладанець рухався і ріс...

Вкінці таки знайшлася недалеко добра „пластова подруга Леся", що запропонувала перекладанцеві теплу пічку. І ось я з широкою бляшанкою перед собою бігла Другою авеню Ню-Йорку, щоб перекладанець „не простудився" і дріжджі не „впали", аж до мешкання моєї подруги...

Здається, довго буду пам'ятати оцей Великдень, який приніс мені мандрівку з перекладанцем на руках по вулицях метрополії світу.

О-КА

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Готується видання книги про Вільне козацтво

Історичний клуб „Холодний Яр" поінформував мене, що в Україні чекає на видавця роман-хроніка „Дума про вільних козаків" Михайла Іванченка (300 сторінок рукопису і 30 фотоілюстрацій). У романі розкривається мало знана для читацького загалу історія Вільного козацтва. Відродилося воно в березні 1917 р. у селі Гусаковому Звенигородського повіту на Київщині (нині Черкащина).

На колишньому хуторі кошового отамана Запорізької Січі Івана Гусака ніколи не згасав козацький дух. Відтак на селянській сходці у волосній управі хлібороб козацького роду Никодим Смоктій оголосив про падіння царського самодержавства і закликав земляків записуватися в козаки. Кінна сотня перших добровольців у Звенигороді проголосила владу Центральної Ради.

Агітаційний рейд сотні навколишніми селами та повітами зібрав до козацтва тисячі добровольців. Вільне козацтво почало формуватися і в інших місцевостях України. Вільне козацтво стало тоді єдиною військовою силою, що підтримувала в новоствореній державі лад. Козаки навчалися військової справи, охороняли спокій земляків, збиралися на маніфестації і козацькі з'їзди. Зокрема, у Чигирині в жовтні 1917 року відбувся Всеукраїнський з'їзд Вільного козацтва, на якому військовим отаманом Вільного козацтва обрано генерала Павла Скоропадського, а наказним отаманом – Івана Полтавця-Остряницю.

На початку 1918 року звенигородське козацтво розігнало повітовий з'їзд більшовиків, розгромило біля Сміли червону орду карателя Муравйова. Влітку вільні козаки під командою кошового отамана Звенигородщини Семена Гризла, отаманів Леонтія Шевченка та Юрка Тютюнника розбили в повіті німецьке військо, започаткувавши новий етап боротьби... Багато вільних козаків було в Армії УНР і повстансько-партизанських загонах, в яких боролися до кінця 1920-их років.

У „Думі про вільних козаків" всі прізвища і події – справжні. Автор роману, син сотника Вільного козацтва Грицька Іванченка, встиг свого часу записати спогади колишніх козаків про тогочасні події...

Пожертви можна присилати на мою домашню адресу: Assya A. Humesky 2427 Buckingham Rd., Ann Arbor, MI 48104. Варто теж підтримати альманах „Плуг", про який „Свобода" писала 4 лютого, ч. 5. Я беру на себе турботи з пересилкою коштів в Україну.

Ася Гумецька,
Ен Арбор, Миш.

Якою мовою говоритимуть міністри?

Я не письменник і ні політичний діяч, я просто – українець. Коли я жив в Україні, до 1992 року, то в Кривому Розі нас тільки двоє розмовляли українською мовою, тому нас називали „бандерівцями". Хочу нагадати, що ще за радянських часів Петро Шелест на з'їзді комуністів говорив українською мовою. Тоді всі вивіски були з російської мови замінені на українські, і він не боявся, що втратить свою посаду.

Якщо тепер міністри в Києві говорять російською мовою, то якою мовою будуть говорити підлеглі? Якщо сам президент на офіційних переговорах з чужоземним президентом використовує чужинську мову, то що можна сказати за інших? Я прочитав в газетах, у березні 2005 року, що на засіданні РНБО йшла мова про призупинення закриття російських шкіл і відновлення у вищих навчальних закладах груп з російською мовою викладання. Чи не варто подумати про український народ? Якщо могли говорити українською мовою Папа Іван Павло II, чеченець Д. Дудаєв, грузин М. Саакашвілі, то чому за ці роки посадові особи не змогли вивчити державної мови?

Хочеться запитати, в якій країні світу люди, працюючи в державних установах (від малих до великих), не говорять державною мовою, але отримують заробітну платню з державного бюджету? Поки не пізно, потрібно подивитися, чи не порушується Конституція України, де написано, що державною мовою є українська!

Якщо студенти закінчать вищі навчальні заклади і, можливо, прийдуть працювати в державні установи, то якою мовою вони будуть користуватися? Але якщо ці студенти готуються для інших держав, то тоді питання їх навчання повинно стояти зовсім в іншому пляні.

І знову читаю в газеті „Свобода" від 18 березня статтю „Неінтеліґента акція інтеліґентів" – про намір запровадити російську мову як офіційну. На мою думку, на цьому питанні вже давно пора поставити велику крапку. Далі випробовувати терпіння українського народу ніхто нікому не дав права.

Іван Барановський,
Клівленд, Огайо

Знову з'явилася Елізабет Гольцман

Дякуємо за фоторепортаж з урочистого бенкету на честь Президента України В. Ющенка і його дружини, вміщений у „Свободі" 22 квітня. Дивує нас, що на бенкеті була Елизабет Гольцман, колишня конґресменка, яка була автором і промотором Бюра спеціяльних досліджень при відділі юстиції американського уряду.

Це бюро було створене у 1980-их роках, щоб вишукувати, судити, відбирати громадянство і депорувати уявних „злочинців", які „ухитрилися" еміґрувати до США. В бюрі працюють близько 50 адвокатів. Воно діє по нинішній день і коштує нас мільйони долярів. Недавно американський Конгрес збільшив асиґнування на утримання бюра.

Жертвою Е. Гольцман і бюра був (і є) Іван Дем'янюк. По довгих роках у тюрмах, по багатьох судових розправах його видворили із США одного зимового дня у 1986 році до Ізраїлю, на суд за приписувану йому участь у знищенні 800 тисяч євреїв в таборі смерти Треблінка. В цей день радіо в Ню-Йорку подавало репортажі голосом Е. Гольцман кожні пів години, інформуючи слухачів що „сьогодні Іван Дем'янюк, найбільший злочинець Голокосту, видворений до Ізраїлю на суд за його злочини проти єврейського народу".

В Ізраїлі І. Дем'янюка засудили на кару смерти в 1988 році і він там просидів до розвалу „імперії зла", коли „знайшлися" документи, які засвідчили, що убивцею „Іваном Грозним" був зовсім інший чоловік. Верховний суд Ізраїля признав, що сталася помилка. Однак ні Е. Гольцман, ні Ізраїль, ні американський уряд не перепросили його, не надали відшкодування за довгі роки тюрем, суди, кошти адвокатів і знищення життя його і родини.

Під час репортажів про І. Дем'янюка слухачам і читачам преси прищеплювалося уявлення про українців-нацистів, їх генетичний антисемітизм, історичне переслідування євреїв в Україні. Аж тут ось – усміхнена Е. Гольцман на урочистому бенкеті з нагоди візити Президента В. Ющенка.

Божена Ольшанівська,
Нюарк, Н. Дж.

Незвичайна картина Миколи Волги

Мільйони років тому утворився на Півночі Вірменії камінь-самоцвіт агат. В 1974 році його звільнив з базальтового полону колекціонер-початківець Микола Волга, який згодом став відомим знавцем самоцвітів. І полетів той камінь до Києва.

Майже тридцять років пролежала в колекційній шухлядці зрізана з кулеподібного агату тоненька плівка. У 2002 році потаємний зміст цього творіння попросився на художнє полотно. Микола Волга і Віталій Солодов взяли на себе сміливість зробити з того картину. До агатових струмів, які летіли в небо і протинали землю, додали голуба і лева – символи небесного лету та земної сталости.

Народилася картина. Але загадкою було, те, чому той голуб-янгол мав незвичний окрас – помаранчевий, і чому мистці назвали свій твір „Благая вість". Лише через два роки розгадав цю таємницю київський Майдан.

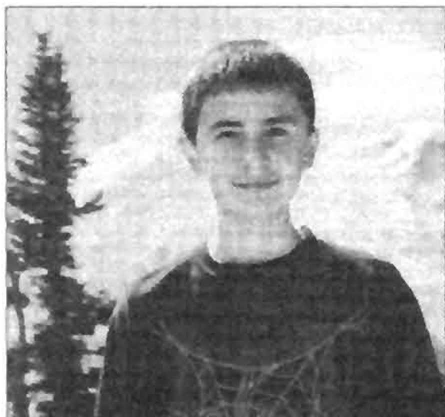
Напевно, художники передчули і передбачили унікальну подію і зафіксували її заздалегідь певним чином. Під час великого протистояння правди і кривди ту картину принесли мистці до штабу В. Ющенка на Майдані Незалежності і подарували тим, кому конче була потрібна духовна підтримка в досить непрості дні.

Відтоді картина з помаранчевим голубом-янголом перебуває в експозиції Київського музею „Помаранчевої революції", а її копії-близнюки понесли благую вість до Москви, Парижу, Ню-Йорку, щоб засвідчити собою те диво, яке сталося в Україні наприкінці 2004 року. Цю картину можна побачити на виставці в Українському Інституті Америки, яка триватиме до 29 травня. Контактний тел.: (212) 288-8660.

Микола Славутич,
Ню-Йорк

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Нові члени УНСоюзу

Павло Одемчук, син Галини і Олександра Одемчуків з Кент, Ваш., – новий член 496 Відділу УНСоюзу. Свого сина забезпечили батьки.

Марко-Андрій Рокицький, син Світлани і Андрія Рокицьких з Ветерсфілду, Кон., – новий член 277-го Відділу УНСоюзу. Свого внука забезпечили бабуся і дідусь Віра і Любомир Рокицькі.

Софія Яманіші, доня Александри Боднар і Майка Яманіші з Пеперел, Мас., – нова членка 13-го Відділу УНСоюзу. Свою доню забезпечили батьки.

Павло і Лідія Пащук, діти Оксани і Андрія Пащуків з Кент, Ваш., – нові члени 496 Відділу УНСоюзу. Своїх дітей забезпечили батьки.

Загальні збори Монреальської Округи

МОНРЕАЛЬ. – Річні загальні збори Округи відбулися в суботу, 26 березня, в приміщенні Монреальського відділу Конґре-су українців Канади. Збори вела Текля Мороз, секретарювала Олександра Дольницька. Після спільної молитви присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять членів УНСоюзу, які в звітовому році відійшли у вічність.

До Монреальської округи належить тепер три Відділи: 434-ий (секретар – Олександра Дольницька), 465-ий (секретар – почесний член Головного уряду УНСоюзу Текля Мороз) і 473-ий (секретар – Віра Баніт).

В своєму звіті Т. Мороз згадала, між іншим, про два святкування тутешньої української громади, в яких вона репрезентувала УНСоюз. 11 вересня в міському Парку України відбувся багатолюдний Український фестиваль для відзначення 13-ої річниці Незалежности України і для відзначення внеску українців у мистецтво і культуру Монреалю, провінції Квебек і Канади. На цьому фестивалі старанням Т. Мороз був окремий стіл з пропаґандивною літературою УНСоюзу. 28 листопада спільними силами української громади влаштовано в Домі української молоді урочистий бенкет для відзначення 75-ліття Організації українських націоналістів. На цьому святі Т. Мороз склала писемний привіт від УНСоюзу.

Кожний учасник зборів дістав фотокопію фінансового звіту УНСоюзу. З нього довідалися, між іншим, про те, що секретарі Відділів Округи придбали УНСоюзові чотирьох членів (26.67 відсотка призначеної їй квоти – 15 нових членів).

Звітуючи про свою працю, секретарі Відділів говорили про труднощі в придбанні нових членів УНСоюзові і про те, що найбільш успішними є одноразові поліси, що їх наші люди купують своїм дітям і внукам. На зборах вибрали новий провід Округи в такому складі: голова – Текля Мороз, заступник голови – Євген Дячишин, секретар – Олександра Дольницька, скарбник – Сергій Джула, організаційний референт – Марта Білик; Контрольна комісія: голова – Олена Мандрик, члени – Віра Баніт і Олександер Кіцак; делеґати до Відділу КУК – Марта Білик і Олександра Дольницька.

Після молитви, якою закінчено збори, Т. Мороз запросила присутніх на перекуску, що її вона приготовила з допомогою Є. Дячишина і О. Кіцака.

Адольф Гладилович

Шановні Пані і Панове!

В імені Клюбу Сеньйорів УНСоюзу маємо шану запросити Вас на річний З'їзд сеньйорів УНСоюзу, який відбудеться на Союзівці. Для загальної інформації подаємо, що Клюб сеньйорів УНСоюзу є активним вже понад 30 років. Метою сеньйорів УНСоюзу є зберегти і плекати українську спадщину, сприяти єдності громади, розвивати товариську діяльність і підтримувати громадське життя українців в Америці. Маємо надію, що Ви зможете приєднатися до нас. Хочемо, щоб ця конференція була якнайбільше цікавою і тому радо візьмемо до уваги Ваші поради і коментарі щодо програми.

Запрошуємо громаду на

З'ЇЗД СЕНЬЙОРІВ УНСОЮЗУ НА СОЮЗІВЦІ

Початок у неділю, 12 червня (включно з вечерою) до п'ятниці, 17 червня (включно зі сніданком) 2005 р.

Seniors visiting the UNA Home office in 1998.

Просимо реєструватися на Союзівці вчасно. Побут включає: 5 нічлігів, харчування, бенкет та розвагові програми.

Ціна для членів УНСоюзу – одна особа 375 дол., для двох осіб в кімнаті 315 дол. від особи.
Для не-членів – одна особа 425 дол., для двох осіб в кімнаті 335 дол. від особи. Тільки бенкет – 30 дол.

Всі ціни включають податок і чайові.

Телефон на Союзівку у справі реєстрації: (845) 626-5641

У справі зорганізування автобусу із вашої місцевости для 25 осіб або більше просимо звертатися до Головної Канцелярії на тел.: (973) 292-9800 (3071)

Тиждень Клюбу сеньйорів є приємним, цікавим і головно доступним.

Оксана Тритяк, Головний організатор УНС, Президент Клюбу сеньйорів УНС.

Не розходиться хмара над нашою мовою

Після наших недавніх публікацій про становище української мови і підступи нових обрусителів в Україні – „Неінтелігентна акція інтеліґентів" Р. Л. Хомяка і „Статус 'офіційної' для російської – це небезпека для української" Оксани Шараневич (*„Свобода", 18 березня і 15 квітня*) – до редакції пишуть і телефонують занепокоєні читачі. Юрій Кравчук з Вілмінгтону, Делевар, навіть закликає до нової „помаранчевої революції" – в обороні рідної мови, і висловлює докір на адресу Президента Віктора Ющенка та прем'єр-міністра Юлії Тимошенко: мовляв, вони вже думають про наступні парляментські вибори, тому готові поступатися й там, де треба стояти несхитно. Цей докір, мабуть, занадто поспішний, бо ж пам'ятаймо, який тажкий спадок, який страшний бруд залишив по собі антинародний і антиукраїнський кучмізм. Щоб позбутися цього спадку, потрібна величезна праця і час. Але, на жаль, підстави для занепокоєння справді є і, як не дивно, їх дає вже нова влада.

15 квітня група відомих українських вчених, письменників та журналістів (Вячеслав Брюховецький, Наталя Яковенко, Віра Агеєва, Юрій Андрухович, Наталка Білоцерківець, Оксана Забужко, Микола Рябчук та багато інших) звернулася до віце-прем'єр-міністра з гуманітарних питань Миколи Томенка з пропозицією відновити працю Національної комісії з питань правопису, „повернувши до її складу провідних українських мовознавців, безпідставно вилучених з кон'юнктурних міркувань…".

Цю історію наші читачі добре знають – на сторінках „Мова про мову" ми багато разів обговорювали її, тому тут нагадаємо тільки головні ціхи перебігу справи. У вікопомному 1991 році делегати I Міжнародного конгресу україністів рішуче висловилися за створення єдиного для всіх українців світу правопису. З цією метою уряд незалежної Української держави в 1994 році створив комісію, однак вона виявилася безплідною – заступником голови був директор Інституту української мови НАНУ Олександер Тараненко, мовознавець затятої просовєтської і проросійської орієнтації. Ситуація якісно змінилася, коли цей Інститут очолив член-кореспондент НАНУ проф. Василь Німчук і довкола нього виникла прогресивна „робоча група". В серпні 1999 року вона подала проєкт нової редакції українського правопису на обговорення IV Міжнародного конгресу україністів, а в грудні цей проєкт був предметом оцінювання в НТШ в Ню-Йорку (*див. „Свободу" з 6 січня 2000 року*) і дістав схвальний відгук, зокрема й від видатного українського мовознавця-академіка Юрія Шевельова. Але й недруг не спав. Ретрогради з оточення О. Тараненка та академіка Віталія Русанівського, котрий довгі роки ревно служив ідеї „спільної колиски" і злиття української мови з російською, здійняли навколо найновішої редакції правопису брудну хвилю шельмувань і ницих вигадок: нібито проф. В. Німчук і його „робоча група", на догоду західній українській діяспорі, намагаються повернути „віджилі" норми Харківського правопису 1929 року, хоч ішлося лише про повернення й узаконення тих якостей і рис нашої мови, котрі були нещадно вичавлені з неї руками українножерів.

Взоруючись на мову Т. Шевченка й І. Котляревського, проєкт пропонував закінчення **-и** для родового відмінку іменників третьої відміни однини, флексіями котрих є дві приголосні (*молодість, область, радість* і т. п. – молодост**и**, област**и**, радост**и**). Так само цілком природним було б повернення **-ія** всередині іншомовних слів (*матер**ія**льний, індустр**ія**льний, артер**ія**льний*, бо ж – *матерія, індустрія, артерія* і т. п.); передання грецьких і німецьких дифтонгів **-ау** та **-еі** через **-ав** (*авдиторія, авкціон* і т. д.; *Айзенгавер, Айнштайн* і т. д.), англійської **-w** через українську **-в** (*Волтер*, а не *Уолтер*, як роблять росіяни); англійської **-h** через українську **-г** (хоч тут, як і щодо **-th** у словах грецького походження, автори проєкту приняли половинчасте рішення: залишити „хокей" і „хобі", й однаково правильно буде вживати *арифметика* і *аритметика*, *ефір* і *етер*, *марафон* і *маратон*… І ще декілька змін, котрі можна було дуже легко прийняти.

„Маємо надію, що новий український правопис вже не втратить сутности 'золотої середини', тобто зведе писемну мову України і діяспори до спільного знаменника, і далі житимемо як усі інші нації, котрі не ділять свої граматики на материкову і діяспорну", - писала „Свобода" 6 січня 2000 року. І прийняли б, якби суспільство було національно здоровим. Ба, формально незалежна Україна не тільки далі стогнала під русифікаторським гнітом – він ставав ще брутальнішим, а „старший брат", аби не привертати до себе уваги, волів діяти руками яничарів. Після несправедливих і в своїй більшості примітивних звинувачень Л. Кучма відхилив цей проєкт найновішої редакції українського правопису.

То чи не час тепер, після очисного вітру Помаранчевої революції, повернутися до правописної проблеми – вже на іншому світоглядному рівні? Бо тоді, як підкреслюють у зверненні до М. Томенка мовні і літературні авторитети, „це академічне питання надзвичайної ваги набуло, на жаль, політичного забарвлення і через це, замість бути предметом наукового обговорення серед визнаних фахівців, спричинило дискусію в засобах масової інформації на рівні чуток та навмисної брехні, яка привела до цілком спотвореного уявлення про суть проблеми в пересічного громадянина і паралізувала роботу Правописної комісії".

Й от з київської преси довідуємося, що М. Томенко під час розмови з журналістами в Кабміні 21 квітня сказав просто таки непристойні в устах головного гуманітарника України речі – що, на його погляд, доцільно залишити теперішній склад правописної комісії (Пане Томенку, відкрийте ширше очі – та ж головним мовознавцем у цьому складі є той самий злісний залишок совєтщини В. Русанівський, який колись ґвалтував, що Харківський правопис „був скерований на штучний відрив української мови від російської", а серед членів бачимо значну кількість нефілологів, й серед них – археолога Петра Толочка, котрий не один раз, вже й у незалежні роки, з ненавистю витолочував нашу мовну і духовну ниву!), і що „не будемо повертати старий правопис… стару українську мову".

Може, зарано панікувати? М. Томенко – це ще ж не вся влада.

Але тим часом хмара над нашою мовою ще й потемнішала: на поверхню суспільної свідомости виплив проєкт указу Президента В. Ющенка „Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України". Текст цього законопроєкту одержали різні міністерства та відомства для „узгодження". „Майбутній указ, у разі його підписання, надасть переваги саме російській мові, а не гагаузькій, грецькій чи польській… Знаючи природу нашого чиновника, вихованого на байдужості до української культури, ще змушеного – про людське око – використовувати українську мову в ролі фартушка на офіційних церемоніях, фатальні результати такої акції для українства, яка дивує своєю поспішністю, можна цілком передбачити…Саме українська мова сьогодні опинилася в ситуації меншини, саме вона потребує посутньої довгоочікуваної державної підтримки", – стверджують у „Літературній Україні" 7 квітня професори-мовознавці (Ю. І. Ковалів, А. К. Мойсієнко та ін.).

Відомо, що за „офіційний" статус для російської мови в Україні висловився не лише лівий Олександер Мороз, провідник соціялістів, але й наближений до Президента Петро Порошенко. „Либонь, через Мороза, Порошенка – й проєкт горезвісного президентського указу. Я розумію, які тиски йдуть на наших найвищих, зовні і зсередини, але їм потрібно згнітити серця й позичити мужности, гордости хоча б у прибалтів, по яких вся російська преса б'є з гармат найбільшого калібру. Як відомо, краще вмерти, ніж жити в ярмі, тобто під чужою п'ятою", – пише відомий український письменник, колишній голова Спілки письменників України Юрій Мушкетик (*„Літературна Україна", 14 квітня*).

А учасники XVI Наукової сесії НТШ (148 осіб) звертаються до Президента В. Ющенка: „…Ми вкотре змушені констатувати, що українці досі є дискримінованою нацією на свїй етнічній території. Особливо гірко про це говорити вже в „післяпомаранчевій" Україні, коли наші надії на поліпшення стану функціонування української мови, розширення обсягу книгодрукуванням теле- та радіомовлення українською мовою не тільки не зреалізовані, а навпаки, у цій сфері з'явилися нові загрози. Маємо на увазі передусім наміри запровадити російську мову як другу державну (офіційну) мову в Україні" (*„Літературна Україна", 21 квітня*).

Чи відчує президентське серце висловлену в цих людських документах тривогу? Чи виявиться достатнім для президентського розуму цей кричущий факт: на кожні 59 російськомовних книжок, які тепер видаються в Україні, припадає тільки одна україномовна…? А провопис вимагає значно глибшого вникання в суть проблеми. Чи знайде Президент України на це бажання і час? Чи продереться крізь хащі нових антиукраїнських інсинуацій? Адже неминуче здійметься нова хвиля брехень проти відхиленого Л. Кучмою проєкту українського правопису.

Вже здіймається. На веб-сайті „Української правди" Ярослав Білик – ім'я невідоме ні серед журналістів, ні серед філологів – ось як спритно пересмикує і фальсифікує ситуацію: „Сьогодні ініціятори нової граматики наполягають залучити до роботи представників діяспори, які взагалі не користуються академічним правописом. Мовляв, у такій делікатній справі неможливо без порад заокеанських науковців. Однак чомусь мало цікавляться реакцією маленьких українців, яким не пояснюють переваг нових правил…". Дивує вже не так позиція цього справді „маленького українця", котрий сховався за псевдо, як відсутність критеріїв відбору текстів у самої „Української правди". Засноване чесним і хоробрим Георгієм Ґонгадзе, це Інтернет-видання на наших очах перетворюється у кошик для сміття...

Петро Часто

„Українські дні" – на місцевому рівні

ВАШІНҐТОН. – Протягом останніх двох років Українська національна інформаційна служба (УНІС), Вашінґтонське бюро УККА, організовувала та проводила „Українські дні" у столиці США. Учасники „Українських днів", а також члени Конгресу і представники Адміністрації США високо оцінили ці заходи. Щоразу більша кількість конґресменів висловлювала бажання підтримувати постійні контакти з нашою громадою на місцевому рівні. Беручи до уваги ці прохання, УНІС ініціює „Українські дні" на місцевому рівні у п'ятницю, 20 травня, та в понеділок, 23 травня. Участь великої кількости людей у цьому заході є дуже важливою в контексті „Помаранчевої революції", яка відбулася в Україні, та нещодавньої візити Президента В. Ющенка до США. Українська громада Америки є природною зв'язковою ланкою між урядами США та України, яка може підтримувати постійний зв'язок з офіційними особами та заохочувати їхню активну позицію щодо питань, які стосуються України. Закликаємо всіх членів української американської громади сконтактуватися з місцевими відділами УККА та взяти участь у цій імпрезі.

УНІС передасть відділам УККА інформаційні комплекти, які ми приготували для засідань з членами Конґресу США у Вашінґтоні, де викладені питання, що цікавлять нашу громаду. Якщо ви маєте запитання або потребуєте додаткової інформації, просимо звертатися до бюра УНІС на телефон: (202) 547-0018 або електронною поштою на адресу unis@ucca.org.

УНІС

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Травень – місяць Світового Конґресу Українців

Підтримуйте світове українство!

У революційному процесі в Україні минулого року велику ролю відіграла також організована українська діяспора. Рекордна кількість громадян України за кордоном взяла участь у виборах. Понад 2600 українців, які є громадянами інших держав, були міжнародними спостерігачами на різних виборчих округах. Коли вдуматися в значення гасла Майдану „Разом нас багато, нас не подолати!" і врахувати демографічні статистичні дані, що один з трьох українців проживає за межами України (а їх близько 20 мільйонів), то це гасло бачиться ще вагомішим. 20 мільйонів – це невід'ємна частина українського народу.

Процеси революційного характеру формують учасників, і сьогодні український народ служить прикладом для інших – прикладом єдности, хоробрости, відданости та демократичности. Втілення цих принципів, розбудова національно-духовної та економічної самобутности – це завдання сьогоднішнього дня як для народу України, так і діяспори.

Розбудова та добробут діяспори не менш важливі, ніж розвиток народу на Рідних Землях. В цьому напрямку впевнено працюватиме новий президент та уряд України, однак їхнє пріоритетне завдання – це забезпечення добробуту народу України. Тому громадські структури у діяспорі надалі залишаються не тільки амбасадорами України, які займаються українськими справами у країнах, де проживають українці, але є також основним джерелом захисту прав українців.

Діяльність Світового Конґресу Українців давно відома більшості українців. Незалежна демократична Україна як суб'єкт світового товариства, подолання штучних політичних кордонів, удосконалення засобів електронної комунікації – все це уможливило нове спілкування, тісніші зв'язки та втілення нової концепції світового українства. Сьогодні брати і сестри – українці на Заході – мають змогу допомогти у розширенні мережі комунікації між українцями, які розкидані в межах одинадцяти часових зон у Російській Федерації, у розвитку українського шкільництва у Придністров'ї, або встановити пам'ятник українським жертвам совєтських репресій на території РФ – Карелії. Розбудова світового українства – це втілення гасла Майдану „Разом нас багато, нас не подолати!"

Травень – це місяць збірки коштів на Світовий Конґрес Українців. Ми закликаємо вас – ставайте будівничими світового українства! Допоможіть здійснити доручення, які СКУ зобов'язався виконати. Відкрийте свої серця і свої фінансові можливості та допоможіть СКУ заявити всім українцям в діяспорі, що ми створені для них і що вони є частиною нашої світової української родини. Будь ласка, пожертви висилайте на: 145 Evans Ave., #207, Toronto, Ontario M8Z 5X8, Canada, або: 225 East 11th Street, New York, NY 10003, USA. Для звільнення від податку в Канаді просимо виписувати чеки на Ukrainian World Foundation, а в США – Ukrainian Congress Committee of America або Ukrainian American Coordinating Council. В інших країнах пожертви можна також передати через ваші крайові центральні репрезентації. Наперед дякуємо за вашу допомогу і ваші пожертви.

За Світовий Конґрес Українців:

Аскольд Лозинський, президент
Віктор Педенко, генеральний секретар
Богдан Федорак, фінансовий референт
Оля Даниляк, скарбник

Збори Відділу НТШ

ЕДМОНТОН, Канада. – Загальні збори едмонтонського Відділу НТШ відбулися 12 квітня в Пластовому домі. Збори відкрив, вітаючи всіх присутніх, діючий голова Петро Саварин. Після однохвилинної мовчанки у пам'ять померлої членкині відділу Віри Кунди, він поздоровив едмонтонських членів відділу з підвищенням їхніх членських ступенів: дійсне членство централя НТШ в Торонто признала Олегові Ільницькому, Андрієві Горняткевичу і Олександрі Рудницькій, а членами-кореспондентами стали Оленка Білаш, Богдан Клід, Мирна Косташ і Андрій Нагачевський. Він теж повідомив присутніх, що НТШ Канади дістало федеральний чартер, а тепер старається щодо харитативного федерального числа. З діючої управи звірували скарбник і голова. Богдан Медвідський, скарбник, покликаючись на звіт кредитівки за місяць лютий, тільки подав, скільки має відділ на свойому конті в кредитівці. Петро Саварин зложив ширший звіт.

Відтак відбулися вибори нової управи. Її вибрано в наступному складі: Петро Саварин – голова, Сергій Ціпко – заступник, Михайло Саварин – писар, Іван Павло Химка – скарбник. Цілі на майбутнє: збільшення членства, інтеграція членства з так зв. четвертої хвилі і по змозі – видання 5-го збірника відділу НТШ.

Петро Саварин

Давня Україна – тема Наукової конференції в НТШ-А

НЮ-ЙОРК. – У серії суботніх доповідей в Науковому Товаристві ім. Шевченка в Ню-Йорку зустрічаємо популярні доповіді на теми, усім добре відомі, але також і такі, що вимагають особливого знання та зацікавлення. Таким особливим можна уважати конференцію наукового порядку на тему нових перспектив в археології України, в якій взяли участь троє доповідачів з Інституту археології НАН України і троє фахівців-археологів з дипломами американських університетів. Це були коментатори Рената Голод і Олександер Лесков з Пенсильванського університету і доповідач з того ж університету д-р Лада Онишкевич.

Четверо доповідачів з Інституту археології НАН України доповідали на цікаві теми сьогоднішніх досліджень в Україні. Усі п'ять доповідей відзначалися глибоким знанням предмету та поінформували численних слухачів, що виповнили вщерть залю НТШ А, про найновіший стан розкопок в Україні і нові перспективи у цій особливій ділянці, успіхи та численні знахідки, які збагачують історію минулого України.

Ведучу програмою д-р Ренату Голод представив публіці інж. Тит Геврик. Вона працювала у розкопках в Україні і є постійним промотором обмінної програми в цій ділянці між Україною і США.

Доповідачі з України подали найновіші висліди розкопок та дослідів, пов'язуючи з історією та покликуючись на досягнення першого дослідника цих археологічних досліджень В. Доманацького. Доповідачі підкреслювали також важливість випадкових знахідок, які певним чином збагатили археологію. Слухачі дізналися також про скитську матеріяльну культуру, про зброю та одяг цих часів, декоративне мистецтво, що було таке характеристичне для скитських часів.

Зовсім окрему ділянку порушила у своїй доповіді д-р Л. Онишкевич, яка інтерпретувала старогрецький кістяний напис про Аполлона, знайдений на острові Березань. В цьому тексті міститься прохання і немов подарунок Богові, наскільки можна його так інтерпретувати.

Усі доповіді були незвичайно цікаві, інформативні та викликали безліч питань слухачів, тим більше, що були збагачені численними прозірками з процесу розкопок.

У підсумках цієї вийняткової серії постало від організаторів, зокрема д-ра Ренати Голод, запитання, чи не слід призадуматися над влаштуванням постійних семінарів з цієї цікавої ділянки минулого України.

О. К.

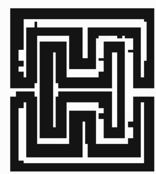
Учасники конференції археологів в НТШ-А. *Фото: В. Лопух*

Всеукраїнська учительська конференція

Шкільна рада повідомляє, що наступна Всеукраїнська вчительська конференція відбудеться 17–19 червня в Рочестері, Н.Й. Адреса: John Fisher College, 3690 East Ave, Rochester, NY.

Запрошуємо всіх вчителів Шкіл українознавства до участи в конференції. Кожних два роки така конференція дає змогу вчителям зустрічатися, обговорювати свої проблеми, брати участь у практичних лекціях та знайомитися з новим матеріялом. Просимо присилати свої зголошення на адресу Шкільної Ради: Educational Council, P.O.Box 391, Cooper Station, New York 10216. Тел.: (212) 477-1200.

Шкільна рада

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО
ім. ШЕВЧЕНКА в АМЕРИЦІ

КОНКУРС НА ОТРИМАННЯ СТИПЕНДІЙ

У Науковому Товаристві ім. Шевченка існують фонди підтримки аспірантів та докторантів (graduate students), які займаються науково-дослідницькою діяльністю у галузях гуманітарних та соціяльних наук, пов'язаних з українською тематикою.

Подаємо частинний список фондів і спеціяльностей:

Фонд ім. Петра Андрусева – мистецтво,
Фонд ім. Ореста і Марії Гладких – мистецтво, архітектура,
Фонд ім. Михайла Грушевського – історія,
Фонд ім. Наталії Данильченко – різні галузі українознавства,
Фонд ім. Ксені Калмук – література,
Фонд ім. Остапа Коника – історія,
Фонд ім. Івана Леськова – різні галузі українознавства,
Фонд ім. Ірини і Євгена Мельників – різні галузі українознавства,
Фонд ім. Володимира Олейка – право,
Фонд ім. Ярослава Падоха – право,
Фонд ім. Зенона і Юлії Петешів – музика (скрипка),
Фонд ім. Володимира і Ольги Прокоповичів – різні галузі українознавства,
Фонд ім. Антона Савицького – різні галузі українознавства,
Фонд ім. Констянтина і Ольги Роговських – право,
Фонд ім. Ірини Щербанюк – різні галузі українознавства,
Фонд НТШ-А – різні галузі українознавства.

Дальші інформації та критерії можна одержати з канцелярії НТШ-А:

Shevchenko Scientific Society
63 Fourth Ave.
New York, NY 10003-5200
або на інтернеті під адресою
www.shevchenko.org.

To book a room or event call: (845) 626-5641, ext. 141
216 Foordmore Road * P. O. Box 529
Kerhonkson, NY 12446
E-mail: Soyuzivka@aol.com
Website: www.Soyuzivka.com

Календар подій 2005р.

8 ТРАВНЯ – День Матері, буфет, год. 11-та ранку, 15 дол. від особи.

20 ТРАВНЯ – Ellenville High School Prom.

20 – 22 ТРАВНЯ – Girl Scout Troop 856 Camp Out.

27 – 30 ТРАВНЯ – Вікенд з нагоди Дня Пам'яті – BBQ та забава. Вікенд призначений батькам, що усиновили дітей з України – спонзори Українське посольство і УНС.

1 ЧЕРВНЯ – Ellenville High School Scholarship Banquet.

2 ЧЕРВНЯ – Весілля

6 – 9 ЧЕРВНЯ – Highland High School Senior Day. Clergy Days.

10 – 12 ЧЕРВНЯ – Ukrainian Language Immersion Weekend offered at State University of New York at New Paltz.

11 ЧЕРВНЯ – Весілля.

12 - 17 ЧЕРВНЯ – Конференція Клюбу Сеньйорів Українського Народного Союзу.

18 ЧЕРВНЯ – Весілля.

19 ЧЕРВНЯ – День Батька на Союзівці.

25 ЧЕРВНЯ – Весілля.

26 ЧЕРВНЯ – 3 ЛИПНЯ – Перший табір Пташат.

26 ЧЕРВНЯ – 8 ЛИПНЯ – Тенісовий табір для дітей, віком від 10 – 18 років.

27 ЧЕРВНЯ – 1 ЛИПНЯ – Exploration Day Camp-Session #1, for ages 7-10.

3 – 10 ЛИПНЯ – Другий табір „Пташат".

4 – 8 ЛИПНЯ – Exploration Day Camp-Session #2 for ages 7-10.

8 – 10 ЛИПНЯ – Ukrainian Language Immersion Weekend offered at State University of New York at New Paltz.

10 – 16 ЛИПНЯ – Discovery Camp-Session #1 for ages 8-12.

17 – 22 ЛИПНЯ – Перший табір Чемного для дітей віком 4 – 7 років.

22 – 24 ЛИПНЯ – Ukrainian Language Immersion Weekend offered at State University of New York at New Paltz.

17 – 23 ЛИПНЯ – Discovery Camp Session #2, for ages 8 – 12. Adventure Camp-Session #1 for ages 13 – 16.

24 – 29 ЛИПНЯ – Другий табір Чемного для дітей віком 4 – 7 років.

24 – 30 ЛИПНЯ – Discovery Camp Session #3, for ages 8 – 12. Adventure Camp-Session #2, for ages 13 – 16.

24 ЛИПНЯ – 6 СЕРПНЯ – Teachers Seminar. Educational Council of NY. Teachers Seminar, Ukrainian Educational Council of New York City.

29 – 31 ЛИПНЯ – Загальноосвітній УПА – Вікенд призначений для ознайомлення пластового життя.

31 ЛИПНЯ – 5 СЕРПНЯ – Scuba Course for ages 12 and up.

Вісті Фундації імені Івана Багряного

Травень 2005 р., ч. 57

Юрій Краснощок – лавреат нагороди імені Ів. Багряного

Нагороду ім. Ів. Багряного за 2004 рік вручено за визначний внесок у розбудову державної незалежности України та об'єднання суспільства Леонідові Бойкові, Олегові Чорногузові та Юрієві Краснощокові. В попередніх роках такі відзначення (грамоту-диплом та одну тисячу долярів) було надано Іванові Дзюбі, Олександрові Шугаєві, Леонідові Череватенкові, Анатолієві Погрібному, Євгенові Сверстюкові та Вадимові Усаню. За двох лавреатів 2004 року були вже дописи, а тепер подаємо біографічні дані Ю. Краснощока.

Юрій Краснощок народився в 1927 році, в Чернігові, в родині інженера-зв'язківця. Батько був переслідуваний як спеціяліст часів „старого режиму". В роки війни разом з батьком брав участь в русі опору проти німців в Києві. В 1944 році, 17-літнім, пішов на війну. У 1955 році звільнений з війська в запас у званні капітана. Закінчив факультет журналістики Київського університету. Член Спілки журналістів України з 1961 року. Лавреат премії Спілки журналістів „Золоте перо", автор багатьох оповідань, гуморесок, фейлетонів та памфлетів. Працював начальником Управління держкомвидаву УРСР, директором першого на Україні рекламного агенства „Телепресреклама", діяльність якого неприхильно зустріла комуністична влада. Останній час, майже десять років, працював відповідальним секретарем Українського радіо. Працюючи на відповідальних посадах, постійно виступав в пресі: вів колонку фейлетонів в „Робітничій газеті", а також в газеті В'ячеслава Чорновола „Час". Видав книжки „Муха в патоці", „Рецепти кохання", „Терористична акція „Смерч", „Гільйотина для маршалів" та „Диявольська гра", написав дві п'єси – „Магічна сімка" та „Оранжовий скорпіон".

Юрій Краснощок є членом Спілки письменників України. Його батько і двоє братів загинули на війні. Дружина – лікар, син – архітектор.

Дякуємо!

Від часу появи останнього числа сторінки Фундації прислали пожертви такі особи: 1,839 дол. – **д-р Леонід Мостович** (з них 1630 дол. для журналу „Березіль" в Харкові); 350 дол. – **Антоніна Шийка** в пам'ять її дорогого незабутнього чоловіка Василя Шийки; 275 дол. – **Леонід Ліщина;** 100 дол. – **Василь Луценко.**

Управа Фундації щиро дякує всім жертводавцям й прохає й далі підтримувати Фундацію своїми пожертвами, щоб вона могла й далі допомагати Україні. Пожертви на Фундацію звільнені від федерального податку США. В Фундації можна придбати майже всі книги, видані чи фінансовані Фундацією.

Представник Фундації в Києві

Першим представником Фундації ім. Ів. Багряного в Україні, з перших днів проголошення незалежности України, став Олександер Шугай – відомий громадський діяч, поет, прозаїк, есеїст, перекладач, відповідальний секретар та заступник голови Київської організації Національної спілки письменників України, лавреат премії імені Івана Багряного та премії „Благовіст". Народився він 15 вересня 1940 року в селі Олексіївці Роменського району Сумської области, в сім'ї фельдшера. У 14 років, надрукував свій перший вірш-байку, а в 16 років написав „Роменський вальс". Закінчив факультет журналістики Київського університету та міжнародні курси славістів при Братиславському університеті (Словаччина).

Трудову діяльність розпочав у редакції Роменської районної газети, працював у провідних газетах і журналах України, а також за кордоном – „Совєтская Армія" (Група радянських військ на території Німеччини, Потсдам), „Українські вісті", (Дітройт, США), тривалий час був на видавничій роботі. Був редактором книжок Ліни Костенко, Дмитра Павличка, Івана Драча, Бориса Олійника та багатьох інших.

Автор поетичних збірок „Роменцвіт", „Неподільність", повістей „По стерні босоніж", „Крапля сонця у морі блакиту", роману-дослідження „Іван Багряний або через терени Гетсиманського саду", роману „Притча про хату, або Сорок святих", багатьох новель, статтей, досліджень, рецензій, а також перекладів з давньої української мови віршів Климентія Зіновіїва „Золоте чересло", спогадів про Григора Тютюнника, Бориса Тена, Бориса Антоненка-Давидовича, інших публікацій. Упорядкував книжки творів Івана Багряного „Під знаком Скорпіона", „До Ворскли по рибу", „Золотий бумеранг" та ін. Окремі твори О. Шугая перекладалися на чужинські мови.

Був ініціятором та редактором першої антології давньої української поезії „Аполонова лютня".

Бере активну участь у громадському житті: був відповідальним секретарем організаційного комітету Конгресу українців незалежних держав колишнього СССР та І Всесвітнього форуму українців у Києві.

Пробудження в церковних справах

Цей факт одразу ж прирівняли до сенсації: Вселенський Патріярх заявив, що Українська Православна Церква не повинна залежати від Москви. Про це стало відомо 26 березня, коли глава офіційної делегації Вселенської патріярхії під час зустрічі з Президентом України Віктором Ющенком передав українській стороні послання Патріярха.

Константинопольський Патріярх вважає, що свого часу „підпорядкування Київської митрополії Московській Церкві було здійснено без згоди Святого і Священного Синоду Вселенської Церкви Христової". Цією заявою, по суті, визнано й те, що УПЦ Московського патріярхату є неканонічною Церквою в Україні. Така недвозначна заява Вселенського Патріярха, звісно, стала наслідком подій, які відбулися в Україні наприкінці минулого року. Адже до цього часу заяви Вселенського патріярха мали зовсім протилежний зміст і спрямовані були радше в інтересах і на догоду Москви, аніж на встановлення справедливости в церковних справах. Як розвиватимуться події далі? Один з чільних діячів УПЦ Київського патріярхату, Архиєпископ Димитрій (Рудюк) передбачає, що вже незабаром, орієнтовно після Великодня, делегація Вселенської патріярхії, ймовірно, може прибути в Україну і зробити наступний крок у справі визнання незалежности Української Церкви. На мій же погляд, для нас у цій ситуації будуть важливими не тільки наступні кроки Вселенського Патріярха, а й пізнання нами низки, можна сказати, зовсім незнаних сторінок з історії українського церковного життя, що, в свою чергу, допоможе відповідно усвідомити та оцінити ті події, які відбуваються в УПЦ і навколо неї.

Сергій Козак,
Київ

Помер Павло Маляр

З смутком повідомляємо, що 9 березня 2005 року відійшов у вічність Павло Маляр – прозаїк, журналіст, педагог та редактор. Народився він 16 лютого 1910 року в Миргороді, на Полтавщині. Середню й вищу освіту здобув в Харкові. До 1941 року викладав мову й літературу. Батьки його були „розкуркулені" й заслані на Сибір. Він був примусово вивезений на працю в Німеччину.

На еміграції викладав в українських гімназіях в Европі та в Школі українознавства в США. Павло Маляр є одним з засновників УРДП в Німеччині. Він був першим редактором газети „Українські вісті" в 1945 році. Приїхавши до Америки, оселився в Дітройті, де став засновником і редактором газети „Український Прометей", який редагував в 1951–54 роках.

Літературною працею зацікавився ще студентом Харківського університету. Перша його новеля „Перший сніг" надрукована 1941 року в газеті „Нова Україна". Збірка новель „Над шляхом битим" та оповідання „Щастя" появилися під псевдом „Павло Миргородський". Обкладинку до останньої збірки оформив Іван Багряний (псевдо – О. Турчин). В Америці П. Маляр видав повість „Хліб" в двох частинах, „Золотий дощ", роман трилогію „Чайка", „Перевесники" та „Поема про Улянку". Остання його збірка „Книжка про те, як живуть легенди", присвячена молоді. Впродовж існування УРДП-УДРП майже постійно був членом Центрального комітету та членом Фундації ім. Ів. Багряного.

Від імені членства Фундації та друзів висловлюємо щире співчуття дружині Мирославі та його родині.

Вічна йому пам'ять!

Нові книги – „Український голокост"та „З когорти одержимих"

У 2004 році видано коштом Фундації ім. Ів. Багряного дві книги: другий том книги „Український голокост 1932–1933, свідчення тих, хто вижив" за редакцією о. Юрія Мицика та „З когорти одержимих" лавреата премії ім. Ів. Багряного – Леоніда Бойка, у видавництві Видавничий дім „Києво-Могилянська академія".

Матеріяли про Голод 1933 року почав збирати Юрій Мицик (тепер – професор, доктор історичних наук, протоієрей УПЦ Київського патріярхату) ще в 70-их роках в більшості від своїх рідних, а з 1991 року відновив збирання матеріялів з допомогою студентів Дніпропетровського державного університету та Національного університету „Києво-Могилянська академія".

Частину першої книги упорядкував, написав вступ та дав додатки о. Ю. Мицик, другу частину впорядкував д-р історичних наук, проф. катедри джерелознавства Запорізького національного університету Анатолій Бойко, та третю частину Сергій Таранець – кандидат історичних наук Інституту Української археології та джерелознавства ім. Михайла Грушевського.

У другому томі книги подані свідчення, зібрані студентами, що стосуються переважно Київської, Чернігівської, Житомирської та Вінницької областей. Але є матеріяли й з інших областей та етнічних українських земель. В свідченнях свідків багато місця присвячується розкуркулюванню, колективізації та засланням. Книга має 444 сторінки друку. В розділі „Додатки" вміщено уривки спогадів багатьох осіб України та діяспори, що були десь друковані раніше. Ю. Мицик готує третій том книги „Український голокост" й прохає фінансової допомоги, щоб її видати.

Книга Леоніда Бойка „З когорти одержимих" є другим виданням книги про життя і творчість Бориса Антоненка-Давидовича. Вона дає найповніше монографічне дослідження життя і творчости видатного українського письменника та громадського діяча, духовного наставника „шістдесятників", людини геройчного духу і трагічної долі, якого усе життя нерозривно пов'язане з долею українського народу в роки російсько-комуністичної влади в Україні.

Ці книги можна придбати за 20 долярів США кожна, надсилаючи чек на адресу Фундації.

Дописи і листи до сторінки Фундації імені І. Багряного просимо слати на адресу:
Bahriany Foundation,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights, IL 60005
USA
Сторінку редагує
Олексій Коновал

Сторінки історії СУА – час праці і відданости

Уряд СУА, вибраний на першому жіночому конґресі в Америці, в травні 1931 року. Сидять: Анастазія Рибак, віце-голова; Олена Д. Лотоцька, голова; Анета Л. Кмець, віце-голова, стоять: Стефа Абрагамовська, касирка, і Анастазія Ваґнер, секретарка.

Ірина Куровицька,
голова Союзу Українок Америки

Союз Українок Америки (СУА) – найстарша і найбільша українська крайова жіноча організація, заснована у 1925 році на основі п'ятьох жіночих товариств Ню-Йорку та околиць. Від самого початку свого існування об'єднує жінок українського походження. У своїй діяльності СУА керується засадами християнської етики, релігійного вирозуміння і політичної надпартійности, та підтримує принципи охорони прав людини. СУА зберігає українську ідентичність і культурну спадщину, з проведенням студій і досліджень української історії, літератури, мистецтва і народних традицій. СУА одержав державний статус неприбуткової та звільненої від оподаткування організації під кодом IRS 501 (с)(3).

Організаційна структура СУА – триступенева. На місцевому рівні працюють відділи, які об'єднуються в окружні управи, котрі, у свою чергу, підпорядковуються Головній управі СУА, з осідком в Ню-Йорку. Віддалені відділи підлягають зв'язковій, а за вільне членство в СУА відповідає член екзекутиви. Для активної праці організації створено референтури: організаційну, культурно-освітню, зв'язків, виховну, суспільної опіки, мистецтва, музейну, стипендійну, архівальну та екології-довкілля.

Організацію очолювали Юлія Шустакевич, Юлія Ярема, Олена Лотоцька, Анета Кмець, Анастазія Вагнер, Стефанія Пушкар, Лідія Бурачинська, Іванна Рожанковська, Марія Савчак, Анна Кравчук. З 1999 року головою є Ірина Куровицька.

Офіціозом СУА є журнал „Наше життя", який видається щомісяця українською і англійською мовами від 1944 р. (зі спарованим числом за липень–серпень). Його редакторами були: Клавдія Олесницька, Олена Лотоцька, Лідія Бурачинська, Уляна (Любович) Старосольська, Ольга Лісківська, Ірена Чабан від 1990 року. Англомовними редакторами були Марта Бачинська, Галина Кузишин, Тамара Стадниченко.

Від самого початку і упродовж свого існування СУА обстоював права людини взагалі і справи поневоленої України зокрема. Свій голос СУА доносив до широкої авдиторії не тільки Америки, але й на світовій арені. Одним із перших прикладів є протест членок СУА проти пацифікації Західньої України польським урядом у 39-их роках і створення „Медичного допомогового фонду" під проводом д-ра Неонілі Пелехович. У тому ж часі СУА брав активну участь у маніфестаціях з приводу Голодомору в Україні 1932–33 років, що відбувалися в Америці і країнах Заходу. З ініціятиви СУА у 1933 році було створено „Комітет негайної допомоги голодуючій Україні", який, з одного боку, інформував міжнародну спільноту про жахіття, що діялися в Україні, а з іншого – збирав кошти та пересилав їх в Україну, щоб рятувати людей від голодної смерти. В архіві СУА зберігаються важливі документи про діяльність цього Комітету та про надану ним допомогу. Згодом СУА передав копії цих документів до „Урядової комісії Сполучених Штатів зі справ Голоду в Україні. СУА вшанував 70-ліття жертв Голодомору 1932–33 років в Україні і присвятив їх пам'яті листопадове число журналу „Наше життя" (2003 р.), опубліковуючи найважливіші документи з того періоду. СУА розпочав акцію перевірок у місцевих бібліотеках, чи є там книжки про голод в Україні 1932–33 років. Ідею СУА підтримали СКУ і СФУЖО із зверненням до світового українства, щоб включитися в цю акцію.

**Союз Українок Америки
має честь запросити шановну громаду
на відзначення 80-ліття свого існування,
яке відбудеться на 27-ій Конвенції СУА
(від 27 до 31 травня 2005 року),
у столиці штату Ню-Йорк – Олбані.**

Оксана Соколик, голова СФУЖО (праворуч) вручає нагороду для СУА голові СУА Ірині Куровицькій на святкуванні 75-ліття Союзу Українок Америки у Вашінґтоні, грудень 2000 р. Зліва: Наталка Гевко – ведуча програмою святкування.

Зв'язки СУА. Від початку свого існування СУА підтримував тісні зв'язки з Союзом Українок у Львові (Україна) та подібними організаціями в Европі і Америці. У 1932 р. з ініціятиви СУА в Ню-Йорку відбувся Жіночий конгрес, в якому взяли участь представниці різних українських жіночих організацій і товариств США і Канади, а також делегатки від американських жіночих організацій. Рішення Конгресу сприяли організаційному зростові СУА.

У 1940 році СУА став співзасновником Українського Конгресового Комітету Америки (УККА). Від 13 Конгресу СУА діє самостійно як крайова організація. СУА був одним із засновників Злученого Українського Американського Допомогового Комітету (ЗУАДК). У 1948 році з ініціятиви СУА скликано Світовий Конгрес українського жіноцтва у Філядельфії, на якому вирішено створити Світову Федерацію Українських Жіночих Організацій (СФУЖО). У той час журнал „Наше життя" містив окрему сторінку „Вісті СФУЖО", яка інформувала про працю СФУЖО. Крім того, канцелярія СФУЖО знайшла своє пристановище в домі СУА у Філядельфії. СУА активно і творчо сприяв зростанню місцевих і міжнародних зв'язків СФУЖО. У 1954 році вперше Олена Лотоцька взяла участь у конгресі Міжнародної ради жінок у Гельсінкі. Хоча вона була членом американської делегації, але виступала в імені поневоленої України. У 1955 році на Міжнародному конґресі в Колюмбії з рамени СФУЖО виступали членки СУА. У 1963 році Олена Процюк стала першою представницею неурядової організації Світового руху матерів (СРМ) в ООН.

В 1948 році СУА став першим етнічним членом Ґенеральної федерації жіночих клюбів, членом Національної жіночої партії, а перед Другою світовою війною – членом Червоного Хреста і Університетських жінок. У 1952 році СУА увійшов до Національної ради жінок США (НРЖ/США), – однієї з найвпливовіших неурядових організацій. Згодом, у 1993–1995 році, вперше в історії цієї понад столітньої організації, президентом її стала українка – Ірина Куровицька. Всі голови СУА входили до дирекції НРЖ/США, а також кілька членок СУА входили до екзекутиви НРЖ/США.

Допомога СУА відповідала викликам часу. Від 1948 року переведено акцію допомоги переміщеним особам та біженцям з України в Німеччині та Австрії, а також у 1958 році – для самітніх бабусь в Европі. У 1953–63 років в рамках програми „Мати і дитина" СУА опікувався українськими школами і дитячими садками в повоєнній Німеччині, Австрії та Бельгії. У 1954 році, коли до світової громадськости дійшла інформація про трагедію жертв жінок-в'язнів у Кінгірі (Казахстан), розчавлених радянськими танками, СФУЖО виступила із закликом створити Фонд допомоги українським політв'язням – „П'ятсот", який СУА підтримав.

В Ню-Йорку в 1959 році відбувся Другий світовий жіночий конгрес і XII Конвенція СУА, що стало найбільшим вкладом СУА у ріст СФУЖО. СУА видав для цілей Конгресу „Конгресову книжку", яка вмістила історію СФУЖО і її складових організацій.

Головою управи СФУЖО стала членкиня СУА Лідія Бурачинська. Усі голови СУА були заступницями голови СФУЖО з уряду, референтури зовнішніх зв'язків, народнього мистецтва очолювали теж членки СУА. Відтак СФУЖО почала видавати свій офіційний журнал „Українка в світі". Редакторами цього журналу були членки СУА Лідія Бурачинська, Осипа Грабовенська, Наталія Пазуняк, Ірена Пеленська і Н. Скочиляс.

Поступово голос членок СУА на міжнародній арені ставав більш впливовим. Через Світовий рух матерів (СРМ) репрезентація СФУЖО, яку очолювали членки СУА, мала змогу виступити в ООН в обороні поневоленої України. Серед чисельних акцій, які СУА ініціював у справах захисту прав людини, слід також згадати про заклик СУА до американського уряду вплинути на стримання примусового вивозу українського населення в Сибір, протести до Ліги Націй стосовно розв'язання 1938 року польською владою Союзу Українок України, після Другої світової війни звернення до президента Гарі Трумена в обороні скитальців, зустріч з Елеонорою Рузвельт для спростування її помилкового розуміння положення українського народу під радянською владою, акції підтримки в'язнів сумління (особливо жінок), акції у справі Чорнобильської катастрофи, результатом якої було прийняття першої в світі резолюції на конференції Міжнародної ради жінок (МРЖ) у Лондоні в квітні 1986 року за старанням присутніх членів СУА.

(Закінчення на стор. 24)

До 60-річчя закінчення Другої світової війни

В пам'ять американських героїв

Меморіял у Вашінґтоні

У ці травневі дні сотні людей приходять до Меморіялу Другої світової війни у Вашінгтоні. У цій війні США втратили понад 400 тисяч осіб з 16 мільйонів, які служили у військових формаціях різного призначення. США вступили у війну в 1941 році і закінчили її восени 1945 року.

Величний меморіял в пам'ять війни було вирішено будувати в 1993 році, за проєктом Фрідріха Ст. Флоріяна. Почалося будівництво у вересні 2001 року і було закінчене в травні 2004 року, коли відбулася церемонія відкриття. Меморіял розміщено між Монументом Вашінгтона і Меморіялом Лінкольна, що символізує важливість цієї війни в обороні і утвердженні демократичних ідеалів суспільства, проголошених двома великими президентами.

Меморіял складається з кола, утвореного 56 колонами, що символізують штати, території і округ Коламбія, населення яких брало участь у війні і дало пожертви на зведення пам'ятника. Два павільйони з написами „Атлантика" і „Тихий океан" символізують терени морських битв в двох океанах. В павільйонах є зображення медалі Перемоги, врученої усім учасникам війни. На кожній стороні меморіялу розміщені барельєфи, які відтворюють життя країни в роки війни – виступ по радіо Президента Франкліна Д. Рузвельта після нападу Японії на Перл-Гарбор, сцени бойових дій і праці в тилу для забезпечення фронту. На Стіні Свободи розміщено 4 тисячі золотих зірок в пам'ять про 400 тисяч полеглих американців.

Пам'ятник в Ліберті-парку.

Меморіял має свою сторінку в Інтернеті: www.wwiimemorial.com.

При відвідуванні Меморіялу можна поставити на картці або програмці пам'ятний штемпель з відповідним написом і датою візити.

В Ліберті-парку штату Ню-Джерзі теж є пам'ятник війни, який символізує американського вояка як рятівника мільйонів в'язнів нацистського режиму.

Л. Хм.

9 травня не є днем перемоги для України

У Москві та Києві відзначатимуть 9 травня 60-ту річницю закінчення Другої світової війни. І хоч розгром нацистської воєнної машини слід сприймати з великим задоволенням, проте з уваги на наслідки війни будь-які святкування є неприйнятними.

Кінець Другої світової війни та ганебний Ялтинський договір, підписаний декілька місяців перед її закінченням, не принесли миру, а навпаки, збільшили страждання мільйонів людей, які потім животіли в ув'язненнях іншої імперії, більш жорстокої, ніж нацистська. У процесі примусової репатріяції людей до Совєтського Союзу було знищено близько 2 мільйони совєтських громадян. Мовчазна згода союзників на совєтську гегемонію в більшості країн Східньої Европи та Азії спричинилася до додаткових 40-45 років тиранії.

Українці 9 травня повинні вшановувати тих мучеників, які загинули в роки війни. Ми повинні пам'ятати, що близько 75 відс. совєтських політв'язнів після війни були українського походження.

Ми повинні пам'ятати, що в 1946 році совєтський режим ліквідував Українську Католицьку Церкву, а Українську Православну Церкву поглинула Російська Православна Церква, утворена Сталіним. Ми повинні пам'ятати, що нацисти відповідальні за 20 мільйонів людських жертв, але комуністи – за 100 мільйонів. Нам слід пам'ятати, як стверджують багато істориків, що жодна нація на світі не мала стільки жертв, як українська.

Ми звертаємося до членства наших організацій, щоб 9 травня відзначити трагічні наслідки Другої світової війни Панахидами за всіх тих, які воювали в різних військових формаціях, але у своїх серцях несли мрію про незалежну Україну.

Ми звертаємося до наших організацій з проханням донести до урядів своїх держав правду про совєтські репресії та комуністичне зло.

Ми звертаємося з проханням до Президента України відкликати його поїздку до Москви, оскільки Москва символізує трагедію українського народу, його біль та страждання протягом 45 років після оманливої перемоги 9 травня.

За Світовий Конґрес Українців –

Аскольд Лозинський,
президент
Віктор Педенко,
генеральний секретар

Біль втрат ніколи не забудеться

У вересні 1939 року приголомшив нас Гітлер, коли почав війну проти Польщі. Резервістам наказали прийти до місця, де вони служили в польському війську. З нашої кольонії пішли Василь Підцерковний, Олекса Бай, Михайло Дубський.

Потім прийшли „визволителі" зі Сходу, які вже в 1940 році почали вивозити людей на Сибір. Мою сестрінку, яку видала подруга з гімназії, і багатьох інших вимордували енкаведисти, коли залишали Галичину і в Бережанах, а тіла вкинули в ріку Золоту Липу.

Я зі стрийною відшукали дочку за одягом: очі були видовбані, язик відрізаний. Страшна розпач матері бачити замучену свою дитину. Цим 22 молодим людям, яких замордовано, тепер поставили величавий пам'ятник в Нараєві, при головній дорозі Бережани–Львів.

Лев Фігурський,
Йонкерс, Н. Й.

Пам'ятник у Бережанах

Пропам'ятна дошка з прізвищами жертв.

Застарілі символи комуністичних ідеологем

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – З нагоди 60-річчя закінчення в Европі бойових дій Другої світової війни в Україні випущено медалю, грошові знаки і поштову марку, присвячені цій річниці. Можна зрозуміти прагнення уряду вшанувати пам'ять трагічних подій, які саме для України обернулися велетенськими жертвами і матеріяльними втратами. Проте символіка випущених знаків аж ніяк про трагедію не говорить, бо знову на перший плян виступають тези всенародного героїзму і керівної ролі Москви у війні проти нацистської Німеччини і її союзників.

Національний банк України 28 квітня впровадив в обіг ювілейні монети „60 років перемоги у Великій вітчизняній війні 1941-1945 років" номіналом 20 гривень і 1 гривня. Монета 20 гривень виготовлена з срібла, а 1 гривня – з алюмінієвої бронзи. На срібній монеті зображено ключ журавлів, які зникають у хмарах, на алюмінієвій – вояки, які повертаються з фронту. І це, мабуть, єдиний натяк на трагедію, бо на цій же монеті зображено орден „Отечественная война", яким нагороджували далеко не всіх учасників збройної боротьби.

Пам'ятну медалю „До 60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні" закінчено чеканити 28 квітня на Банкнотно-монетному дворі Національного банку України. 2.8 млн. медалей відіслано в області України для нагородження ветеранів війни. На медалі – орден Перемоги зі Спаською вежею Кремля, мавзолеєм Ульянова-Леніна, російськими написами „СССР" і „Победа". Цей орден готували для вручення Сталінові з нагоди присвоєння йому звання генералісимуса, але нагородили ще кілька осіб, зокрема короля Румунії Михая – єдиного з живих досі нагороджених.

Застаріла символіка розміщена і на поштовій марці „60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні" (у малому аркуші з купоном), введе-

Пам'ятна медаля „60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні"

ний в обіг 22 квітня. Тираж марок – 280 тис. примірників. Гвардійська стрічка Збройних сил СССР має над військом, яке переходить Дніпро, прямуючи на Київ з гаслом „Дайош Кієв!"

Друга світова війна принесла Україні не тільки руїну від проходження двох фронтів, але і жорстокі репресії з боку Москви проти населення, особливо в 1939-40 роках, жахіття тактики „спаленої землі" в 1941 році, численні жертви в катівнях НКВД, масові страти українських вояків за вироками „особливих відділів" НКВД, криваве придушення збройного опору УПА, повоєнні репресії і голод. Тож на державних знаках в пам'ять цієї події не слід вміщувати символи комуністичного режиму, вигадані і

Медалі готуються для розсилання в міста і села України. Фото: УНІАН

нав'язані кремлівськими ідеологами. Україна має ряд власних пам'ятних знаків минулої трагедії, і саме вони відповідали б настроям і очікуванням народу.

Л. Хмельковський

„Вінер Блют" досі звучить у душі...

(З останніх днів Другої світової війни в Европі)

Наближався травень, і здавалось, що весна – от-от, за день-два. Зима, одначе, ще дошкулювала останніми подихами холоду, вкривала небо сірими хмарами, припорошувала поля снігом. Головний шлях звивався круто між верхами через австрійські ліси у напрямі міста Пассав у Баварії і був забитий залишками німецького війська, що відступало, цивільними втікачами різних національностей, переважно з країн Східньої Европи, і населенням цих сторін. І ми опинилися на цій дорозі серед втікачів, котрі залишили Австрію, де вже совєтські війська зайняли частину цієї країни.

Нараз дорога спорожніла. Настала якась мовби святкова тиша, неначе всі потомлені пішли кудись на відпочинок. Німецька танкетка помчала в сторону Австрії, та за кілька хвилин вернулась й поїхала назад на Пассав (Passau). Вояки з німецького війська шукали за цивільним одягом, передягались, залишаючи свої частини.

Ми з'їхали з головної дороги і, натрапивши на німецький хутір, попросились, щоб хоч трохи відпочити, та, якщо можна, переночувати. Каліка-господар – обидві ноги відірвало йому, коли служив у танковій частині німецької армії на Східньому фронті – повернувся додому рік тому. Кульгав він на дерев'яних протезах, підпираючись палицею, старався, нещасний, вести господарство. Його жінка, хоч у неї були малята, помагала чоловікові щосили. Самітня сестра господині, Цензі, теж жила з ними і також невтомно працювала. Ще й один дідусь-остарбайтер з Білорусії крутився тут та дещо робив.

Господар, добра душа, приймав усіх подорожніх, котрі просились відпочити. І тут уже, крім нас, пристала родина німців з Румунії. В цій родині пишалась красою їхня доня, п'ятнадцятилітня Еріка. Вродлива, струнка, кароока... Хоч ми з нею були одного віку, ще підліткового, вона більш скидалася на панянку і старалась вести себе, як доросла. До того ж, була ще й талановита – дуже добре грала на акордеоні й популярними на той час пісеньками розвеселяла товариство.

Хоч війна ще ішла повним ходом, то тут, то там вибухали гарматні набої та горіли будинки, молоде серце жило надією, романтичною мрією й очікуванням чарівного майбутнього. Настав вечір, і під звуки приємної музики з-під рук Еріки всі заснули твердим сном. Наступного дня прокинулись ми доволі рано. Тиша, котра панувала довкруги, непокоїла... Цензі, сестра господині, побігла за горбик біля хати, щоб поглянути на головний шлях. За хвилину вернулася задихана з радісним вигуком: „Амеріканер! Амеріканер!". Ми всі вибігли з хати подивитись на американців. Дорога вздовж була заставлена американськими танками, котрі посувались з Пассав у напрямку Австрії. На невеликій віддалі від нас, якщо дивитись уздовж цієї дороги, на узвишші виднілo містечко Веґшайд (Wegsheid), куди поволі посувались американські танки.

Німецькі мешканці – члени „Фольксштурму" (домашня оборона) одержали наказ замкнути на дорозі протитанкову загорожу, тим замикаючи єдину в цій околиці дорогу на Австрію. Два молоденькі німці з „гітлер-югенду" з „панцерфауста", протитанкової зброї, підстрілили перші два американські танки перед самим містечком Веґшайд. Колона американських танків відступила назад, розтягнула бойову лінію недалеко від нас і почала обстрілювати містечко. Через десять хвилин після початку обстрілу у Веґшайді не було вже ні „фольксштурмів", ні „гітлерюгенду", ні живої душі з цивільних людей. Всі мешканці містечка полишили його, побоюючись відплати від американської армії за знищені танки. З горбика, понад наші голови, перелітали набої з американських танкових гармат. Ми бачили, як падали стіни будівель, перетворюючись в купи руїн.

Стрільно вцілило у вежу церкви – і вежа розсипалась на кусочки. Так американці продовжували бій з порожнім містечком до вечора. Під вечір військова розвідка поїхала двома джіпами в містечко, провіривши безпеку, повідомила танкову команду, і танки та вантажні авта почали рухатися в бік Австрії. Довгі колони танків і вантажних авт їхали безупинно цілу ніч в напрямі Відня.

Через пару днів ми ходили до містечка Веґшайду та оглядали зруйновані і спалені будівлі. Перед входом до містечка, при дорозі, стояли американські жертви цього цілоденного бою – два підбиті американські танки з зігнутими дулами.

Ще кілька днів просиділи ми в господаря-німця, за цей час вже потепліло. Починалась справжня весна. Сади і городи розквітали, поля зеленіли. Війна в Европі офіційно скінчилась, а нам доводилося вирушати в дальшу дорогу. Наші воєнні мандри ще не скінчились.

Чутка була, що в Реґенсбурзі гуртувалося багато наших людей, бо там було безпечніше і дальше від наших „визволителів", котрі їздили ночами у вантажних автах по американській зоні, ловили „совєтських громадян" та силою вивозили на „родіну".

Ми вирішили залишити нашу відпочинкову зупинку, попрощатись з нашими господарями та людьми, з котрими перебували тих кілька днів перед кінцем війни. Зібрали необхідні для щоденного вжитку речі, поскладали на ручний візок, щоб рано-вранці бути готовими в дальшу мандрівку.

Сутінки опускали завісу над кінцевою дією дня. Надходив тихий, погідний вечір. Злегенька повівав теплий вітерець. Всі готувалися скорше лягти спати і рано вирушити в дорогу. Та чомусь не спалось... Люди потиху говорили між собою. Питали одні других, куди їдуть. Чи стрінемось ще колись? В кутку у темряві ледве виднілa самітня, струнка постать. Почулись звуки акордеона. На прощання тужливо залунало ніжне: „Вінер Блют, Вінер Блют...".

Едвард Кухар,
Говел, Н. Дж.

УКРАЇНА І СВІТ

Протистояння театру і міністерства культури триває

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – У попередніх числах „Свобода" (чч. 15, 17) повідомляла про конфлікт Київського театру російської драми ім. Лесі Українки з міністром культури і туризму Оксаною Білозір, яка звільнила з посади керівника театру Михайла Резніковича. 25 квітня Печерський районний суд Києва залишив на посаді художнього керівника Михайла Резніковича – попри наказ про його звільнення, підписаний Оксаною Білозір. Суд юридично закріпив відсутність будь-яких підстав для звільнення М. Резніковича, якого О. Білозір звинуватила у зловживанні службовим становищем. За рішенням суду М. Резнікович залишається керівником театру, тому що міністерство не має права розривати з ним трудову угоду.

Актори театру оголосили про намір розпочати голодування та страйк і звернулися до прем'єр-міністра Юлії Тимошенко з проханням звільнити з посади міністра культури Оксану Білозір. Також актори вимагають від Оксани Білозір публічного вибачення перед М. Резніковичем. В Україні створено Комітет громадянської непокори працівників культури, до якого увійшли члени Союзу кінематографістів, художники, артисти цирку.

28 квітня Міністерство культури і туризму України подало до Апеляційного суду Києва скаргу про скасування рішення Подільського районного суду щодо поновлення М. Резніковича на посаді генерального директора-художнього керівника театру ім. Лесі Українки. Розгляд скарги було призначено на 4 травня. У міністерстві повідомили, що підставою для розірвання контракту, укладеного між художнім керівником театру і міністром, зокрема стало „грубе порушення керівником без поважних причин обов'язку дотримуватися порядку укладення договорів оренди нерухомости, закріпленої за театром, і вживати заходів з погашення заборгованости з орендної плати". Крім того, Генпрокуратура, яка проводила перевірку у театрі, виявила факти порушення у господарсько-фінансовій діяльності.

Актори Ольга Сумська, Ада Роговцева, Євген Паперний, Георгій Дрозд, Віталій Борисюк, Антон Мухарський, Дмитро Лаленков заявили, що підтримують відставку М. Резніковича з посади директора та художнього керівника театру.

Актори висловилися за те, щоб були розділені посади директора театру та художнього керівника. Вони вважають недоцільним концентрувати владу в одних руках. Виконуючий обов'язки директора і художнього керівника театру Микола Юдов закликав М. Резніковича повернути гербову печатку театру, оскільки її відсутність ускладнює виконання його обов'язків, в тому числі і нарахування платні акторам.

Радник міністра культури та туризму Оксана Мельничук повідомила, що контрактом між міністерством та керівником театру передбачено розривання угоди тоді, коли є фінансові порушення або зловживання службовим становищем.

За матеріялами ЗМІ

Після „помаранчевої...

(Закінчення зі стор. <None>)

українські взаємини, які складалися віками",– сказав В. Величко. Він заявив, що відмова Мінського суду в звільненні п'ятьох громадян України зумовлена невизнанням останніми своєї провини. Білоруський дипломат підтвердив, що громадська організація „Народний альянс" поставила намети напроти посольства, у яких чергують 5-7 осіб.

Українська молодіжна організація „Народний альянс", членами якої є затримані українці, продовжує пікетувати білоруське посольство у Києві. 4 травня вона почала акції протесту.

Президент Віктор Ющенко має намір 8 травня обговорити під час зустрічі в Москві з президентом Білорусі О. Лукашенком питання арешту українських громадян – учасників мирної акції протесту в Мінську.

„Факт подвійних стандартів у відношенні до учасників мирної демонстрації – громадян України, громадян Росії й громадян інших держав – свідчить про спеціяльний підхід білоруського керівництва до цього епізоду", – додав В. Ющенко.

РІЧНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 14 ТРАВНЯ 2005 р.

Воррен, Миш. Річні загальні збори 146 і 174 Відд. УНС, які були з'єднані минулого місяця, відбудуться о 2-ій год. по пол. в Українському Культурному Центрі за адресою: 26601 Ryan Rd.Ласкаво запрошуємо гостей та усіх членів відділів.

Віра Кривад,
секретар 174 Відд. УНС

В Україні придивляються до олігархів

ПАРСИППАНІ, Н. Дж. – Останнім часом у пресі з'являється усе більше повідомлень про Рината Ахметова, якого вважають найбагатшою людиною в Україні. „Свобода" в ч. 16, за інформацією ЗМІ, повідомила, що Р. Ахметов залишив Україну. Тим часом на підприємствах, які належать Р. Ахметову, почалися перевірки прокуратури. Ними охоплені Металургійний комбінат „Азовсталь", Харцизький трубний завод (ХТЗ), Центральний і Північний гірничозбагачувальні комбінати, 90 відс. акцій яких належать Р. Ахметову.

13 квітня на ХТЗ прибула група контролерів під керівництвом прокуратури – разом 30 осіб – з податкових органів, міліції, СБУ, Фонду державного майна, Антимонопольного комітету і відділу контролі за цінами.

Прокуратура Криму перевіряє законність придбання садиби „Новий Кучук-Кой" українським олігархом Р. Ахметовим. За словами прокурора автономії Віктора Шемчука, під час приватизації разом з садибою покупець – Донецька голдингова компанія „Систем Кепітал Менеджмент", яка належить Р. Ахметову, - отримала „на обслуговування будинку" 3.2 гектара землі. В зв'язку з цим почалася перевірка. Садиба „Новий Кучук-Кой" розташована біля Ялти, в селищі Паркове. Вона була побудована в 1913 році на кошти родича художника Врубеля – Якова Жуковського з Санкт-Петербургу. Садиба має статус пам'ятника архітектури, історії і культури.

Під час прокурорської перевірки на території Донецького ботанічного саду, де розташована садиба Р. Ахметова, виявлено злітну смугу і ангар з двома літаками та двома вертолетами.

Прокуратура опротестувала передання 145 гектарів Ботанічного саду спеціяльно створеному комунальному підприємству. Рішення про передання земель приймав Кабінет міністрів під керівництвом В. Януковича, будинок якого також розташований у Ботанічному саду. Р. Ахметов мешкає в Ботанічному саду вже 10 років. Його резиденція – готель „Люкс" – обнесена високим парканом з камерами спостереження. Зараз садиба залишилася без господаря, який виїхав за кордон. При цьому Р. Ахметов навіть пропустив гру півфіналу Чаші України і збори акціонерів власної компанії „Систем Кепітал Менеджмент"

Місцеві газети і телебачення, більшість з яких контролюються Р. Ахметовим, дуже обережно говорять про зникнення президента футбольної команди „Шахтар". Раніше за порядком розташування почесних гостей стадіону у ложі Р. Ахметова визначали близькість кожного представника влади чи підприємництва до всесильного олігарха. Тепер ложа спорожніла, і донецька регіональна еліта втратила орієнтир.

Ринат Ахметов з дружиною Лілією зфотографовані в травні 2004 р. в Донецьку. Фото з архіву УНІАН

Ринат Ахметов заявив 2 травня у Донецьку, що не має наміру залишати Україну і плянує й далі розвивати своє підприємництво. В інтерв'ю телеканалу „ТРК-Україна", який пов'язують з його іменем, він жартома сказав, що йому, напевне, взагалі не варто виїздити з України навіть на кілька днів, аби не з'являлися чутки про його втечу з країни.

За матеріялами ЗМІ

Як „окраїнці імперії" воюють з „Українцями Росії"

Прес-служба Федеральної національно-культурної автономії „Українці Росії" та Об'єднання українців Росії надіслала до „Свободи" перекладену українською мовою статтю московського журналіста Олега Кудріна, яка є відповіддю на опублікований в російських ЗМІ лист Олега Бакланова – голови Товариства дружби і співробітництва народів Росії та України, Миколи Луньова – президента Землятцтва донбасівців у Москві, Володимира Христенка – голови Миколаївського землятцтва в Москві, і Сергія Лисовського – голови Землятцтва донбасівців у Петербурзі. Подаємо статтю О. Кудріна з деякими скороченнями.

16 квітня Інформаційне агентство „Regnum" розмістило листа „Національно-культурна автономія „Українці Росії" готує „березову революцію"?" Листа написано у формі доносу, про що переконливо говорить постскриптум: „Просимо вважати цей матеріял офіційним зверненням до правоохоронних органів Російської Федерації". Судячи з назв організацій, ніхто з авторів листа не вважає себе українцем. Як бачимо, тут суцільно „донбасівці", „миколаєвці", а також представник „народів Росії й України". І всі подальші звинувачення виникають саме з цього факту. Україна для „Українців Росії" - це незалежна країна, їхня перша батьківщина, а для авторів листа - це „окраїна імперії", яка раптом стала державою. Тому і поєднуються вони за принципом місцевости - землятцтва, провінції, території. А далі - будь-яке лико стає в антиукраїнський рядок. Основний висновок – під вивіскою „Національно-культурна автономія „Українці Росії" готується так звана „березова революція". О. Бакланов і компанія з „чекістською пильністю і сексотською чесністю" доповідають „куди треба" (а заодно й усім): „На виділені кошти закуповується спеціяльна оргтехніка. На ключові посади призначаються дуже відповідальні люди. Спішним порядком у регіонах створюються молодіжні філії, яким надасться фінансова підтримка з-за кордону (поки, зрозуміло, у вигляді комп'ютерів та іншої оргтехніки). Організуються і реєструються засоби масової інформації, у тому числі електронні". Вибачте за довгу цитату. Але дуже вона красномовна. По-перше, своєю конкретністю в дусі старого радянського стилю. Ким виділені кошти, у яких розмірах? Які „дуже відповідальні люди", на яких „ключових посадах"?

Йдемо далі. У конгресі брав участь чудовий український поет Іван Драч. „Геть його!" - кричать „підписанти". Для викриття використовуються вірші, написані поетом на смерть Аслана Масхадова. Що тут скажеш? Поети, взагалі, люди складні. І бачення світу в них своє. Іван Драч заслуговує оцінки вищої, ніж „відомий український борець за демократію". А щодо віршів... У радянський час талановитому українському поетові Іванові Драчеві в різних комітетах докладно пояснили, як правильно любити Україну, а як ні, про що можна писати, про що – ні. І з того часу він не любить імперію. Зауважте, не російський народ, а Російську імперію. Так що давайте з І. Драчем будемо сперечатися на рівні аргументів (поетичних, політичних та інших), а не ярликів і лайок.

Наявність Світового конгресу українців (СКУ) викликає в них чи подив і обурення: „Є і такий!". Кілька разів перечитав це місце, але так і не зрозумів, що обурює опонентів: те, що українці є в усьому світі, чи те, що вони зуміли об'єднатися в конгрес? Узагалі, вся термінологія підписантів-доношиків пахне порохом червоних скатертин партійних зборів і гіпсом ленінських бюстів: „представники вкрай реакційних і націоналістичних організацій з Канади", „бандерівські недобитки", „осине гніздо українського націоналізму на Арбаті".

Особливо комічно виглядає визначення „осине гніздо" стосовно Культурного центру України в Москві. От ми дійшли до самої суті питання. „Донбасівці" програли вибори в Україні. Тепер вони виявилися в меншості в українській діяспорі в Росії. От і свербить від образи. Як же так, тільки вчора на тебе працював весь ресурс кучмівської держави, а тут залишилися і без фінансової підтримки, і без оргтехніки. А може, користуючись тим, що в Росії дехто панічно боїться „кольорової революції", донести куди слід? І буде пара комп'ютерів з принтером... Тільки сумнівно, що ця затія вдасться.

Олег Кудрін

В пам'ять нашої дорогої і незабутньої
МАМИ і БАБЦІ

ЗВЕНИСЛАВИ РОМАНІВ

яка відійшла у вічність дня 21 лютого 2005 р.

Квіти кладу на могилу...
Чорні холодні плити...
Спасибі, мамо, за силу
Гордо на світі жити.

Спасибі, мамо, за крила,
Щоб в височінь піднятись.
Спасибі, що Ви навчили
Смерті в лице сміятись.

Мамо моя, матусю!
Чуєте: я сміюся!

— РИНА МИХАЙЛОВСЬКА

В День Матері вшановуємо
всіх Матерів,
тих що відійшли від нас, і тих що з нами

ДОНЬКИ з РОДИНАМИ

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Мистецька виставка відбулася в Норт-Порті

Учасниці мистецької виставки 9–10 квітня 2005 р. в Норт-Порт на Фльориді. Перший ряд (зліва): д-р

НОРТ-ПОРТ, Фл. – Заходами 56-го Відділу Союзу Українок Америки 9–10 квітня влаштовано мистецьку виставку. Це була перша спроба ознайомити українську і довколишню громади з місцевими мисткинями українського походження. У виставці взяли участь 17 мисткинь, віком від 8 до 90 років, які різнилися у своїй творчій праці підходом, формою, світоглядом. Деякі з мисткинь осягнули високу освіту в галузі мистецтва, були нагороджені за свої праці, деякі з них стали викладачами мистецтва. Інші ж працювали за іншим фахом, але у вільні години верталися до творчої мистецької праці. Тому на виставці було представлено приємну різноманітність.

У ділянці народного мистецтва домінували вишивка, писанка і кераміка. Були весільні рушники для молодої, виготовлені на цей величавий день Анною Білинською.

Мереживо та вирізування пристосоване до модерного одягу, базоване на мотивах давнього мереження Полтавщини та Київщини, а також і інших областей, можна було бачити в сукнях Ірини Радзикевич.

Навчилася вишивати, маючи 7 років, Оля Татарко від своєї бабусі на Київщині. На виставці показано бездоганно виконані її руками чотири жіночі одяги. А Галя Шраменко, родом із Запоріжжя, в дитинстві вчилася вишивати від мами. Пізніше Галя сама комбінувала взори, а тепер вишиває вирізуванням і мережкою, як можна було побачити в її експонатах на виставці.

Мисткиня Віра Трицецька відома зі своїх творів кераміки у різних видах, як також писанок та мініятюрних ікон мальованих на яєчках. Вона спеціялізується в народних мотивах і має титул майстра українського народного мистецтва.

Писанкарки Христя Стецик та Таня Сілецька виставляли свої мініятюрні шедеври, які захоплювали відвідувачів, особливо не українців. Обидві вони практикують це мініятюрне мистецтво вже довгі роки. Христя Стецик добре знана в південно-західній Фльориді, бо відколи посилилася тут, то кожного року виставляє свої писанки у бібліотеках і музеях та демонструє писання на базарах і у школах. Таня Сілецька вперше взяла курс писання писанок в 1961 році в Лорейн, Огайо. З того часу удосконалювала своє знання і сама демонструвала писання писанок у публічних школах, бібліотеках та в місцевому університеті. Також виставляла свої писанки в крамницях та бібліотеках в Огайо.

В ділянці образотворчого мистецтва на виставці були твори, виконані різноманітною технікою. Богдана Більовщук, мистецька референтка 56-го Відділу, яка відповідала за виставку, виконує картини олією. Її праці були на виставках в Ню-Йорку і були нагороджені.

Ніна Панчак, родом з Запоріжжя, опинившись на Фльориді, почала навчатись малювати олією. Брала лекції малярства протягом 5 років. з 1989 року, з огляду на здоров'я, перестала творити. Ірена Кочержук-Геріс з Вірджінії та Боніта Спрінгс з Фльориди, малює олією з 1960 року. Д-р Марія Дицьо від молодих літ цікавилася мистецтвом і в гімназії у Львові вчилася малювати, а за фахом стала лікарем.

Іванна Гаврилюк, найстарша віком учасниця, творить, „щоб не думати про старість". Народилася Іванна 90 років тому у Львові, де закінчила середню освіту і учителювала. І. Гаврилюк творить привітальні

Scope Travel Inc - the Ukraine Specialists!!

HUTSUL FESTIVAL TOUR

Ivano Frankivsk + Lviv + Kyiv
Sept. 1 - 11, 2005
via Aerosvit from New York/JFK

Join us at the greatest folk festival in Rakhiv, the heart of the Hutsul world! Enjoy over 30 ensembles performing at the biggest song and dance competition of the Carpathian Mts.

Limited hotel accomodations!!

800-242-7267 973-378-8998
www.scopetravel.com scope@mycomcast.com

OTHER TOURS:

Best of Ukraine	Jun 09	15 Days	Odesa, Kyiv, Lviv, Yalta
Western Ukraine	Jun 24	15 Days	Kyiv, Lviv, Yaremche, Krakow
Best of Ukraine	Jul 21	15 days	Odesa, Kyiv, Lviv, Yalta
Western Ukraine	Aug 12	15 days	Kyiv, Lviv, Yaremche, Kyiv
Crimea+Independence Tour	Aug 12	15 days	Yalta, Lviv, Kyiv
Independence Tour	Aug 17	10 Days	Lviv, Karpaty Exc., Kyiv
Hutsul Festival Tour	Sep 1	11 Days	Rakhiv, Lviv, Kyiv
Budget Tour	Sep 23	10 Days	Lviv, Kyiv
Ski Ukraine	Jan 15	10 Days	Bukovel Resort, Lviv www.Bukovel.com

Звучали твори Бетговена

НЮ-ЙОРК. – Останній концерт 16-го сезону музики в Українському Інституті Америки „В більшості – Бетговен" відбувся 16 квітня. В концерті сталася неочікувана зміна. Місце відомого майстра-челіста Юліюса Берґера з Німеччини перейняла знана вже публіці УІА Ванда Ґловацька.

Вечір почали „Варіяціями" Бетговена для чельо й фортепіяна на арію закоханих чоловіків з „Чарівної флейти" Моцарта. Варіяції знані своїми співними мелодіями та короткими фразами, які мають передати зітхання закоханих чоловіків. Челістка В. Ґловацька, близька до таких емоційних почувань, відіграла їх з чарівною делікатністю та розумінням. Партію фортепіяна виконував директор МАТІ Микола Сук, феноменальна техніка якого знайшла своє виявлення у творах Бетговена. Крім спектакулярних пасажів та чудових ліричних мелодій, він був безконкуренційний камерний музика, який завжди знаходить відповідний характер та може в належний спосіб імітувати фрази свого партнера (особливо в коротких імпровізаторських реченнях малював кожну варіяцію відмінними фарбами).

Чельова „Соната оп. 69" починається мелодійною темою, експонованою в чельо, яку плавно перебирає фортепіяно. Соната масивного маштабу виповнена гострим драматичним змістом, який розвивається в суперництві цих двох інструментів. Виконавці сконцентрувалися на музичному балянсі клясичної елеґантности та романтичного тиску в крайніх частинах сонати. Точність переходу мотивів нагадувала живу розмову двох інструментів. Палкою аналітичною уявою вони оживили скерцо, а в короткому адажіо музичне дихання було забарвлене співучим сентиментом. Останнє алегро набрало бравурних кольорів.

Після перерви челістка В. Ґловацька зіграла третю сюїту Баха. Сюїта написана для чельо-соло і має шість частин. Першою частиною є „Прелюд", який В. Ґловацька почала грати скляним звуком, не притискаючи струни до грифа, що дає радше свистячий звук, а граючи його, створила враження, неначе хтось інший грає за стіною. Наступні п'ять частин, базовані на дивніх танцювальних формах, пройшли вже більш нормальними звуками. Дивно, що В. Ґловацька почала уживати туманних тонів, які краще відповідають для творів молодих сучасних композиторів, а ніяк до Баха чи Бетговена.

Клярнетову партію в концерті грала Марина Штрум, яка продемонструвала свою контролю у добуванні звуку та кольору. Помітною була її певна атака тону від делікатних піянісімо шовкової якости до потужного форте. М. Штрум була дуже доброю партнеркою В. Ґловацькій та М. Сукові.

Богдан Марків

Відкриття Української бібліотеки

САКРАМЕНТО, Каліф. – 23 березня було урочисто відкрито Українську бібліотеку в приміщенні Української Федеральної Кредитової Спілки (УФКС). Відкриттю бібліотеки передувала копітка праця працівників кредитової спілки на чолі з генеральним виконавчим директором Тамарою Денисенко та управителем філії кредитівки в Сакраменто Олександром Василенком. Слова подяки – проф. Юрієві Олійнику та Ользі Герасименко-Олійник, які подарували бібліотеці багато книг і цим фактично сприяли створенню бібліотеки.

В урочистостях з нагоди відкриття бібліотеки взяли участь віцеконсул Генерального консульства України в США Сергій Ніколайчук та консул Володимир Горбаренко, які щиро привітали всіх присутніх. В своїх промовах вони відзначили важливість цієї події для україномовної громади Сакраменто та усієї Каліфорнії у розвитку української культурної спадщини в США. У своїй промові Тамара Денисенко розповіла, що бібліотека у головному бюрі кредитівки в Рочестері, Н. Й., працює вже майже 20 років і за час існування стала культурним осередком, книжковий фонд якого налічує більше 20 тисяч примірників. УФКС за минулий рік виділила на підтримку українських газет, журналів, інших друкованих видань та культурних заходів в США 300 тис. дол. В найближчому майбутньому плянується відкрити філію кредитівки в Портланді, Орегон. Тамара Денисенко подякувала присутнім за їхній вклад у розвиток бібліотеки, закликала не зупинятись на досягнутому і примножувати книжковий фонд бібліотеки.

Проф. Юрій Олійник, голова Товариства зі збереження української спадщини Північної Каліфорнії, розповів про роботу товариства за минулий рік, про українські культурні заходи, які вдалося провести силами товариства. Виконавчий директор Слов'янського центру допомоги Роман Ромасьо відзначив неабияку значимість відкриття бібліотеки для української громади в Сакраменто, розповів про роботу Центру.

До слова був запрошений активний ведучий українських радіопрограм Леонід Таубе, який підкреслив важливість збереження української мови та культури в діяспорі. З промовою до присутніх звернувся Олександер Василенко, який розповів про успіхи філії кредитівки за минулий рік, пляни на майбутнє. Завершилося відкриття бібліотеки концертом дитячого ансамблю бандуристів „Сонечко" під керівництвом Ольги Герасименко-Олійник.

Просимо відгукнутись тих, хто може присвятити свій час для праці на громадських засадах в українській бібліотеці. Дзвоніть нам за телефонами: (916) 721-1188; (877) 968-7828; пишіть на адресу: UFCU, Sacramento Branch, 6029 San Juan Ave., Citrus Heights, CA 95610. Завітайте на наш веб-сайт www.rufcu.org

Олександер Москаль

Він послав у небо пісень своїх „Журавлів"

До 75-річчя диригента Ярослава Полянського

В цьому році виповнюється 75 років від дня народження Ярослава Полянського – художнього керівника і диригента знаменитого українського хору в Польщі – „Журавлі".

Ярослав Полянський народився 15 серпня 1930 року в селі Поляни, в західній Лемківщині. В родині Йосифа і Марії (з дому Головяк) було дев'ятеро дітей. Родина Полянських, як і 150 тисяч українців Закерзоння, була депортована під час акції „Вісла" 1947 року і виселена до Ґожівського воєвідства, де Славко закінчив школу і вступив до Вищої музичної школи у Варшаві. Закінчивши студії, Ярослав одружився, в них з Лесею було двоє дітей – доня Катруся і син Стефан. Після студій і одруження жив в Отвоцку біля Варшави, з усією завзятістю і самовідданістю поринувши в культурно-освітню працю, яку тоді провадило УСКТ, засноване в 1956 році у Польщі. Був це період надзвичайно тяжкий в житті українців у Польщі. Духовне життя українців було занедбане і треба було рятувати душу народу через активну діяльність в УСКТ.

В лютому 1972 року в Сьрудборові під Варшавою Ярослав створив хор „Журавлі", які проіснували до наших днів. Репертуар хору складався з творів Воробкевича, Копка, Матюка, Ніщинського, Лисенка, Людкевича, Бортнянського, Веделя та інших.

На початках були успішні виступи у Варшаві, Ґданську, Перемишлі, Щеціні, Кошаліні, на Ольштинщині, а потім хор поїхав в Америку, Канаду, Англію, Бельгію, Голяндію, Німеччину, Югославію, Словаччину. І звичайно ж, в Україну.

Всюди, де виступали „Журавлі", вони чарували своїм співом. 15 вересня 1972 року хор був прийнятий у членство Об'єднаної Спілки співаків та музикантів Польщі. Завдяки диригентові Полянському, в окремих концертах на тлі хору виступали професійні солісти: Марійка Щуцька, Олена Маціґановська-Петрас, Володимир Денисенко, Бернард Ладиш та ін. Ці виступи переродилися на загальноукраїнські Фестивалі пісні і танцю в Польщі.

У 1982 р. Ярослав Полянський виїхав на вакації до Америки, а його місце зайняв Роман Реваковичч. Пізніше Я. Полянський керував дитячим і молодіжним хорами УГКЦ у Варшаві. Брав активну участь в різних наукових сесіях на конференціях. Був автором численних статтей, рецензій, які друкувалися у виданнях УСКТ. Спадщина Славка велика і чекає спонзора, щоб всі ці перли зібрати і видати окремою книгою.

Лиха смерть вирвала з наших рядів Ярослава Полянського 15 березня 1994 року, на 64-му році життя. Похоронено св. п. Ярослава на цвинтарі в Отвоцку, де живе його дружина з дітьми. У ювілей покійного зі смутком та зворушенням згадую незлим тихим словом про його життя і діяльність на тлі історичної долі нашої пісні. Смерть Ярослава можна порівняти з розбитою пляшечкою з перфумами, за якою жаліємо, але навкруги відчуваємо приємний запах.

Ярослав Стех

В саду життя

До 100-ліття з дня народження Юрія Лавріненка

Юрій Лавріненко, відомий український літературознавець, публіцист, радіожурналіст, дійсний член УВАН у США, усе своє життя на еміграції присвятив збереженню пам'яті про тих романтиків Українського Відродження, які з гідністю і честю гинули за Україну. Адже сам був свідком того, як у 1920-30-их роках під несподіваним московським ударом у спину загинуло три чверті інтелектуалів України. Сотні підготовлених ним програм для радіо „Свобода" були присвячені іменам, політичним і культурно-мистецьким подіям 20-30-их років XX ст. Його перу належать літературно-критичні розвідки про Г. Сковороду і П. Тичину, П. Куліша і О. Довженка, В. Винниченка і В. Сосюру. В його доробку – „Творчість Павла Тичини", „Соціялізм і українська революція", „На іспиті Великої Революції. 1917-1918", „Ukrainian Communism and Soviet-Russian Policy toward the Ukraine", „Розстріляне Відродження", „Зруб і парости", спогади „Чорна пурга" і „Мій сад в Арктиці" (недруковані).

Зліва: Роман Маланчук, Юрій А. Лавріненко, Леонід Лиман. Ню-Йорк, 1968 р.

3 травня 100 років тому у мальовничому селі Хижинцях Звенигородського повіту Київської губернії народився Юрій Лавріненко. Це ім'я припало йому, бо обряд хрещення відбувся 6 травня – у день Святого Юрія-переможця. Однак, він уважав, що переможну силу отримав не від Святого покровителя, а від землі та роду свого. У недрукованих спогадах „Мій сад в Арктиці" Ю. Лавріненко з цього приводу пише: *„Моя перша любов і честь, і гордість (хоч не заслуга) – Земля, де я родився... Що ж то було, що записалося на фотоплівці моєї дитячої пам'яті? Народження (як і смерть) – поза пам'яттю... Дивно, що не материне любе на все життя обличчя, що схилилось надо мною в колисці чи на руках, збереглось у моїй пам'яті найсвітлішим споминном дитинства. Перше, що збереглось із найранішої дитячої пам'яті, – кадри деталів і краєвидів моєї рідної землі. Неодмінно зринає грива „шовкової трави" на характернім крутолобі високого косогору, що ним обривалось вниз у глибочезний яр рівне, як стіл, плято нашої садиби з левадою. Мабуть, ще на першому році мого життя старша від мене на п'ять років сестра Ганя виносила мене на руках до цього косогору і садила на землю в „шовкову траву". Під теплим вітром трава робила вихиляси, гладила обличчя і руки так ніжно, як потім ні одна найніжніша в моєму житті рука. Тоді я охоплював пучок шовкової і притуляв до неї обличчя. Так виникла перша взаємна любов. В родині нашій поважали це таїнство, і немовлят в першу чергу знайомили з природою—з сонцем, квітами, рослинами, водою і навіть із негодою, дощем та снігом. На моє щастя, я був у родині п'ятим і користався вже виробленими традиціями та послугами старших. З косогору було видно цілий світ! ...Потім у мою картину вклалась протилежна гора в садках з білими хижинськими хатами, праворуч гора з селом спадала в інший яр, за нею блищав на сонці „Хомин став", а ще далі в полях за селом—„Бурине"... За „Буриною" на найвищій точці краєвиду темніла висока конусокулястої форми загадкова „Висока могила"... Літом я цілком самостійно оббігав усю нашу садибу й леваду, що мала з десяток своїх власних „географічних" назв... Кожна з тих мікромісцевостей мала свій характер, навіть мікроклімат. Та зимою, за браком взуття й теплої одежі, менші діти були в'язнями хати. Тато брав мене на руки босого в теплі широкі поли свого кожуха і ніс мене поза клуню крізь вишник і сливник на леваду, на той самий крутолобий косогір. Тато дивився на захід сонця за „Високою могилою" і читав по небу і хмарах завтрішню погоду...*

Мама, Оксана Григорівна, з дому Дивнич, мала купу праці. Вона взагалі була навдивовижу працьовита і господарна, і запровадила й у родині, серед дітей трудово-творчий дух. Навіть вечором ніхто не сидів „без діла". Завдяки цьому наше невеличке середняцьке господарство провадилося майже з китайською інтенсивністю і не було бідним".

В цьому мікрокосмосі предковічної краси і патріярхальних традицій проминуло дитинство Юрія Лавріненка. Шестилітнім хлопцем почав він відвідувати Хижинську початкову школу. Народна пісня і Шевченків „Кобзар" закладали підвалини мовної повноцінности серед русифікації дореволюційного українського села і школи зокрема.

Та... „незабаром сталося в Хижинцях щось значно більш незвичайне-небувале – національно-революційна демонстрація. Святочні демонстрації з українськими прапорами і портретом Шевченка, створення місцевої „Просвіти" з драм- і хоргуртками, аматорські вияви руху „вільного козацтва" – все це виповнювало вакуум, що створився в селі і в повіті після упадку царської російської влади".

У 1917 р. Ю. Лавріненко з успіхом закінчив п'ять класів Хижинської п'ятирічної школи, і мрія про освіту стала головною мрією його життя. Ще рік вчився у сусідньому Медвині. Відтак 15-літнім хлопцем пішов до Умані вчитися у вище-середній школі садівництва і хліборобства.

„Восени 1920 р. прийшов час їхати до Уманської школи на перший рік навчання. Щоб прожити там рік і мати бодай щоденний кусень хліба і тарілку супу, треба було здати в гуртожиток школи бодай мішок або два пшениці. Тато вимостив воза сіном, поклав туди мішок чи два пшениці, накрив брезентом. Я дався мамі обняти й перехрестити мене і весело виліз на воза. Обличчям наперед. Та до першого звороту вулиці голова була повернута назад, погляд прикований до мами при зникаючих воротях, до тополь, осокорів і ясенів та вишників нашої садиби, милого гнізда мого дитинства, нудьга і якийсь біль огортали душу, як ніч".

Стрімкий життєвий потік XX століття вирвав Ю. Лавріненка з родинного Хижинського гнізда назавжди й безповоротно. Роки 1920-1926 у його біографії означені не лише навчанням в Уманській вище-середній школі садівництва і хліборобства, що вже тоді була переіменована на агротехнікум. Саме тут, в Умані, відбулося зацікавлення Ю. Лавріненка літературою, перші поетичні проби пера і знайомство з поетом-менестрелем 20-их років Володимиром Сосюрою. Авторитетний поет підтримав Лавріненкове бажання продовжити освіту в університеті й нарадив Харківський, тоді столичний, університет.

„Перший рік у Харкові я прожив зовсім бідно, винаймаючи кутки в родинних мешканнях часто в кредит або з доброї ласки господарів, харківських міщан, – на Лисій Горі, на Москалівці, Основі ...".

Та дві життєві капітальні й непідмінні вартості, що далися Ю. Лавріненкові з перших дитячих років життя рідною хижинською природою і християнською родиною батьків, організовували макро- і мікросвіт студентка історико-філологічного факультету Харківського університету, заснованого Василем Каразином.

„Тільки пізніше, на старість я зрозумів, що ці дві вартості дійсні тільки у взаємодоповненні і то конче на базі любови: 'не можна нічого пізнати, як тільки те, що любиш', 'кожна любов є дочка великого пізнання', любов належить до суті християнського Бога, він створив світ 'з любови', а щоб героїчна сила любови росла й гартувалася, їй дано в супутницю страждання... . Творці европейського Відродження ... це знали. Але позитивізм XIX століття загубив цю єдність любови і знання, серця і розуму. А Марксів 'науковий соціялізм' навіть сотворив нововзвір, мовляв Франко, 'релігію ненависти'. Аж не віриться, що саме в нашій відсталій спровінціяленій Україні після Сковороди знайшовся філософ П. Юркевич і поет Т. Шевченко, що реабітували любов і її єдність із знанням. В Україні філософа просто не помітили, а поета зінтепретували на пророка ненависти і безкомпромісної соціяльної та іншої ворожнечі. Правда, моїми дитячими деклямаціями Шевченка були якраз його програмові варіяції теми любови: „На Великдень проти сонця на соломі діти" та „Мені тринадцятий минало". Але вроджене з дитинства віровидження любови глохло під ударами матеріяльно-позитивістичної дійсности і викладання шкільних наук. Доперва в час української національної революції Тичинин необароковий кларнетизм відродив у моїй душі цю загублену нитку життя в любові-знанні-стражданні-радості.

Період життя в Харкові покаже мені безодні такого життєскерування, і аж у тих безоднях проснеться-схаменеться роджений з дитинства світ любови, що тепер озброюється знанням у боротьбі за втрачену радість, свободу і гідність людини і її країни".

Перші роки навчання в університеті припали на період Українського Національного Відродження. Хоча вже така деталь, як фатальне переіменування університету на Інститут народної освіти означала, що заклад перетворено на вищу школу педагогічних кадрів, фахівців комуністичного виховання молоді. В стінах цієї кузні кадрів нової комуністичної епохи Ю. Лавріненко зазнав перші переслідування за правду та істину, висловлену на сторінках студентської багатотиражки „Іновець". Відтоді партійні керівники університету посилили кампанію проти „сумної слави єретиків з третього курсу" Ю. Лавріненка і

(Продовження на стор. 23)

Зліва: Юрій Лавріненко, Юрій Клен, Іван Кошелівець Інсбрук, Німеччина, 1947 р.

В саду...

(Продовження зі стор. 22)

його приятеля В. Зайця.

„І досі стоїть перед очима велика як цирк, найбільша в університеті „Ленінська авдиторія" в будинку, що примикав до Павлівської площі, чи пл. Рози Люксембург. Загальноуніверситетські збори студентів. Заля переповнена по вінця, кожний хотів бачити розправу з ухильниками. Спершу я сидів на рядах ближче до президії, але коли на мене посипалася з трибуни лайка як на „ворога народу", буржуазного націоналіста, і пролунала вимога самокритики, я непомітно перейшов нагору за задній бар'єр і здалеку спостерігав промовців і слухачів. Багато студентів були явно неуважні, ходили, розмовляли, але голосування (здається, без підрахунку голосів) за виключення було оголошено як однодушне. Не пам'ятаю того жахливого збудженого настрою, страху, напняття нервів, тих рішальних хвилин мого життя. Тільки як із глибини відчаю зринула зла, аж радісна впертість – іти проти насильства й брехні, навперекір усім і вся, встояти, пробитись, вижити, пройти і таки здобути найвищу освіту".

Не дочекавшися офіційного наказу ректора про виключення, переповнений бажанням вчитись, Ю. Лавріненко і далі ходив на лекції. А тим часом наважився клопотатись про поновлення в університеті у самого начальника відділу Укрнауки, який, вражений „строптивістю" хлопця, втрутився у цю справу й посприяв тому, що наказу ректора таки не було. Таким чином у тому ж 1930 році Ю. Лавріненко закінчив університет. Це вже був початок розгрому Українського Відродження.

„Саме на той моторошний клапоть часу, 1928-1930, припадає початок моєї літературно-критичної праці...".

„У лютому 1929 року рознеслось офіційне повідомлення про прийняття в Кремлі Сталіним півсотні українських радянських письменників, включно з Хвильовим. А наприкінці того ж 1929 року – чутка про розкриття СВУ органами НКВД.

„У цій страшній хитавиці розпочатого штормy-геноциду корабель хвильовизму в особі ВАПЛІТЕ опинився віч-на-віч в прямому зударі з велетенською силою партійно-державно-поліційного апарату Сталіна. Хвильовий почав маневрувати на тактичний відступ. В цьому небезпечному моменті на підмогу Хвильовому став інший, може, наймогутніший мистецький діяч епохи

(Закінчення на стор. 25)

Зліва направо, передній ряд: сестри Леся А. Лавріненко, Ганя А. Лавріненко, Маруся А. Лавріненко; середній ряд: Оксана Лавріненко (мати), Настуня А. Лавріненко, Андріян Лавріненко (батько); позаду: Олекса А. Лавріненко (брат), Прохір Масюк (чоловік Ганни Лавріненко), Тодось А. Лавріненко (брат), Хижинці, 1926 р.

Між „Розстріляною музою" та „Розстріляним відродженням"

Яр Славутич

Мені довелося скласти перший у світі мартиролог українських письменників. Як це сталося? Трохи історії, що сягає мого юнацтва.

Навесні 1933 року, під час лютого Голодомору, умирав від голоду мій улюблений дід. Вискочивши з потяга, котрий віз людей на заслання до Сибіру, я таким чином урятувався, та – замість докінчувати середньошкільну освіту – був змушений стати чередником худоби в радгоспі „Скотар" поблизу Кривого Рогу, недалеко від нашого родового хутора на на західньому краю невеликого Гурівського лісу.

Це врятувало мене й від голодної смерти. Але я старався врятувати й мого дорогого діда, потайки приносячи йому бутиль надоєного (так, щоб ніхто не бачив) молока та бодай шматочок зекономленого хлібця з радгоспної пайки. Тоді-то, бувши у повній свідомості, мій улюблений дід прийняв від мене присягу (він диктував, а я повторював) – за всіх обставин вижити й розказати всьому світові, як хижацька радянська влада під проводом Комуністичної партії, себто Сталіна, Молотова й Кагановича, нищить Україну – виморює голодом хліборобів за відмову пристати до колгоспів та розстрілює українську еліту, особливо письменників, щоб перетворити нашу націю в безголове слухняне населення, призначене на цілковите зросійщення.

Після закінчення присяги мій дорогий дід спустив дух – я поховав його вночі на узліссі, поряд знищеного комсомольцями (під керівництвом росіянина) нашого хутора, що простояв біля козацького зимівника ще з часу Хмельниччини. Пізніше, під час війни, я взявся за виконання присяги. Будучи в підпільній „Чернігівській Січі", що воювала проти німців за незалежну Українську державу, я написав спогади про Голод 1932–33 років, що й були надруковані на Заході. Одночасно я почав складати мартиролог українських письменників, писати сильвети чи пак нариси про розстріляних або інакше знищених авторів. Тоді я вже мав вищу освіту – закінчив Запорізький педагогічний інститут – в 1940 році.

Зібрані матеріяли не раз гинули у складних обставинах війни, але завжди воскресали – немов той Фенікс – як тільки траплялася нагода їх поновити чи внести додатки. Уже після війни в Авгсбурзі (Баварія) я часто ходив по таборах для переміщених осіб, опитуючи тих, що знали щось про загиблих письменників. Саме тоді мені багато допоміг Віктор Петров (Домонтович), переглядаючи списки розстріляних чи засланих у каторжні табори смерти. Допомогали уточнювати інші, старші віком, зокрема Михайло Орест, рідний брат Миколи Зерова. Дещо додав Григорій Костюк. Найціннішими були для мене особи з уцілілих родин загиблих письменників чи їхніх колишніх приятелів.

Десь наприкінці 1945 чи на початку 1946 року несподівано відвідав мене Юрій Лавріненко. Я був приписаний до табору Зоме-Казерне, але ночував переважно „на приватці" – наймав кімнату при Кайзерштрасе, 23. Познайомилися. Прибулець назвався Юрієм Дивничем. Приємно усміхаючись, додав: „Тепер я також – ИЧ. Мабуть, не без Вашого впливу". Мені було приємно почути це від значно старшого за мене, бо звичайно старші впливають на молодших, а не навпаки. „А коли Ви стали Славутичем? ". – Відповідаю: „Ще в Києві 1941 році задокументовано, що Григорій Жученко перемінився на Яра Славутича. Це виконав Микола Приходько, який у той час був працівником у міській ратуші, за німецької окупації".

Це все зблизило нас. Ми багато говорили, хто й над чим працює. Виявилося, що він добре знає про моє нишпорення по таборах у справі загиблих. Тепер і він вирішив почати дослідження їхньої творчости. Я показав йому списки знищених авторів – він відразу вніс уточнення і щиро похвалив мене за віддану працю. І пообіцяв допомагати, в разі потреби, бо ж він знав багатьох тих, що мене цікавили. Пригадую, питав про книжки. У мене деякі вже були, і я охоче йому позичив.

Наші приятельські взаємини тривали ввесь час протягом решти сорокових років, у „Мистецькому Українському Русі" (МУР-і), а „Арці", де я був секретарем редакції. Ми часто бачилися з Іваном Багряним, хоч я й не належав до його партії. Взагалі я ні до якої політичної партії не входив, але співпрацював з усіма наставленими патріотично. Був лише членом МУР-у, кандидатом у члени щойно заснованої Української Вільної Академії Наук. Уже в Америці я став членом відновленого Наукового Товариства ім. Т. Шевченка та членом „Слова", що виникло в Нью-Йорку, замість МУР-у.

Мій мартиролог та сильвети при ньому вийшли у світ 1955 р. в Дітройті (США) під назвою „Розстріляна муза". Якраз тоді я закінчив Пенсильванський університет у Філядельфії з науковим ступенем „доктора філософії".

Англійськомовний різновид заходами „Свободи" появився 1956 року в Нью-Йорку. Юрій Дивнич поздоровляв, коли я заніс йому додому, відвідуючи міську бібліотеку на П'ятій авеню, де я часто проводив суботи й неділі до мого переселення в Каліфорнію. Став там викладачем української мови для американських вояків.

Тривала вже „холодна війна", було багато втікачів через Берлін, американці потребували перекладачів. Пригадую, що якось появився Юрій Дивнич у Монтереї, Каліф., й завітав до мене. Покупалися ми в Тихому океані й багато говорили про незабарне закінчення його дослідження „Розстріляне відродження". Тоді він жартівливо запитав, чи не буду я гніватись, якщо він позичить від мене епітет „розстріляне" для назви своєї книги. Я не перечив, бо це слово стало вже загальновживаним, тяжко було б усталити, хто вжив його вперше. Хібащо у стосунку до слова „муза" було новим.

Якщо мої сильвети при мартирології були радше довідковими, розраховані також як підручник для шкіл українознавства та університетів, то Дивничеве „Розстріляне відродження", яке з'явилося 1959 року в Парижі, – це широкі студії українського письменства, що детальніше охоплюють добу радянського устрою на тлі чергових злочинів московського імперіялізму.

Літературне відродження в Україні протягом 20-их років XX ст. було таке могутнє, що своїм відлунням допомогло відродити українську націю, після яких півтораста років бездержавности (з часу ліквідації автономії України та підступного знищення Запорізької Січі). Велика заслуга Юрія Дивнича, гадаю, полягає саме в цьому аспекті.

Хоча це відродження розстріляли протягом тридцяти років, воно не вмирало в діяспорі, а після Другої світової війни значно поширилося й багато допомагало скріплювати подальший розвиток нашої духовности. Це й проявилося в народній революції наприкінці 2004 року, поетично названою „помаранчевою".

Наше завдання тепер полягає передусім у тому, щоб усіма силами продовжити це відродження, щоб не було в ньому таких перерв, як нищівна радянська влада чи кучмівське 10-річчя розкрадання державного майна України та запровадження злодійковичами московського тоталітаризму.

Сторінки...

(Закінчення зі стор. 15)

Як член Національної ради жінок, СУА брав участь у конференціях МРЖ та у конвенціях Генеральної федерації жіночих клюбів (ҐФЖК). Членки СУА брали участь на Всесвітніх конференціях ООН і жіночих конференціях у Мехіко (1975), Копенгагені (1980), Найробі (1985), Пекіні (1995) та у підготовчих комітетах в ООН, репрезентуючи неурядові організації АРМ, СФУЖО і МЖР. При кожній нагоді делегатки від СУА представляли проблеми поневоленої України аж до часу проголошення її Незалежности. У 1991 році стараннями членок СУА, СФУЖО одержало консультативний статус неурядової організації в ООН. СФУЖО репрезентували в ООН членки СУА.

У 1990 році, після проголошення парляментом України Декларації про державний суверенітет України, голова СУА Марія Савчак брала участь у Других Всеукраїнських зборах Народного руху у Києві, які проходили з великим національним піднесенням. Вперше голова СУА зустрілася з членами різних жіночих організацій України, які тоді вже постали, та нав'язала контакт із Союзом Українок України.

У 2000 році СУА став членом Української Всесвітньої Координаційної ради, і на Третьому форумі голова СУА Ірина Куровицька увійшла до її управи. На 4-му з'їзді Союзу Українок в Києві СУА запропонував відновити Всесвітній союз українок, і СУА став першим його членом.

СУА бере участь у громадських конференціях на терені США, а крім того, сам запроєктував і провів три жіночі конференції. Перші дві відбулися під патронатом Головної управи в 1982 і 1986 роках – „Українська жінка у двох світах", а останню, яка відбулася у 2003 році, провів 95-ий Відділ СУА – „Жінка у XXI столітті".

Стипендійна акція СУА. Від початку СУА надає стипендії здібним учням і студентам, одначе від 1971 р. д-р Теодозія Савицька розгорнула стипендійну акцію для учнів у Бразилії і Аргентині. Від 1971 року Анна Кравчук поширила стипендійну акцію на Польщу, Югославію і Румунію, а згодом і Україну. За час існування стипендійної акції СУА виділив понад три мільйони долярів. На 7-му Світовому конгресі українців в 1998 році за багаторічну плідну діяльність стипендійну акцію СУА було відзначено медаллю Св. Володимира Великого.

У 1967 році передано під опіку СУА Фонд ім. Лесі та Петра Ковалевих, яким адмініструє Екзекутива СУА. У його межах щороку – під наглядом заступниці голови СУА з питань культури та запрошеного журі – проводяться конкурси та призначаються нагороди за найкращі наукові, літературні та історичні твори з української тематики. Подаємо лише декілька лавреатів з їхніми працями: проф. Франк Сисин за книгу „Між Польщею і Україною – дилема Адама Киселя", д-р Омелян Пріцак – за твір „The Origin of Rus'", сестра-монахиня д-р Софія Сеник – за дослідження про жіночі монастирі в Україні.

При СУА існує також стипендійний фонд ім. Еви Сташків, відсотки з якого призначені для студентів, котрі вивчають українську мову. Зі спеціяльного фонду Еви Сташків надаються стипендії членкам СУА. Так, першу стипендію було призначено д-р Марті Богачевській-Хом'як на видання праці „Історія українського жіночого руху".

До часу отримання статусу неприбуткової організації (501(c)3), який зобов'язує членство СУА фінансово жертвувати тільки на почини своєї організації, СУА допомагав також суспільно-просвітницьким організаціям, як „Рідна Школа" та „Просвіта", підтримував фонд „Церква в потребі", фонд Катедри українознавства при Гарвардському науковому інституті, Український Вільний Університет в Мюнхені, сприяв видавництву „Енциклопедії Українознавства".

Харитативна діяльність. Події на рідних землях України мали і досі мають вагомий вплив на зміст праці СУА. У 1927–28 роках СУА надав допомогу потерпілим від повені в Галичині, у 1988 році – потерпілим від повені на Закарпатті. Для цієї цілі СУА зібрав і передав в Україну 121,195 долярів та два контейнери одягу і безліч індивідуальних посилок для потерпілих.

У 2001 році повторилася повінь на Закарпатті, тому СУА негайно знову надав допомогу і закупив шість медичних апаратів. У 2000 році з нагоди святкування 75-ліття СУА розпочав програму „Молоко і булочка – наймолодшим школярам України", яка сьогодні забезпечує дітей продуктами харчування в одинадцятьох школах України. До проголошення Незалежности України допомога СУА була вповні сконцентрована для українських поселень Південної Америки.

У 1981 році СУА започаткував Медичний фонд допомоги хворим дітям з України. Від 1986 року СУА ініціював широку кампанію для збору коштів, призначених на допомогу жертвам Чорнобильської катастрофи. Зокрема постійна допомога надходить до обласної дитячої спеціялізованої лікарні у Львові. СУА передав до цієї лікарні медичні апарати та закупив медичні матеріяли для лябораторій на суму 45,000 дол. У 1994 році закуплено томограф магнітного резонансу (MRI), на який СУА вплатив 200,000 дол. Його доставлено до Київського науково-практичного об'єднання швидкої допомоги.

СУА прийшов з фінансовою допомогою кожній сироті потерпілій у 2002 році після нещасних випадків на шахтах Донбасу, Дніпропетровська і на летовищі у Львові. Крім того, СУА передав в Україну мільйон долярів на допомогу сиротам.

Культурно-освітня діяльність. Одним з найважливіших завдань СУА є збереження української ідентичности та пропагування української культури в американському світі.

У 1926 році СУА організував першу виставку українського народного мистецтва в Ню-Йорку, а у 1932 році при СУА було створено референтуру народного мистецтва, яка поставила собі за ціль поширення української культури в Америці. Для тих цілей СУА закупив у Львові збірку народного мистецтва, яка репрезентувала усі галузі виробництва. В 1933 році з цих експонатів СУА влаштував виставку народного мистецтва в українському павільйоні на Світовій виставці в Чикаго.

В 1967 році в Ню-Йорку, в приміщенні Українського Інституту Америки, СУА відкрив „Музей народної творчости", який приміщувався там до 1972 року. У 1975 році СУА спільно з УККА купив будинок в Ню-Йорку. З ініціятиви тодішньої голови Івани Рожанковської і завдяки жертвенності членства СУА засновано Український музей, який заінкорпоровано як окрему одиницю та передано українській громаді. Приміщено його в будинку СУА до часу побудови власного будинку Українського музею. Першою головою Українського музею була Олександра Різник, перша заступниця голови СУА. Кожночасна голова СУА є першою заступницею Українського музею. СУА посідає 51 відсотків голосів в управі Українського музею. Від заснування Українського музею до 2002 року членство, відділи та округи СУА зложили на потреби Музею понад 3 мільйони дол.

Основу Музею склала етнографічна збірка (близько 800 експонатів, яку закупив СУА в Галичині 1933 року). Український музей в Ню-Йорку став незамінним джерелом інформації про українську історію, культуру та народне мистецтво.

Широку діяльність у культ-освітній ділянці проводять відділи СУА у своїх місцевостях, уряджуючи доповіді на цікаві теми та виставки різних українських мистців для ширшого громадянства. Організують виставки українського народного мистецтва в американських бібліотеках та інституціях, творять хори, квартети та танцювальні групи.

Виховна ділянка СУА спрямована на виховання дошкільної дітвори. Відбувалися курси виховників дошкілля, відділи провадять світлички, переводять дитячі забави, діють лялькові театри. З нагоди Міжнародного року дитини: у 1978 році відбулася виставка дитячої самодіяльности „Маленькі наші ручки" та конкурс для молоді „Хто ми і чиї ми діти", а в 1997–98 рр. – „Природа і ми". У 1992 році, в Києві, у Державному музеї літератури та у Львові, у Музеї етнографії, відбулися виставки дитячої літератури діяспори.

Видавнича ділянка СУА має широкий діяпазон праці, почавши від лекцій дошкілля, казок, касет, співаника-посібника для найменших, серії таблиць українських взорів та куховарських книжок, кінчаючи на літературних та наукових творах. З нагоди кожної Конвенції СУА видається Конвенційна книжка, яка охоплює звіти кожної ділянки праці цілої організації.

Деякі з видань: у 1950 році видано переклад на англійську мову поезій Лесі Українки „Spirit of Flame", яку подаровано американським бібліотекам. 1984 року з нагоди 100-ліття українського жіночого руху було перевидано книгу „Перший вінок". У 2002 році видано віднайдене листування Лесі Українки у Словенській бібліотеці в Празі „Листи так довго йдуть", у 1995 році – дослідження Марти Богачевської-Хомяк з історії жіночого руху в Україні „Білим по білому", у 1998 році – „Мілєна Рудницька: статті-листи-документи".

У 1961 році Окружна управа Огайо СУА дала почин встановлення пам'ятника Лесі Українки в Клівленді. 64-ий Відділ в Ню-Йорку відтворив Українську історичну ношу, яку в 2002 році передано до Львівського історичного музею. Для збереження архіву для майбутніх дослідників історії СУА започатковано пересилання архіву СУА до Центру досліджень історії іміграції у Мінеаполісі.

Протягом багатьох років СУА запрошує до своїх рядів представниць молодої генерації, а також популяризує ідеї українського жіночого руху між американськими жіночими організаціями.

В саду...

(Закінчення зі стор. 23)

Лесь Курбас і його театр „Березіль" та провідний драматург Микола Куліш. На місці затопленого корабля „ВАПЛІТЕ", коли Хвильовому було дано змогу бути коротко в Західній Європі (може, цим і дати йому змогу затратитись в еміграції) в цей час серед тріскотні кулеметів літературної і політичної дискусії із сцени столичного „Березоля" пролунав громовий постріл великокаліберної гармати Курбасової постави „Народного Малахія" Миколи Куліша. За браком грошей я з іншими студентами „зайцями" стояли тісним натовпом на гальорці і плескали до стерпління рук. Після „Соняшних Клярнетів" Тичини це було найбільше навіки незабутнє естетичне переживання мого життя".

У 1930 році Юрій Лавріненко вступив до аспірантури науково-дослідного літературознавчого іституту ім. Т. Шевченка ВУАН. У 1931 році він, подорожуючи з Хортиці через Київщину в Харків, відвідав колективізовані Хижинці.

„Трудно було впізнати нашу хату із садибою. Височезні тополі, ясени й осокори коло хати колгосп зрубав і забрав на будівлю стаєнь. Туди ж пішли й коні та корова. Але вишники й сливники ще стояли і мама ще по-давньому вправляла розкішний город. За умовою зустрічі в Хижинцях приїхали з Києва сестри Ганя і Настуня, і ми мали останнє часткове возз'єднання родини. Старших братів не було – Олекса загинув на Аскольдовій могилі ще 1928 року, а Тодось лікував у Києві нирки, перестуджені 10 років тому в зимових лісових криївках повстанців. Лікування було зпізнене і нерегулярне, і Тодось помер восени того ж 1931 року. Возз'єднання не було радісне в атмосфері початої руїни родинної садиби і чекання дальшої, ще більшої погибелі. Вже трудно було прохарчуватись татові й мамі. В передчутті наступаючої катастрофи тотального голоду ми говорили про потребу переселити до Києва до сестер маму й тата, аби не загинули з голоду. Отже, з останніх моїх відвідин Хижинець я не пригадую майже нічого, окрім того, що замість тата кілька разів виходив у колгосп на роботу. На вигоні, де колись була черідка мальовничих вітряків, тепер будували колгоспні стайні . . . Мені руки не підіймалися до лопати".

У 1932 р. із званням доцента Ю. Лавріненко захистив наукову працю „Український епос" під керівництвом ерудита і професора дореволюційного вишколу Олександра Білецького. Та педагогічна праця „буржуазному націоналістові" була заборонена. Отож довелося очолити відділ коректури у газеті „Вісті ВУЦВК".

Навесні 1933 року гнані голодом селяни стукалися до міських домівок, просячи в останній надії крихту спасіння у майже таких самих голодних харків'ян. На вулицях міста лежали купи трупів. *„...Ідучи на працю до редакції „Вісті ВУЦВК", я натрапив на Сумській вулиці під стіною Держбанку на купку селянських трупів. Чоловік, ще не старий, мертвий лежав на спині, жінка поклала на його груди голову, а дитина років 6 чи 7 лежала мертва під рукою мертвою матері. Жили разом і вмерли разом і лежать разом. Міцна була родина...".*

З одного боку, жахливі й тяжкі картини голодних безпомічних селян, а з другого – переслідування напівголодних горожан, і особливо свідомої інтелігенції. 13 травня пустив собі у скроню кулю Микола Хвильовий. *„...Цей постріл справив враження, яке сьогодні хочеться порівняти до вибуху атомової бомби, який убиває пам'ять... Остання контратака Хвильового проти розгортуваного партією геноциду населення і культури України, контратака усім власним життям, яке він долучив до всенаціональної могили мільйонів інших життів, осталась таємнищею цієї винятковоі своїм талантом і лицарською відвагою думки й вислову людини...".* У 1942 році у Ю. Лавріненка народиться син, якого він назве Миколою – на честь Хвильового.

У той роковий 1933 рік НКВД обмацувало настрої і переживання Ю. Лавріненка. Кільце переслідувань і доносів затиснулося звільненням з газети за той же „буржуазний націоналізм", а згодом арештом. Чотири місяці ув'язнення в Харківській тюрмі знаменували остаточну заборону на літературну працю.

З травня 1934 року Ю. Лавріненко працював у Харківському садово-декоративному питомнику й квітництві. Якось їдучи з праці, він зустрівся у трамваї зі своїм учителем О. Білецьким, який здивовано поглянув на робочий одяг і квіти в руках одного з найздібніших своїх учнів. Ю. Лавріненко оповів йому про арешт, звільнення, заборону виїзду з Харкова, про втрату права на фах і вимушену обставинами працю в міському квітництві. На що професор Білецький притишено промовив: „Боже мій, що вони роблять з нашою найкращою молоддю!? "

„Але ситуація в Україні була така динамічна, терористично-вибухова, – писав далі Лавріненко, – *що можна було сподіватися арешту при кожному найменшому загостренні режиму".* 1 грудня 1934 р. убили С. Кірова, члена Політбюро ЦК ВКП(б), улюбленого соратника Сталіна. У вбивстві звинувачували троцькістів, бухаринців, буржуазних націоналістів. 4 лютого 1935 року Ю. Лавріненка викликали до НКВД і заарештували вдруге. На цей раз довелося здолати путь на Голготу: Харківську тюрму і слідство (1 рік), Норильлаг на півострові Таймир (4 роки) і заслання в Кабарді (2 роки).

У 1943 році Юрій Лавріненко виїздить на Захід: через Сянок, остарбайтерство в Австрії, німецькі табори для втікачів „ДіПі" до берегів вільного світу – у 1950 р.

У Норильську після року непосильної фізичної праці й морального надлому його порятував фах агронома. Ю. Лавріненко у в'язничних умовах організував пункт арктичного рослинництва і на підставі спостережень та дослідів написав наукову працю про рослинництво на Таймирі, яка, одначе, не могла бути опублікована через засекреченість усіх даних, що стосувалися Таймиру. А на засланні у Кабарді (Північний Кавказ) він в результаті трирічних досліджень написав наукову працю про нові методи вирощування картоплі в умовах субтропіків. Оці його „сади в Арктиці" були виявом не тільки боротьби за життя, а й любови до знання, коріння яких заклалися у рідному домі батьками, у яких відібрали минуле і не дали майбутнього. Та все ж їх син Юрій зумів зберегти ті росточки рідного дому й таки виростити свій гідний подиву сад високої духовности.

У 1987 році в Нью-Йорку завершився земний шлях Юрія Лавріненка. Усі, хто його знав, пам'ятатимуть усміхнене обличчя цього, може, останнього романтика Українського Відродження.

Лариса Лавріненко

Михайло Голинський з засади співав українською мовою

У 1927-1930 роках Михайло Голинський долучився до українізації оперного мистецтва на Великій Україні. Талановитий співак, володар героїчного тенора (це не образний вислів, а вокальний термін) Михайло Голинський не має ані свого музею, ані кімнати чи куточка в якомусь оперному театрі.

Соломії Крушельницькій пощастило більше. В її колишньому будинку у Львові час від часу вшановують славетних галицьких співаків. Саме у цьому музеї 20 лютого відбулося вшанування Михайла Голинського з нагоди 115-ої річниці від дня його народження.

Добру пам'ять про цього обдарованого співака бережуть, насамперед, його діти Богдан і Мирослава, які живуть у Канаді і США, а також львівська родина – викладач фортепіяна Оксана Величко і її батько, колишній політв'язень Богдан Ковалюк. На цьому камерному вечорі прозвучали не лише розповіді про життєвий і творчий шлях Михайла Голинського, а й унікальні записи його чарівного співу.

Михайло Голинський – селянський син, з села Вербівці Городенківського району на Івано-Франківщині. Автор переднього слова до книги спогадів славетного співака, київський професор Сергій Козак десь „розкопав" епізод про перші хвилини перебування на білому світі Михайла Голинського: „Маля несамовито кричало. Батько вибіг з хати, а мати страдницьки промовила до куми: „Не затикайте йому рота, а несіть у присінок – нехай викричиться. Чи не дяк з нього буде, бо на такий голос у Городенці дяк колись Апостола читав".

Зірка Михайла Голинського спалахнула у 1925 році, коли він вперше виступив на сцені Львівської Опери. Потім співав на оперних сценах Варшави, інших польських міст, вчився вокального мистецтва у Міляні. Спогади Михайла Голинського (а він писав їх вже на схилі літ у Канаді) можуть зацікавити не лише фахівців і шанувальників оперного мистецтва, а й тих, хто цікавиться нашою історією.

Ми вже чимало знаємо про неприязні стосунки українців і поляків, особливо у 20-39 роках минулого століття. Михайло Голинський пише, що не раз польські фахівці і журналісти пускали у нього стріли несправедливої критики. Але через усе життя співак проніс шану і вдячність до польського Чеслава Заремби, який відкрив його талант, тривалий час займався безплатно з юнаком і зробив протекцію для продовження вокальної освіти в Італії...

Доля зводила Михайла Голинського не лише зі славетними співаками. Його пам'ять закарбувала цікаві деталі зі спілкування з Василем Стефаником, Марком Черемшиною, Антоном Крушельницьким, Кирилом Студинським, Павлом Тичиною, Дмитром Яворницьким, Миколою Зеровим, Остапом Вишнею, Володимиром Маяковським, Миколою Скрипником. Ось коротенький фрагмент з характеристики наркома освіти України Миколи Скрипника: „Він не говорив чистою українською мовою, часто мішав російські слова. Але у нього було українське серце, була любов до нашого народу, до нашої культури".

Саме Микола Скрипник у 1926 році через радянського консула у Варшаві Лебединця знайшов оперного співака Голинського і запросив його на гастрольне турне до Одеси, Києва і Харкова. У той час почалася українізація України, зокрема її оперного мистецтва. Українізація тривала до 1930 року, допоки Сталін не збагнув її небезпеки для своєї імперії. Друзі, знаючи підступність більшовиків, застерігали Михайла Голинського, але він мав незборимe прагнення співати рідною мовою.

Його виступи на сцені Одеської Опери, насамперед виконання партії Радамеса в „Аїді" Верді, мали тріюмфальний успіх. Цікаво, що в Одеській Опері легше сприймали українізацію, аніж в Київській, де у співака відразу склалися неприязні стосунки з шовіністично налаштованими директором театру і головним диригентом. Михайло Голинський не раз виступав на зборах колективу і критикував тих, хто вперто не хотів спілкуватися українською мовою. Через цю обструкцію співак не завершив гастролі у Києві, не поїхав до Харкова, а повернувся до Львова. Через деякий час з ним уклало контракт керівництво Берлінської опери. Але співак розірвав цей контракт. Річ у тім, що невдовзі він знову отримав листа від Миколи Скрипника.

Співака запросили у Харків, який був тоді столицею України. На сцені Харківської Опери партнерами Михайла Голинського були такі видатні співаки, як Марія Литвиненко-Вольгемут, Іван Паторжинський. У цей час відбулися гастролі Харківської опери у Москві і Тбілісі. Саме за участю Михайла Голинського на сцені Великого театру „Аїда" вперше прозвучала українською мовою. Три роки тривав харківський період творчости Михайла Голинського. А потім – оперні сцени багатьох країн світу.

Перед Другою світовою війною Михайло Голинський у селищі Дора (неподалік Яремчі) збудував гарний будинок. Він мав надію, що у рідних Карпатах доживатиме свій вік. Та не судилося. Війна переплутала усі його пляни. Відійшов він у вічність на чужині, у канадському Едмонтоні, на 83-му році життя. У Львові є вулиця Михайла Голинського. Але складається враження, що на Великій Україні і в діяспорі про цього видатного співака знають більше, аніж в Галичині. Родина Голинського має надію, що з розширенням музею Соломії Крушельницької у ньому з'явиться і кімната Михайла Голинського.

Борис Козловський
(З газети „Високий замок", друкується з дозволу)

Медія...

(Закінчення зі стор. 3)

ви держави стеження за журналістом і можливість викрадення та розправи над ним.

Протягом понад 4 роки об'єктивне розслідування справи було неможливим через ймовірну причетність до вбивства високопоставлених чиновників і Л. Кучми. Слідство кілька разів зупинялося, не проводилися і навіть фальсифікувалися експертизи, внаслідок чого обезголовлене тіло Георгія й досі не поховане.

Під час виборчої кампанії Віктор Ющенко неодноразово обіцяв, що він сприятиме швидкому розкриттю злочину. Родина Ґонґадзе та більшість журналістів підтримували кандидата Ющенко. Після виборів новий президент призначив всіх нових керівників спецслужб і правоохоронних органів. Рішенням суду відновлено на посаді Генерального прокурора Піскуна, який у 2003 році заявляв про наближення до розкриття справи Ґонґадзе.

У січні-березні 2005 року слідча група демонструвала велику активність. Заарештовано двох старших офіцерів МВС, які, згідно з їхніми свідченнями, брали участь у викраденні та вбивстві журналіста. Ще одна особа прийшла з повинною. Їхній керівник – міліцейський генерал Пукач, який підозрюється у факті вбивства журналіста, нині переховується і оголошений у міжнародний розшук. Служба безпеки України визнала, що незадовго до смерти Г. Ґонґадзе за ним проводилося офіційне стеження.

1 березня ц.р. Президент В. Ющенко виступив зі спеціяльною заявою про розкриття справи Ґонґадзе. Але матеріяли, зібрані слідством, ще не передані до суду і громадськість не поінформована про замовника убивства.

У квітні Київ відвідала вдова вбитого журналіста Мирослава Ґонґадзе, яка є політичним біженцем за режиму Кучми і зараз мешкає у Вашінгтоні. Вона взяла участь у слідчих діях і була поінформована про хід слідства. Президент та генпрокурор пообіцяли їй, що вже незабаром справа буде передана до суду.

Міжнародна федерація журналістів (Бельгія), Інститут масової інформації (Україна), Національне об'єднання журналістів Великобританії та Ірляндії та Фундація Ґ. Ґонґадзе (США), у рамках власного розслідування справи Ґонґадзе, заявили про низку невирішених проблем у цій справі. Вони наголошують на необхідності залучення до матеріялів цієї справи записів у кабінеті експрезидента Л. Кучми („плівки майора Мельниченка"). Без відповіді слідства стосовно цих плівок, які можуть стати вагомим доказом у справі за умови їх леґалізації, просування справи є проблематичним.

Справа Александрова. Журналіст телекомпанії „ТОР" з Донецької області Ігор Александров був забитий бейсбольними битами до смерти 3 липня 2001 року. Напередодні він зробив кілька телепрограм, де викладалися факти зрощення керівників місцевих правоохоронних органів та криміналітету.

Слідчі дуже швидко знайшли „убивцю" – алкоголіка та безробітного Вередюка, який на суді взяв на себе відповідальність за вбивство. Однак, справа розвалилася. І зусиллями сторони Александрова Вередюк вийшов на свободу як непричетний до вбивства. Незабаром він помер.

Нещодавно міністер внутрішніх справ Ю. Луценко повідомив пресі сенсаційну інформацію: заарештовано трьох полковників міліції, які отруїли Вередюка як небезпечного свідка. Тим самим підтверджується версія, яка не раз звучала в журналістських розслідуваннях, що і Александров, і Вередюк стали жертвами бандитів у погонах.

Безпосередніми ж виконавцями убивства журналіста були двоє братів Рибаків, які входили до однієї з місцевих контрольованих владою кримінальних груп. Тепер справа Александрова знаходиться у суді міста Луганська.

Справа Процюка. Телеоператор аґентства „Ройтерс" український громадянин Тарас Процюк загинув у багдадському готелі „Палестина" 8 квітня 2003 року внаслідок попадання у нього набою, випущеного з американського танка. Проведене міністерством оборони США розслідування не знайшло підтверджень навмисности вбивства. Остаточні висновки твердять про „нещасний випадок", отже, американський уряд відмовився компенсувати родині журналіста втрату годувальника. Під тиском журналістських організацій Президент В. Ющенко дав наказ відповідним дипломатичним службам України відновити переговори щодо визнання вини американських солдатів щодо вбивства українського журналіста.

Цензура. Протягом останнього часу зафіксовано кілька випадків перешкоджання журналістам у виконанні професійних обов"язків. Серед таких випадків можна відзначити факт недопущення журналістів найбільшого телеканалу „Інтер" на перше засідання Кабінету Міністрів України під головуванням новопризначеного прем'єр-міністра Юлії Тимошенко. За кілька днів до цього журналістів цього ж телеканалу не акредитували на заходи, пов'язані з візитою Президента В. Ющенка до Страсбурґу. Після скандалу у пресі інцидент був вичерпаний, і журналісти тепер безперешкодно виконують свої обов'язки.

Справа Радіо „Континент". З весни 2004 року у Сполучених Штатах перебуває політичний біженець з України Сергій Шолох, власник популярного радіо „Континент", яке транслювало ток-шоу, політичні новини та гарну музику. Мовлення радіо було припинено 3 березня 2004 року шляхом демонтажу передавача та іншого обладнання працівниками міліції та інших державних служб. Однією з причин закриття правозахисні організації називали трансляцію на хвилях „Континенту" програм радіо „Свобода", фінансованого американським Конгресом.

У середині квітня міністер внутрішніх справ Юрій Луценко заявив, що якщо буде заява від С. Шолоха, то міліція обов'язково віддасть обладнання і радіо отримає можливість знову вийти в етер. Раніше Сергій Шолох заявляв, що готовий повернутися на Батьківщину за умови забезпечення владою поновлення діяльности радіостанції „Континент".

Тиск на ЗМІ шляхом позовів. У місті Рівне на заході України проходить судовий процес між редактором незалежної газети „Рівненська газета" на новим губернатором Василем Червонієм. Останній вимагає 50 тисяч гривень (понад 9 тис. дол.) компенсації за статтю, яку він називає образою його репутації, честі та гідности.

Суспільне телебачення. Жахливе висвітлення подій під час „диктатури темників" стала причиною активної суспільної дискусії щодо необхідности запровадження Суспільного телебачення. Низка громадських інституцій створили коаліцію „Суспільне мовлення" і вимагають від Президента В. Ющенка та Верховної Ради розпочати процес роздержавлення телеканалу УТ-1.

До виборів В. Ющенко та його представники неодноразово висловлювались за створення Суспільного телебачення саме на основі УТ-1. Однак, після приходу до влади відбувається затягування процесу безплідними дискусіями про форми і темпи реорганізації телеканалу.

Роздержавлення. Великий резонанс викликали ідеї чільних представників нової влади провести швидке і масове роздержавлення ЗМІ, які знаходяться у власності місцевих державних адміністрацій. Саме ці медіа, за словами віцепрем'єра уряду Миколи Томенка, були основними джерелами оприлюднення неправдивої, наклепницької інформації під час виборчої кампанії. Щоправда, пізніше з'явився колективний лист редакторів низки газет і журналів, які категорично протестують проти ліквідації та приватизації їхніх видань. Ця тема залишається предметом дискусій.

Сто днів Президента В. Ющенка засвідчили, що влада і медія покищо цілком задоволені конструктивною та опертою на закон співпрацею. Влада демонструє небачені за часів Президента Л. Кучми зразки відкритости, не реагує на критику закриттям видань і цензурними обмеженнями. Преса, у свою чергу, збалансовано подає новини, збільшує кількість дискусійних, а не маніпулятивних програм, запрошує у прямий ефір як представників влади, так і опозицію.

Та все ж, як справедливо, на мій погляд, відзначає головний редактор впливового тижневика „Дзеркало тижня" Володимир Мостовий – „журналісти повинні бути критично налаштовані до дій влади". Щоб цензура, самоцензура і навіть смертельна небезпека (згадаймо про долю Георгія Гонгадзе) говорити правду вже не повторилися. Підстави для оптимізму є.

НОВІ ВИДАННЯ

Вийшов новий том журналу „Український історик"

Появився новий том журналу „Український Історик", присвячений Михайлові Грушевському (1866-1934) та Олегові Кандибі-Ольжичу (1907-1944). В редакційній статті „Грушевськознавство і наші завдання (у 70-ліття смерти Михайла Грушевського)" головний редактор журналу проф. Любомир Винар окреслив структуру та зміст грушевськознавства як наукової українознавчої дисципліни та визначив головні завдання Українського Історичного Товариства у вивченні життя, творчости та доби видатного історика та державного діяча.

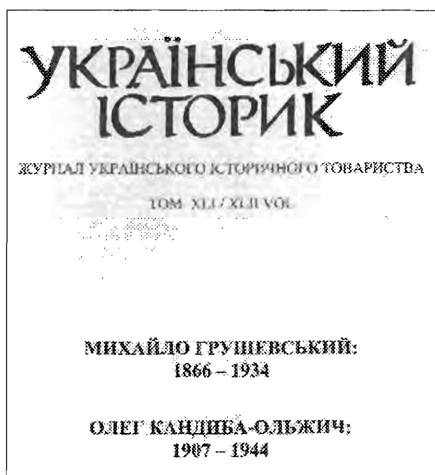
До спеціяльної рубрики журналу „Грушевськознавство" увійшли статті черкаського дослідника Валерія Ластовського, директора Історико-меморіяльного музею М. Грушевського в Києві Світлани Панькової, дрогобицького грушевськознавця Віталія Тельвака, киянки Галини Бурлаки, Любомира Винара, директора Історико-меморіяльного музею М. Грушевського у Львові Марії Магунь. Рубрика „Олег Кандиба-Ольжич: 1907-1944. У 60-ліття смерти" включає статті Любомира Винара та острозької дослідниці Алли Атаманенко і статтю київської дослідниці Наталії Лисенко.

Опубліковано закінчення оригінальної україномовної праці видатного українського історика Олександра Оглоблина. В рубриці „Спогади" вміщено важливі свідчення українського історика та суспільно-політичного діяча Євгена Онацького про смерть полк. Є. Коновальця та спомини історика Олександра Домбровського про українського вченого Теофіла Кострубу.

В рубриці „Наші ювілеї", в статті Алли Атаманенко та Галини Клинової, відзначено 90-ліття одного з найстарших членів УІТ – д-ра Олександра Домбровського. В рубриці „З архіву" вміщено завершення публікації листування Михайла Грушевського з Михайлом Коцюбинським.

В рубриці „In Memoriam" вміщено меморіяльні статті про довголітніх дійсних членів УІТ та інших українських наукових установ, співредактора журналу „Український історик", колишнього президента УВАН у США д-ра Марка Антоновича та члена редколеґії журналу, колишнього президента УВАН в Канаді д-ра о. Олександра Барана.

У відповідній рубриці вміщено рецензійні статті голови НТШ в Україні д-ра Олега Романова, а також канадського дослідника д-ра Томаса Приймака. Серед рецензій і оглядів проаналізовано „Енциклопедію історії України" (Л. Винар), книгу В. Гориня про Катерину Грушевську (А. Атаманенко), англомовну книгу С. Кульчицького про національне

будівництво в незалежній Україні (В. Головко), збірник про табір для переміщених осіб у Мітенвальді (Я. Розумний), німецькомовне видання про Голодомор в Україні (О. Домбровський). Вміщено до журналу й бібліографічні нотатки. Опубліковано документи, пов'язані з акцією протестів українських наукових установ в діяспорі проти фальсифікацій виборів Президента в Україні.

Журнал знайомить читачів з бібліографією українознавчих видань, одержаних редакцією журналу. Наприкінці видання подано стислу інформацію про авторів публікацій.

Новий том журналу „Український історик" можна передплатити за адресою (вартість індивідуальної передплати в США і Канаді – 60 дол.): The Ukrainian Historian P.O. Box 312, Kent, OH 44240. Журнал „Український історик" можна передплатити для бібліотек в Україні та інших країнах.

Алла Атаманенко

• РОЗШУКИ •

Розшукую **КУНТІЯ ВАСИЛЯ АНДРІЙОВИЧА**, нар. 1926 р. в с. Поляни, Львівська обл. Останню вістку родина отримала у 1951 р. Має 2 сестри: Ольгу і Іванну. Розшукує син Ольги Кунтій, **Роман Степанович: 79037 м. Львів, вул. Творча 12/97.**
Тел.: 293-00-10

Розшукую брата **ЙОСИПА ДЗЮРУ** нар. 1933 р. Томашівського повіту, Польща. У 1973 р. мене викликали до міліції у районний центр Володимир-Волинський, де мені сказали, що мене розшукує брат, який проживає у США або у Канаді.
Сестра Ганна Плиско, Червоноград, Львівська обл. Тел. у США (609) 860-1434

• РІЗНЕ •

Якщо бажаєте здійснити подорож в Україну, пропоную послуги помічника-компаньйона. Маю добрі рекомендації в США, надійний, чесний, професія – лікар.
Тел.: (440) 239-1486

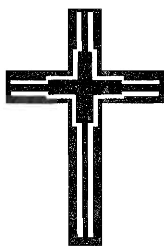
• ПРАЦЯ •

Потрібна українка до домашньої праці і в разі потреби до опіки над дітьми (4 і 2 р.) із замешканням.
(908) 782-5451

Відповідальна 50-літня українка шукає працю по догляду за дітьми, старшими особами або для домашньої праці.. Має досвід роботи і добрі рекомендації.
Тел.: (732) 297-8594

• ЗНАЙОМСТВА •

Пенсіонер, бажає познайомитись з пенсіонеркою, віком до 70 років для спільного життя. Дві пенсії лілше, як одна.
Тел.: (941) 255-9122

Ділимося сумною вісткою, що
27 квітня 2005 р.
на вісімдесят шостому році життя
відійшла у вічність наша найдорожча
СЕСТРА, ТЕТА, ПРА-ТЕТА і ПРА-ПРА-ТЕТА

бл. п.

ІВАННА ГАЛАПАЦ

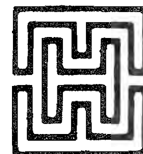
ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 29 квітня 2005 р. в церкві св. Миколая в Бруклині, та на цвинтарі св. Духа в Гемптонбургу, Н.Й.

В глибокому смутку залишилися:

сестра – МАРІЯ СВІТІЙ
племінниця – ЛЮБА БІГУН та її діти:
доньки ХРИСТЯ ГОУКІНС
з чоловіком МАЙКЛОМ і дітьми
НИКОЛЕЮ та КАЙЛОМ
син АНДРІЙ БІГУН з дружиною
ХРИСТЕЮ і дітьми ІВАНКОЮ
та ОКСАНОЮ

Вічна Їй пам'ять!

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО
ІМ. ШЕВЧЕНКА В АМЕРИЦІ
повідомляє своїх членів та громаду,
що 13 квітня 2005 р.
відійшов з цього світу

бл. п.

СТЕПАН КІКТА

член НТШ-А

Рідним складаємо найщиріші співчуття.

УПРАВА НТШ в АМЕРИЦІ

У 40-ий ДЕНЬ СМЕРТИ
нашого найдорожчого
МУЖА, ТАТА, ДІДА і ПРАДІДА

бл. п.

МИХАЙЛА КОВБАСНЮКА

буде відправлена

СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ

в суботу, 7 травня 2005 р., о год. 10-ій ранку
в українській католицькій церкві свв. Петра і Павла в Джерзі Сіті.

Вічна Йому пам'ять!

Дружина – НІНА КОВБАСНЮК (ПІНЧУК)
сини – ВОЛОДИМИР з дружиною і дітьми
– БОГДАН з дружиною, дітьми і внуками
– ПЕТРО з дружиною, дітьми і внуками.

ПОДЯКА

За відправу Парастасу за упокій душі

бл. п.

магістра прав

ЛЕВА СТЕТКЕВИЧА

колишнього члена 1-ої Дивізії „Галичина"
і організації Т-ва „Броди-Лев".

Щиросердечно дякуємо о. Ігореві Міджакові, парохові церкви св. Михаїла в Гартфорді, Кон. за відправу Парастасу.

Дякуємо о. Петрові Гронському за відвідування хворого і уділення Найсвятіших Тайн.

Велике спасибі членам організації „Броди-Лев" за зворушливе відспівання Парастасу.

Особлива подяка панам Олександрові Пришлякові і Володимирові Салякові за щирі прощальні промови.

Дякуємо всім присутнім, котрі прийшли попрощати Покійного.

Нехай місце, куди відійшов з волі Всевишнього покійний Лев Стеткевич буде йому нагородою за трудолюбиве земне життя.

Замість квітів на могилу Покійного склали пожертви:

НА ТОВАРИСТВО „БРОДИ-ЛЕВ":
по 200 дол. родина Стецко, д-р Олександер Стеткевич, проф. Ярослав Стеткевич;
по 100 Богдана Мельничук, Ліда Андрусишин.

НА „МОЛОКО І БУЛОЧКУ":
50 дол. Ліда Андрусишин.

НА ОРГАНІЗАЦІЮ JOY*SEEDS:
50 дол. Богдана Мельничук.

Щиро дякуємо всім, що вшанували пам'ять покійного Лева.

Дружина – ОЛЬГА СТЕТКЕВИЧ
родини – СТЕТКЕВИЧ, МЕЛЬНИЧУК, СТЕЦКО
і АНДРУСИШИН

Ділимося сумною вісткою з рідними, приятелями
і знайомими, що в суботу, 30-го квітня 2005 р., відійшла
у вічність на 67-му році життя наша найдорожча
МАМА, ДРУЖИНА і ДОНЯ

бл. п.

МАРУСЯ МАЦЬКЕВИЧ

з роду КРИВОКУЛЬСЬКИХ

нар. 30 червня 1938 р. у Львові
учителька музики і головний касир Президії УМІ

ПАНАХИДА відбулася 5 травня 2005 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Lytwyn & Lytwyn, 1600 Stuyvesant Ave., Union, NJ 07083.

ПОХОРОН відбувся 6 травня 2005 р. о год. 10-ій ранку з церкви св. Володимира в Елизабет, Н.Дж. на цвинтар св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

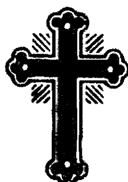
У глибокому смутку залишилися:

муж – ОЛЕГ
син – РОМАН з дружиною KELLIE
мама – МЕЛЯНІЯ КРИВОКУЛЬСЬКА
свати – WENDY & RAYMOLD McCANN
тета – ТЕТЯНА БУТОВИЧ з родиною
кузинки – КАТРУСЯ БАРРЕТТ з родиною
– ЛЕСЯ КУРОПАСЬ з родиною
– ДАРІЯ СТАХІВ
– АДА ОСІНЧУК
кузини – ЮРІЙ і МИРОСЛАВ з дружинами і родинами
ближча і дальша родина в діяспорі і Україні.

Нехай американська земля буде Їй легкою!

Вічна Її пам'ять!

Замість квітів родина просить складати пожертви на видання творів Василя Барвінського. Чеки можна виписувати на УМІ і пересилати на адресу: Oleh Mackewicz, 253 E. Second Ave., Roselle, NJ 07203.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ
із сумом повідомляє учителів, учнів і батьків та все українське громадянство, що в суботу, 30 квітня 2005 р. несподівано відійшла у вічність

бл. п.

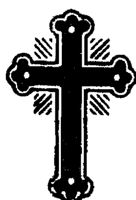
МАРУСЯ МАЦЬКЕВИЧ

з дому КРИВОКУЛЬСЬКА

абсольвентка УМІ, вчителька фортепіяна, довголітня скарбничка Президії УМІ.

Опечаленим: мужові інж. ОЛЕГОВІ, синові РОМАНОВІ з дружиною КЕЛІ, мамі й родині глибокі співчуття складає

ПРЕЗИДІЯ УМІ

Ділимося сумною вісткою, що 28 квітня 2005 р. на 87-му році трудолюбивого життя відійшла у вічність наша найдорожча

св. п.

ЛЮБА ГАЛІБЕЙ

з КОТИКІВ

довголітня учителька в Україні й Америці.

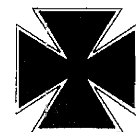
ПОХОРОННА ПАНАХИДА відбулася 2 травня 2005 р.
ПОХОРОН 3 травня з церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку на цвинтар св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

У смутку залишилися:

муж	– РОМАН
син	– БОГДАН з дружиною РОКСОЛЯНОЮ
дочка	– ЗІРКА з мужем ҐЕРИ
внуки	– ТИМІШ, МИРОСЛАВА
	– ОЛЬГА, ЛЕВ
	– ДАНИЛКО, ПЕТРУСЬ
	– МИКОЛЬЦЬО, ТИМОТЕЙ
братанок	– ЕВГЕН КОТИК
сестрінок	– ЮРКО КУХ з родиною

ближча і дальша родина в Україні і Америці.

Вічна Йому пам'ять!

З глибоким жалем і смутком повідомляємо всіх членів Товариства Вояків УПА в ЗСА і всю українську громаду, що у вівторок, 26 квітня 2005 р. відійшов від нас у вічність

хорунжий УПА

св. п.

друг ІВАН ЙОВИК – „СОКОЛЕНКО“

Нар. в 1918 р., в селі Хишевичі, Львівська обл. один із засновників і перший голова Товариства Вояків УПА в ЗСА.

ПАРАСТАС відбудеться в п'ятницю 6 травня 2005 р., год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню-Йорку.
В суботу, 7 травня 2005 р., о год. 9:30 ранку заупокійна СВЯТА ЛІТУРГІЯ в церкві св. Юра в Ню-Йорку. Похований буде на упівській секції цвинтаря св. Духа в Гемптонбургу, Н.Й.

Дружині МАРІЇ, синові адв. май. ОРЕСТОВІ з дружиною і донями КСЕНЕЮ і КАЛИНОЮ, дочці МАРТІ з чоловіком і донею ЛЯРИСОЮ, всій ближчій і дальшій родині складаємо вислови глибокого співчуття.

Вічна Йому пам'ять!

ГОЛОВНА УПРАВА Т-ВА ВОЯКІВ УПА В ЗСА ім. ГЕН.-ХОР. РОМАНА ШУХЕВИЧА-ТАРАСА ЧУПРИНКИА

За мову і зміст посмертних оголошень і подяк редакція не відповідає

бл. п.

СЕРГІЙ ГРИГОРЕНКО

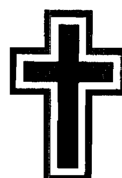
25 вересня, 1907 р. - 24 квітня, 2005 р.

Ми живі свідки Ваших подвигів - будемо завжди Вас пам'ятати. Хай американські вітри занесуть Ваші заспіви в Україну.

Управа і члени
Української Капелі Бандуристів
ім. Тараса Шевченка

Вічна Йому пам'ять!

Зі смутком і великим жалем повідомляємо родину, приятелів і знайомих, що у вівторок, 26 квітня 2005 р., відійшов у вічність наш найдорожчий МУЖ, ТАТО і ДІДУСЬ

бл. п.

ІВАН ЙОВИК „СОКОЛЕНКО“

хорунжий УПА
нар. у селі Хишевичі, повіт Рудки, Львівська обл., Україна.

ПАНАХИДА відбулася в п'ятницю, 6 травня 2005 р. о год. 2:30 по пол., а ПАРАСТАС в п'ятницю, о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню-Йорку.
Відвідини в п'ятницю від год. 2-ої до 4-ої по пол. і від 6-ої до 9-ої веч.
ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в суботу, 7 травня, о год. 9:30 ранку в українській католицькій церкві св. Юра в Ню-Йорку, а відтак на цвинтарі св. Духа в Гемптонбургу, Н.Й.
Після похорону запрошуємо на тризну в Гемтонбургу.

В глибокому смутку залишилися:

дружина	– МАРІЯ ЙОВИК з дому ЦЮРАК
син	– ОРЕСТ ІВАН ЙОВИК з дружиною КЕРЕН і дітьми КСЕНЕЮ і КАЛИНОЮ
дочка	– МАРТА СОНЯ ЙОВИК ПИВОВАРІВ з мужем ЮРКОМ і донечкою ЛЯРИСОЮ

ближча і дальша родина в Америці і Україні.

Вічна Йому пам'ять!

Родина просить о молитви за спокій душі Покійного, а замість квітів меморіяльні датки складати на сиріт-студентів в Україні, або на Патріярший Собор у Києві.
Пожертви можна пересилати на адресу:
Martha Jowyk-Pywowariw
10 Greenview Dr., Chesterfield, NJ 08620.